

ŽELEZAR

Jesenice, 16. aprila 1987

Številka 15 • XXXVI

NAŠ KOVINAR, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik ŽELEZARJA začel izhajati 26. januarja 1937. ŽELEZAR izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstdnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25. letnici predsednik Tito odlikoval z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Mile Crnović, tehnični urednik Dare Bradaškja, lektorica — novinarka Cvetka Martinič, novinarka Lilijana Kos, novinar — fotoreporter Borut Grce, novinarka Tanja Kastelic administracija — Mira Keserovič in Đinka Čatak. Naslov: Uredništvo Železarja, SOZD SŽ — Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 26-18, novinarji 26-19, administracija 26-21. Stavek in tehnično oblikovanje TK Gorenjski tisk Kranj, tisk ZP Ljudska pravica Ljubljana.

Slovenski narod v vsej svoji zgodovini ni bil še nikdar v tako veliki nevarnosti, kot v času ustanovnega kongresa KPS

V soboto, 18. aprila, bo poteklo petdeset let od enega najpomembnejših dogodkov v zgodovini slovenskega delavskega gibanja in naše socialistične revolucije, kakor je zapisal Edvard Kardelj, od ustanovnega kongresa Komunistične partije Slovenije. Kongres je potekal v noči od 17. na 18. aprila 1937 leta v Čebinah sredi Revirjev in to v času, ko je fašizem že razvijal svoje težnje po svetovnem gospodstvu. Hkrati s tem jubilejem bomo vse leto proslavljali še en jubilej — 50. letnico prihoda tovariša Tita na čelo Komunistične partije Jugoslavije. Ta dogodek je usodno povezan s čebinskimi in ima prav tako velik pomen ne le za razvoj zveze komunistov, temveč tudi za napredek vse družbe.

Znanstveniki in zgodovinarji pripisujejo Manifestu, ki so ga sprejeli na ustanovnem kongresu, naslovljenem slovenskemu narodu, trajno vrednost za zgodovino slovenskega in jugoslovanskega delavskega gibanja. Ocenjujejo ga kot izredno ilustrativni primer marksistične analize danih razmer doma in v svetu in natančno predpostavko poteka dogodkov na pragu druge svetovne vojne.

Manifest je opozoril, da se nad slovenskim narodom grozeče kopičijo oblaki, ki jim ni primere v zgodovini. »Slovenski narod v vsej svoji zgodovini ni bil še nikdar v tako veliki nevarnosti, v kakršni je danes«, poudarja Manifest in nadaljuje, da združeni fašistični vojni hujskači s Hitlerjevo Nemčijo na čelu pripravljajo človeštvu bolj strašno usodo od tiste, ki jo je preživelo v »letih strahote« 1914 do 1918. Slovenija, navaja Manifest, je »ena tistih dežel, po kateri nameravajo fašistični roparji najprej stegniti svoje roke«. Italijanski fašizem, »stari zakleti sovražnik slovenskega naroda«, pa si prizadeva popolnoma iztrebiti slovensko narodno manjšino v Italiji. Ista usoda čaka tudi druge Slovence... »Zato«, pravi Manifest, »pomeni nemško — italijanska zveza (sklenjena leta 1936 — op. pisca) za slovenski narod strašno nevarnost, da ga bodo fašistični roparji znova razkosali.«

Manifest nadalje govori o politiki jugoslovanske vladajoče buržuazije, ki ne utrjuje zveze med narodi, ki hočejo mir, temveč se želi popolnoma priključiti bloku fašističnih vojnih hujskačev. Manifest zahteva uvedbo demokratičnih svoboščin, ki so osnovni pogoj za razvoj slovenskega naroda in to »le v svobodni zvezi bratskih narodov Jugoslavije v obliki zvezne države«. »Slovenski narod mora dobiti svoj lastni demokratično izvoljeni parlament. Treba je podpreti boj slovenskih narodnih manjšin v Italiji, Avstriji in drugje za njihove narodne pravice, kajti slovenski narod se ne more in ne sme odpovedati svojemu staremu cilju: združeni in svobodni Sloveniji.«

Manifest poziva vse demokratične sile, naj se združijo v obrambo koristi slovenskega naroda. »Slovenski delavski razred predstavlja tretjino slovenskega naroda, predstavlja njegov najbolj zavedni, najbolj napredni in najbolj organizirani del. Zato nosi zgodovinsko odgovornost za prihodnost slovenskega naroda, kakor mu je že naš veliki pisatelj in voditelj Ivan Cankar zapustil kot oporoko: »Na meni, na mojih plečih, na plečih delavca — proletarca leži bodočnost slovenskega naroda, naroda — proletarca.« Hkrati poudarja: »Prvi, ustanovni kongres Komunistične stranke Slovenije manifestira trdno voljo slovenskih komunistov dati na razpolago svojemu ljudstvu vse svoje sile« ter izraža njihovo neomajno zvestobo slovenskemu narodu. »S tem pa slovenski komunisti nikakor niso oslabili svoje povezanosti in čvrste enotnosti z bratskimi komunističnimi vrstami ostalih narodov Jugoslavije, temveč nasprotno, v boju proti skupnemu sovražniku se bodo te vezi le še okrepile.«

Slovenski komunisti so bili »mož beseda« in so v Manifestu kongresa začrtano politično linijo dosledno uresničevali v življenju, v praksi. Zaradi jasne politične orientacije in doslednosti je Komunistični partiji Slovenije uspelo okrog delavskega razreda zbrati napredne sile slovenskega naroda in v odločilnih trenutkih, »ko je bil na kocko postavljen njegov narodni obstoj«, ob kapitulaciji jugoslovanske buržuazije po aprilskem napadu na Jugoslavijo in začeti boj za svobodo slovenskega naroda v bratski povezanosti z drugimi jugoslovanskimi narodi.

Manifest ustanovnega kongresa KPS bi seveda pomenil le dragoceno zgodovinsko gradivo, če se ob uresničevanju sprejetih nalog in programa ne bi uveljavila največja moralna vrednost: SKLADNOST BESED IN DEJANJ. Komunisti so svojo zvestobo slovenskemu narodu dokazovali tudi s ceno življenj, njihovem zgledu pa so sledile delavske množice in ostali napredni ljudje. Vrednota, ki je v sedanjem času zelo zbledela, čeprav zanjo niso potrebne takšne žrtve kot v obdobju, ki je sledilo ustanovnemu kongresu, je pa njeno nespoštovanje vzrok za težave, ki jih doživljamo pri ekonomskem in družbenem razvoju. Zato bi jubilej slovenske partije moral poleg obujanja zgodovinskega sporačila pomeniti predvsem prebujanje in uveljavljanje te vrednote.

(Gojmir Anton Kos: Ustanovni kongres KPS)

50 LET ČEBIN

V Kosovi graščini bo v torek, 21. aprila, ob 17. uri okrogla miza ob 50. letnici ustanovnega kongresa KP Slovenije na Čebinah. Osrednji referat bo imel prof. Ivan Križnar, svoje spomine na kongres pa bo obudil predvojni komunist in udeleženec kongresa Vencelj Perko.

VABLJENI!

Občinski komite ZKS Jesenice

»Slovenski narod se ne more razvijati brez demokratičnih svoboščin, to je brez svobode združevanja in zborovanja, brez svobode tiska in govora...«

Manifest ustanovnega kongresa KP Slovenije

»Dva dni pred kongresom, to je 15. aprila 1937, je prišel k meni Franjo Federle in me obvestil, da moram kot delegat jeseniške partijske organizacije v soboto, 17. aprila, na nek važen partijski sestanek...«

Iz spominov Vencelja Perka

Strokovno posvetovanje o dodajnih materialih

Že oktobra lani smo pisali o pripravi na strokovno posvetovanje o dodajnih materialih kot o novi, bolj zanimivi obliki prikazovanja naših izdelkov in stika s kupci in uporabniki naših izdelkov. Pretekli teden se je okrog 115 udeležencev iz vseh večjih jugoslovanskih tovarn, institucij in trgovskih delovnih organizacij seznailo z našimi novimi izdelki na strokovnem posvetovanju o dodajnih materialih.

V četrtek, devetega aprila, so na teoretičnem delu posvetovanja poslušali teme s področja varjenja, predvsem o dodajnih in osnovnih materialih ter tehnologiji varjenja. Predavanja so bila zelo nazorna in zanimiva, zato je bila udeležba na njih čez cel dan izredno dobra. V petek, desetega aprila, so si udeleženci posvetovanja ogledali proizvodno opremljenih elektrod in varilnih praškov ter elektrodnih žic in tehnični muzej naše železarne.

V novem razvojno-varilskem laboratoriju obrata Elektrode so si ogledali prikaz uporabe naših dodajnih materialov za različne osnovne materiale in postopke varjenja ter se seznanili z novostmi na področju varilne tehnologije. Poudarek je bil predvsem na uporabnosti naših izdelkov pri izdelavi konstrukcij in popravilih strojev in strojnih delov.

Nekaj obiskovalcev, demonstratorjev in organizatorjev smo vprašali, kakšni so njihovi vtisi o strokovnem posvetovanju. Ocene so bile zelo

lo ugodne, sicer pa si oglejmo nekaj izjav:

Predstavnik Jedinstva iz Zagreba sta dejala, da sta prijetno presenečena, saj sta na posvetovanju in na demonstraciji izvedela zelo veliko novega in koristnega. Menita, da bi moralo biti takih srečanj več, predvsem zato, da se med seboj bolj spoznamo in da si povemo, kaj nam je všeč in kaj nam ni.

Tudi Bojan Engelman iz delovne organizacije TAM Maribor je pohvalil organizacijo in strokovnost posvetovanja ter ocenil, da je takšen pristop zelo pozitiven, zato bi kaj takega lahko pripravili večkrat. Misli, da je bilo demonstracij naših izdelkov premalo in da so tudi pri varilni tehnologiji še rezerve, čeprav je bilo prikazanih tudi veliko novosti.

Andrej Kavčič je izumitelj in naš stalni zunanji sodelavec, na posvetovanju pa je prikazal visokofrekvenčni vžig za varjenje. Nad posvetovanjem je bil navdušen in ni imel nobenih kritičnih pripomb. Pravi, da je

takšno posvetovanje sicer zelo drago zadeva, vendar se bo obrestovala, zato bi bilo takih oblik sodelovanja iz delovalcev in kupcev ter znanstvenih delavcev lahko še več.

Na demonstraciji so s svojimi novimi izdelki sodelovali tudi predstavniki delovnih organizacij Gorenje-Varstroj, Iskra in Uljanik. Delavca Gorenja-Varstroj je navdušila tudi Železarna, saj je bil prvič na Jesenicah in ni vedel, da je to tako velika in pestra tovarna. Pravi, da je posvetovanje fantastično pripravljeno. Tudi oni so večkrat pripravili kaj podobnega, vendar so do sedaj takšne naloge zaupali raznim institucijam, sedaj pa bodo poskusili sami, tako kot smo pri nas. To je namreč pravi način marketinga, da se na enem prostoru srečajo izdelovalci materiala in opreme, kupci in strokovnjaki.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Nadaljujemo z dobrim delom

Po podatkih statistične službe smo do 13. aprila izdelali 52.123 ton skupne proizvodnje, kar je 107,6 odstotka nekoliko nižjega operativnega programa. Plan proizvodnje izpolnjujejo: Plavž (113,8 %), Jeklarna (102,9 %), Livarna (110,6 %), Valjarna bluming štekel (131,1 %), HV Bela (100,6 %), Vratni podboji (150,6 %), Elektrode (108,1 %) in Želbljarna (107,8 %).

V obratu Plavž so izdelali 7.002 tona groblja. Družbeni plan so presegle za 5,6 odstotka, operativni program pa za 13,8 odstotka.

V Jeklarni 1 so vili 15.690 ton jekla. Operativni program presega za 2,9 odstotka.

V Jeklarni 2 so izdelali 21 šarž, kar je 1.545 ton.

V desetih odpremnih dneh smo prodali 11.433 ton končnih izdelkov in storitev. Družbeni plan dosegamo 92,2 %, zvišan operativni program pa 91,7 %.

Zastoj v Jeklarni 2

Prejšnji teden je prišlo do večje okvare na merilnih transformatorjih pri elektropeči v novi jeklarni. V torek so na Belo že prispeli novi merilni transformatorji, ki so jih tudi montirali in preizkusili, peč pa naj bi tudi začela z normalno proizvodnjo (3 šarže na dan). Žal do zaključka redakcije še niso ugotovili vzroka za to okvaro.

Izpad proizvodnje jekla v času zastaja predvidoma ne bo vplival na mesečni plan 5500 ton, če seveda ne bo prišlo do novih zastojev.

Montaža ostalih naprav v novi jeklarni teče približno po planu, torej naj bi bile do 1. maja, ko bo slovesna otvoritev Jeklarnice 3, pripravljene za testiranje. V prihodnjih dneh naj bi zunanje stene zaprli, delovati pa naj bi začela tudi protihrupna komora, ki je sicer že nekaj časa montirana, vendar je bilo precej težav z njenimi pogoni. Precej težav je tudi s transportnim trakom za legure, ki naj bi

ga v teh dneh usposobili za normalno obratovanje, tako da bi do prvega maja deloval tudi celoten sistem za avtomatsko dodajanje legur.

Kolikor bolj se bliža trenutek slovesne otvoritve, toliko bolj se tudi kopičijo zamude pri montaži naprav v novi jeklarni in zaostajajo odnosi med Železarno in izvajalci del. Projektni svet poizkuša najti najbolj ugodno rešitev za obe strani, vendar je investicija v Jeklarni 2 bržčas prevelik zalogaj, da bi lahko ob sitem volku dobili tudi celo kozo.

Jeklarna 2
Železarna Jesenice 1987

Strokovno posvetovanje o dodatnih materialih

(Nadaljevanje s 1. strani)

»Organizacija je brezhibna,« je dejal predstavnik Iskre. Vse je v redu: predavanja na Bledu so bila dobro in strokovno pripravljena, enako demonstracija. Zelo pametno je, da je Železarna naredila nekaj takega — skupen nastop na trgu in večje sodelovanje med izdelovalci materialov za varjenje in izdelovalci varilne tehnologije je namreč več kot nujen.

Demonstratorji so bili večinoma delavci iz raziskovalnega oddelka in so cel dopoldan prikazovali različne postopke varjenja in uporabnost posameznih dodatnih materialov. Tudi

na vprašanja obiskovalcev so radi odgovarjali. Ko sem tudi njih vprašal, kako jim je takšen način prikazovanja naših izdelkov všeč, so mi dejali, da jim je zelo všeč, saj prvič vidijo kaj takega. Prostor novega laboratorija bodo tudi v prihodnje uporabljali za preizkušanje naših novih izdelkov.

Posebej za to priložnost je iz Švice dopotoval predstavnik našega kooperanta Oerlikona. Pravi, da je bilo posvetovanje organizacijsko in strokovno neoporečno, čeprav je bilo prvič. Za naše razmere je takšen tržni pristop mogoče res nekaj novega, v svetu pa je takšno medsebojno sode-

lovanje izdelovalcev, kupcev in strokovnjakov povsem običajno. Meni, da je takšno sodelovanje tudi pri nas potrebno in da lahko vpliva na boljše poslovanje.

Podobno je menil tudi udeleženec iz Brodgradnje iz Splita, ko je dejal, da so takšna posvetovanja zelo potrebna, saj je čisto nekaj drugega, če o nečem samo poslušas, ali če to tudi vidiš ali celo preizkusiš.

Za sklepno oceno smo zaprosili enega od organizatorjev, Janeza Komela, vodjo marketinga v naši železarni: »Namen tega posvetovanja je dvojen: doseči boljše medsebojno poznavanje oziroma bolj neposreden stik z našimi kupci ter doseči boljše prodajo naših izdelkov.

Prvi namen smo vsekakor dosegli, saj je udeležba zelo velika. Ker so udeleženci izrazili željo, da bi se na takšnih srečanjih več pogovarjali o njihovih željah in problemih, bodo podobna srečanja verjetno organizirana za manjše skupine. Tako bomo lažje prisluhnili željam in problemom naših kupcev in pridobili povratne informacije o naših izdelkih.

Sedaj so bili na strokovnem posvetovanju kupci razdeljeni v večje skupine glede na uporabo dodatnih materialov (ladjedelnštvo, izdelovalci šivnih cevi, strojegradnja, izdelovalci železniških vagonov). V prihodnje bo potrebno tudi tistim, ki se ukvarjajo s specialnim varjenjem, posvetiti več pozornosti in jih sklicati posebej. Sedaj namreč nismo imeli dovolj časa in priložnosti, da bi se posvetili samo njihovim problemom.

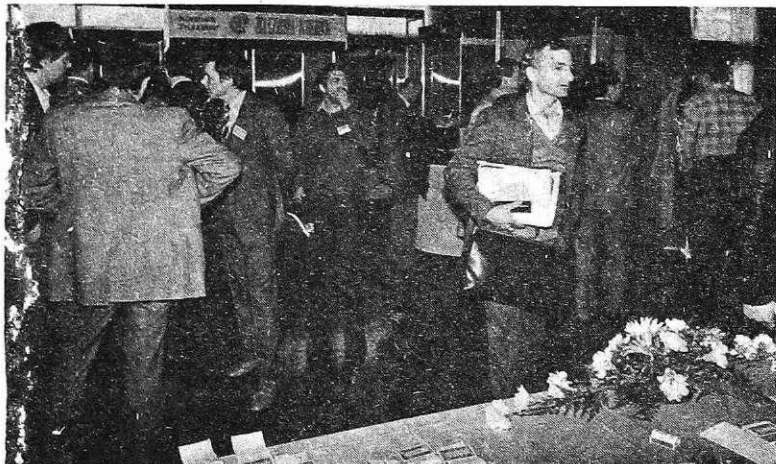
Če smo dosegli tudi poslovni namen, bo bolj znano ob koncu leta, ko bomo zbirali podatke o potrebah po naših izdelkih, oziroma ko bodo znani poslovni rezultati in rezultati prodaje naših dodatnih materialov.

Ko bo narejena interna ocena organizacijske in poslovne uspešnosti strokovnega posvetovanja o dodatnih materialih, se bomo odločili, ali bomo takšno obliko stika s kupci uveljavili tudi za naše druge nove izdelke. Vsekakor pa bomo morali pri dodatnih materialih ohraniti interes in zaupanje naših kupcev, ki so ju pokazali v teh dveh dneh. To pa pomeni še več dela in strokovnega marketinškega pristopa v našem poslovanju.

Lilijana Kos

Razstava dodatnih materialov na Bledu (foto: B. G.)

Posvetovanja na Bledu se je udeležilo okoli 130 udeležencev iz vse Jugoslavije (foto B. G.)

Osebni dohodek za marec

Zakon o omejevanju osebnega dohodka še vedno velja. Spremembe, sprejete ob koncu marca, niso Železarni prinesle nobenih olajšav z izjemo možnosti, da se osebni dohodek usklajuje na ravni delovne organizacije. Če je torej TOZD ali delovna skupnost izplačala več osebnega dohodka na delavca kot v zadnjem tromesečju 1986, ji osebnega dohodka ni potrebno vračati, če na ravni delovne organizacije dovoljena sredstva niso presežena.

V Železarni smo tempirali izplačila osebnega dohodka za marec, kar se da natančno na raven poprečja za zadnje tri mesece 1986. leta. Ker so bili osebni dohodki za prva dva meseca skupaj tudi na tej višini, nam v naslednjem tromesečju osebnega dohodka ne bo treba vračati. Če usklajevanje v delovni organizaciji ne bi bilo priznано, bi obveznost vračanja zajela temeljno organizacijo Okrogli program in delovno skupnost za ekonomiko, tehnično kontrolo, razvoj in novogradnjo.

Žal pa smo zaradi skromne produktivnosti, majhne količine in slabe strukture prodanih izdelkov v januarju in februarju, zamudili priložnost, da bi vsaj v drugem četrtletju lahko povečali izplačila osebnih dohodkov. Fizična produktivnost je v prvih treh mesecih za 5,8 % nižja kot v zadnjem četrtletju. Istočasno je za 0,17 % slabša tudi struktura proizvodnje, čeprav lahko rezultat marca ocenjujemo z zelo dobro oceno. Vse krivde za zamrzitev osebnih dohodkov torej ne smemo naprtiti le zakonu, ampak moramo del odgovornosti prevzeti nase, ker nismo uspeli relativno dobrih rezultatov s konca leta 1986 nadaljevati na začetku tega leta.

Proizvodni in prodajni rezultati marca kažejo bistven preobrat. Skupna proizvodnja se je povečala za 10 tisoč ton, več kot za tisoč ton je večja količina prodanih izdelkov, struktura proizvodnje se je izboljšala kar za 13 %. Vse to je prispevalo, da smo odpremili za 2,1 milijarde ali 16 % več vrednosti kot v februarju, kar potrjuje uspešnost dela v marcu.

Vsi ti pozitivni elementi so vplivali na višji osebni dohodek iz učinkovitosti. Zlasti se to pozna v premiji za nadpovprečne rezultate, ki je na ravni Železarne višja skoraj za 5000 din na delavca. Po teh merilih so do-

segli slabši osebni dohodek le obrati Valjarna žice in profilov, Valjarna debele pločevine in Žičarna. Največ so se premije povečale v jeklarni, Profilarni in Željalni, ki so prav zaradi tega nadpovprečno povečale osebni dohodek na delavca glede na februar.

Večji kot v februarju je tudi osebni dohodek po osnovnih merilih učinkovitosti, in sicer za 1,8 %. Povečal se je zlasti v obratu Jeklarna in TOZD Komerciala. Jeklarna je po vseh kriterijih količine in kakovosti dosegla v marcu boljši rezultat, visoka realizacija pa je dokaz učinkovitosti komercialne dejavnosti, ki je zlasti stimulirana za uspešno pridobivanje in realizacijo naročil višje strukture izdelkov. V Valjarni debele pločevine se je izboljšanje strukture prodane proizvodnje sicer poznalo v stimulaciji, ki jo pridobivajo vsi delavci v enakem odstotku, po osnovnih merilih učinkovitosti pa je bil rezultat dela celo slabši.

Produktivnost na ravni temeljnih organizacij se ni bistveno izboljšala. Čeprav je bila dosežena mnogo večja količina proizvodnje kot v mesecu pred tem, je fizična produktivnost praktično stagnirala, ker smo delali v poprečju kar 11,6 ur več kot v februarju. Za izdelano strukturo pa je bil v marcu potrebno mnogo več energije, časa in vestnega dela, zato upravičeno trdimo, da smo izboljšali produktivnost dela, vendar premalo, da bi s tem kompenzirali slab rezultat prvih dveh mesecev.

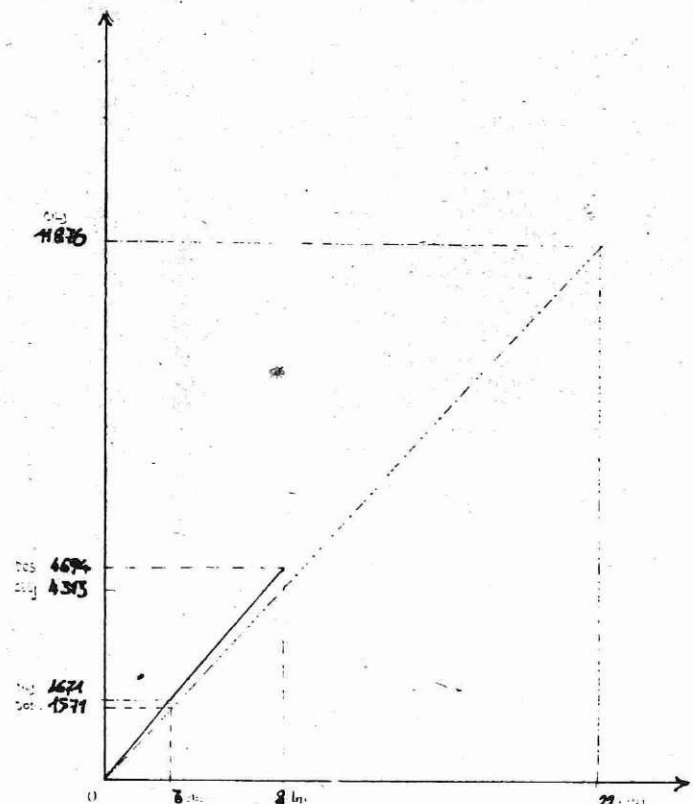
Poleg evidentiranega časa dela smo v Železarni uvedli konec leta 1986 tudi plačevanje nagrad za opravljene nadure nad zakonskim limitom 30 nadur. Ta delež osebnega dohodka je bil v začetku razmeroma majhen, v marcu pa se je skokovito povečal, določeneje rečeno — podvojil. Medtem ko smo za nagrade pora-

bili v februarju 7.474.604 din neto osebnega dohodka, smo za iste namene porabili v marcu kar 15.219.954 din ali 2450 din na delavca. Takšnega porasta nihče ni pričakoval. To je tudi najpomembnejši vzrok, da za stimulacijo skupnega cilja poslovanja nismo mogli izplačati niti dinarja osebnega dohodka, čeprav je bil cilj visoko presežen. Osebni dohodek je sicer enako visok, kot smo ga pričakovali, oziroma smeli izplačati, vendar se je več osebnega dohodka preneslo na posameznike, ki so bili pripravljeni delati preko vseh meja človeške zmogljivosti, ali pa smo koga želeli morda celo bolj plačati. Ne glede na vzrok povečanja teh plačil je treba opozoriti vodstvene delavce, da tak porast ne kaže prizadevanja po optimalni in racionalni organizaciji dela, še manj pa prizadevanj po humanem odnosu do delavcev. Ta izplačila so skoncentrirana v nekaterih obratih. Daleč pred ostalimi so v Vzdrževanju, Remontnih delavnicah, Jeklarni in HV Jesenice. Plačila nadur nad 30 moramo omejiti, sicer ima to lahko resne posledice zlasti v pogojih, ko so sredstva osebnega dohodka strogo omejena.

Večje premije, večji osebni dohodek na osnovi osebnih meril učinkovitosti, večja stimulacija za izboljšanje strukture proizvodnje, večje število nadur od 30 ur in večji obseg dela preko 30 nadur, so vplivali, da je osebni dohodek na delavca za 2 % večji kot februarju, pri tem pa žal za 4,5 % na uro manjši kot v februarju. Prav toliko pa smo smeli obračunati glede na zakon o omejevanju osebnega dohodka. Kljub izjemno dobremu preseganju mesečnega cilja poslovanja v sedanjih razmerah stimulacije za cilj nismo smeli izplačati. Delavskemu svetu Železarne bomo predlagali sprejem odločitve, da se v primeru nadaljevanja dobrih rezultatov zaslužena stimulacija za marec izplača v mesecu, ko osebni dohodek ne bo več tako togo omejevan.

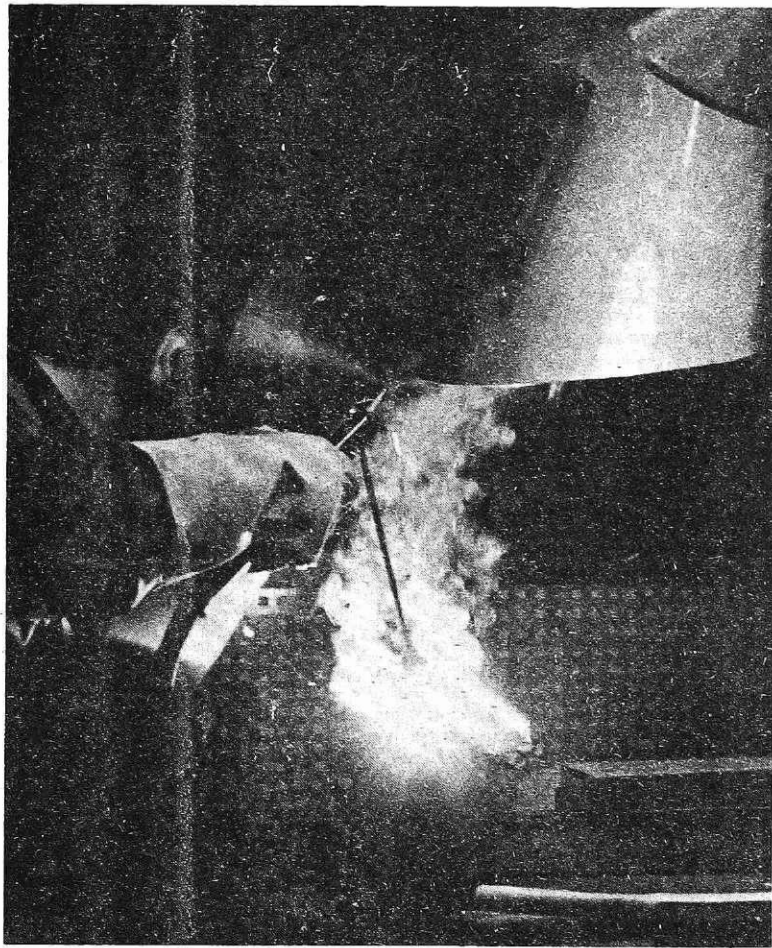
Oddelek za nagrajevanje

doseganje skupnega cilja poslovanja

V osmih odpremnih dneh meseca aprila smo dosegli 4.694 mio din realizacije, kar je 8 % več od načrtovane.

Oddelek za nagrajevanje

Prikaz varjenja (foto: I. Kučina)

Čestitki

Naša sodelavka Olga DRAGAN je 10. aprila 1987 prejela Kidričevo nagrado za diplomsko nalogo na II. stopnji MODEL RAZVOJA RAČUNALNIŠKIH OBDELAV S POSEBNIM POUČENJEM NA ŽELEZARNI JESENICE.

Iskreno čestitamo!

Sodelavci ERC

Ivanka ZUPANČIČ, delavka del. skupnosti KSI, je 9. marca diplomirala na II. st. VŠOD organizacijsko zdravstvene usmeritve.

Z opravljenim diplomskim delom si je pridobila visoko strokovno izobrazbo.

Čestitamo!

Obvestilo

Zaradi normalnega poslovanja male prodaje v zvezi z odpadnim nerabnim lesom v Železarni Jesenice in v skladu z ukrepi na področju zavarovanja družbenega premoženja veljajo naslednja pravila:

1. Ocenjevanje lesa vsak drugi teden v mesecu.
2. Prodaja in odvoz lesa vsak tretji teden v mesecu.
3. Odvoz lesa vse delovne dni od 6. do 18. ure.

V ostalem veljajo pravila za poslovanje male prodaje Železarne Jesenice.

Zunanjetrgovinsko poslovanje v prvem četrtletju

V letošnjem letu smo si zadali zahtevno nalogo povečati lastni izvoz z lanskimi doseženimi 28,3 mio dolarjev na 33,4 mio dolarjev, predvideni uvoz 53,1 mio dolarjev pa bi naj ostal približno na enaki ravni kot lani, ko smo uvozili za 52,8 mio dolarjev blaga in storitev. Ker je povečanje izvoza planirano samo na konvertibilno področje, in sicer z lanskimi doseženimi 9,3 mio dolarjev na 14,5 mio dolarjev, medtem ko naj bi izvoz v Vzhodno Evropo ostal na lanski ravni, je ta načrt zelo zahteven. Zaradi težav pri zagotavljanju uvoza iz Zahodne Evrope, naj bi se delež klirinškega uvoza v letošnjem letu precej povečal.

Železarna Jesenice je v prvih treh mesecih dosegla dobre izvozne rezultate, saj smo v primerjavi z lanskim letom izvozili za 35,8 % več blaga in od tega kar za 37,0 % več na konvertibilno področje. Plan konvertibilnega izvoza je bil dosežen 106,4 %, medtem ko skupni izvoz zaradi nedoseženega klirinškega izvoza ni bil izpolnjen v načrtovanem obsegu (zaostali smo za 6,3 %).

Manjši klirinški izvoz je v prvem četrtletju normalen, ker takrat še niso podpisane vse letne pogodbe, pa večina realiziranega klirinškega izvoza odpade na lanske neizpolnjene pogodbe.

Povprečna dosežena izvozna cena v prvem četrtletju je bila 536 dolarjev za tona, kar je 8 indeksnih točk nad planirano in 16 indeksnih točk nad lansko doseženo povprečno izvozno ceno.

V izvozu Železarn se je močno povečal delež HV Bela, ki prispeva kar polovico izvoza naše DO, in Profilarne, delež vroče valjane debele in srednje pločevine ter žičnikov pa se je zaradi protekcionističnih ukrepov v EGS in ZDA precej zmanjšal.

Drugačn kot pri izvozu je slika na področju uvoza. Uvoz blaga in storitev v vrednosti 8,6 mio dolarjev je sicer za 21 % večji od lanskega v

enakem obdobju, vendar je bilo za manj kot 3 mio dolarjev blaga uvožnega z zahodnoevropskega konvertibilnega področja, ostalo pa iz vzhodnoevropskih socialističnih držav.

Bolj kot problemi pri uvozu rezervnih delov, drobnih reprovromaterialov in storitev z Zahoda je kritično to, da smo v zadnje pol leta uspeli preko poslovnih bank plačati le skromne zneske glede na načrt in potrebe, zato je položaj v prvih treh mesecih tega leta še mnogo hujši. Le uspešni kooperacijski menjavi ter velikemu zanimanju tujih dobaviteljev, s katerimi sodelujemo že dolgo vrsto let in so nam poslali precej blaga vnaprej pred plačilom, se imamo zahvaliti, da danes še normalno delamo. Ker pa blaga ne plačujemo, smo postali iz spoštovanega kupca nesoliden partner. To se nam bo kasneje tudi maščevalo v višjih uvoznih cenah, v katerih bo vkalkulirana cena za riziko plačila, ki pa ne bo majhna.

Železarna Jesenice je izvozni del načrtovanega zunanjetrgovinskega poslovanja v prvem četrtletju dobro izpolnila, slabo pa uvozni del zaradi nefunkcioniranja bančnega deviznega trga. Dober tempo izvoza moramo nadaljevati, kar pa brez hitre rešitve plačil v tujini ne bo mogoče. Z

zmanjšanjem uvoznih potreb na najnujnejše in zamenjavo uvoženih materialov z domačimi, kar mora biti stalna naloga vseh zaposlenih v Železarni, bo trenutna kritična situacija lažje rešljiva.

Alojz Burja
vodja zunanje trgovine

Ogled razstave INOVA '87 v Zagrebu

Upravni odbor društva izumiteljev in avtorjev tehničnih izboljšav Jesenice vabi vse svoje člane in člane aktivna inovatorjev — upokoјencev, da se udeležijo ogleda razstave inovacijskih dosežkov INOVA '87 v Zagrebu.

Avtobus bo odpeljal izpred Čufarja v soboto, 25. aprila, ob 6. uri in ustavljal na vseh postajah, ki jih boste ob prijavi navedli.

Prijave pobirajo sodelavci OZIL, ☎ 3220, do vključno 21. aprila do 14. ure. Ob prijavi je potrebno vplačati prispevek 1.000 din. Število prijaviteljev je omejeno na 45 oseb.

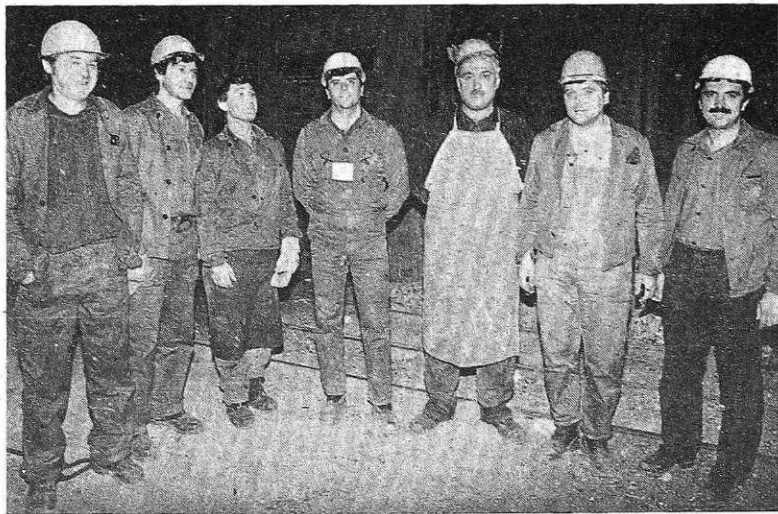
Po ogledu razstave bomo nadaljevali pot proti Sisku, kjer se bomo srečali s tamkajšnjimi inovatorji, zvečer pa se bomo odpeljali v Čatež, od koder bomo v nedeljo popoldne krenili proti domu.

Upravni odbor
DIATI

Sedmina za sedmico

V torek, 7. aprila, je stekla zadnja šarža iz peči številka 7 v stari Siemens-Martinovi jeklarni. S tem se je pravzaprav začelo postopno ustavljanje martinovk in opuščanje takega načina proizvodnje jekla v jeseniški železarni. Jeklo iz nove jeklarne hkrati že naznanja začetek novih časov. Koniec je stare in začenja se nova, sodobnejša, učinkovitejša in varnejša proizvodnja jekla.

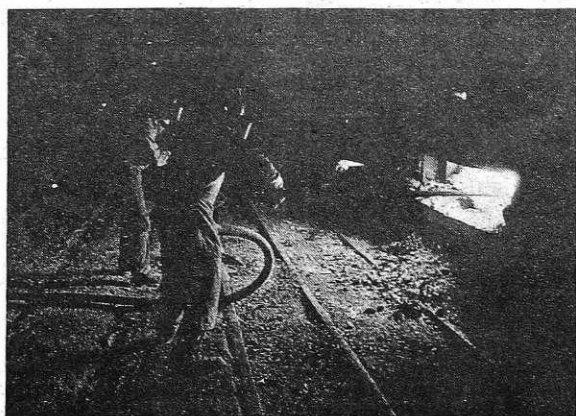
V prvi polovici maja bo prenehala delati še ena martinovka, hkrati z njo pa se bo ustavil tudi eden od plavžev. S plavži in martinovkami izginjajo nekateri simboli železarskih Jesenic, simboli, ki so bili dolga časa cokla našega nadaljnjega razvoja. Besede martinarka Mesuda Delića kažejo, da tudi slovo od tako težkega dela in tako trdega kruha, kakršen je martinarski, ni lahko. Pa vendar moramo iti v korak s časom. Tudi martinarji se bodo hitro privadili na nove naprave in gotovo bodo tudi v svojem novem delu našli dovolj zanimivega in izzivalnega.

Posadka sedmice (foto: B. G.)

Franc Podlogar je ustavil martinovko (foto: B. G.)

Žgečkanje (foto: B. G.)

Obvestila kolektivu

Razpored dežurnih Železarne

20. aprila, Božo BARTELJ, poslovodni odbor, Žirovnica, Zabreznica 44 b, ☎ 80-726.
21. aprila, Janez BEGEŠ, Elektrode, Lesce, Na trati 59, ☎ 74-766.
22. aprila, Janez BIČEK, TOZD Talilnice, Jesenice, Udarca 9, ☎ 83-193.
23. aprila, Franc BRELIH, TOZD Tehnične dejavnosti, Jesenice, Kurirska 3, ☎ 81-612.
24. aprila, Zdravko ČRV, sektor novogradenj, Jesenice, C. 1. maja, ☎ doma 26-60.
25. aprila, Drago FINŽGAR, Žična valjarna, Begunje 128 b.
26. aprila, Franc GASSER, Profilarne, Žirovnica, Moste 22 b, ☎ 80-333.

Dežurni za vzdrževanje v Železarni

Datum:	Dnevni:	Nočni:
Ponedeljek — 20. 4.	Matija Urh	Martin Brumat
Torek — 21. 4.	Branec Cepič	Ivo Leban
Sreda — 22. 4.	Mitja Benedičič	Jože Pezdernik
Četrtek — 23. 4.	Vlado Repe	Anton Kavčič
Petek — 24. 4.	Matjaž Kelvišar	Dušan Bak
Sobota — 25. 4.	Franc Bernik	Stane Eržen
Nedelja — 26. 4.	Miroslav Zupan	Janez Faletič

Služba obratne ambulante

Od 20. do 25. aprila bodo delale naslednje obratne ambulante:
DOPOLDNE: II. obratna ambulanta — dr. Alenka Katnik in III. obratna ambulanta — dr. Bernarda Benedik — Tili.
POPOLDNE: I. obratna ambulanta — dr. Metod Rešek in IV. obratna ambulanta — dr. Alenka Kralj — Odar.
Dispanzer za borce od 13.30 do 14.30.
V soboto, 25. aprila, samo dopoldne: I. obratna ambulanta — dr. Metod Rešek in IV. obratna ambulanta — dr. Alenka Kralj — Odar.
ZOBNE AMBULANTE:
DOPOLDNE: II. zobna ambulanta — dr. stomat. Alojz Smolej in III. zobna ambulanta — mag. dr. stomat. Bela Gazafi.
Za borce: od 7. do 8. ure.
Za Vatrostalno: od 9.30 do 10.30.
POPOLDNE: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražisar.
V soboto, 25. aprila, samo dopoldne: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražisar.
V kartoteki obratne ambulante sprejemamo knjižice dopoldan od 6. ure do 10.30, popoldan od 12. ure do 17.30.
Urgentna ambulanta sprejema nujne primere neprekinjeno od 6. do 20. ure.

Kadrovsko gibanje v preteklem mesecu

UPOKOJENI: Andrej Cuder, 1928, TOZD Tehnične dejavnosti — Vzdrževanje — 36 let v ŽJ; Franc Hudolin, 1930, TOZD Tehnične dejavnosti — Vzdrževanje — 33 let v ŽJ; Teofik Husedinović, 1931, TOZD Ploščati program — Valjarna debele pločevine — 35 let v ŽJ; Franc Košir, 1933, TOZD Tehnične dejavnosti — Strojne delavnice — 32 let v ŽJ; Franc Lazar, 1929, TOZD Ploščati program — Hladna valjarna Bela — 33 let v ŽJ; Ivan Meh, 1928, TOZD Ploščati program — Valjarna bluming štekel — 31 let v ŽJ; Jože Mohorič, 1926, TOZD Ploščati program — Valjarna debele pločevine — 35 let v ŽJ; Ludvik Pečar, 1929, TOZD Tehnične dejavnosti — Vzdrževanje — 36 let v ŽJ; Ivanka Petrovič, 1930, TOZD Okrogli program — Žičarna — 31 let v ŽJ; Pavel Počtnik, 1925, TOZD Okrogli program — Jeklovlek — 39 let v ŽJ; Jožef Razboršek, 1926, TOZD Okrogli program — Želbljarna — 40 let v ŽJ.
INVALIDSKO UPOKOJENI: Fetija Čatak, 1930, TOZD Okrogli program — Elektrode — 16 let v ŽJ in Milan Hladnik, 1932, TOZD Talilnice — Jeklarne — 32 let v ŽJ.
UMRLI: Sejad Seferagić, 1955, TOZD Tehnične dejavnosti — Vzdrževanje — 10 let v ŽJ.

	SKLENILI DELOV. RAZMERJE				PREKINILI DELOV. RAZMER.				dejansko stanje 31.3.1987	planir. št. zaposl. v 1. 1987
	iz JLA	št. p. d.	ostali	Skupaj	v JLA	discipl. po sk. ODR	upokoјeni	umrli		
Vodstvo Talilnic									1	-
Plavž									183	183
Jeklarne	1		2	3	1	1	3	1	674	729
Livarna	1			1		1			83	82
TOZD TALILNICE	2		2	4	1	2	4	1	941	994
Vodstvo Ploščati prog.									2	-
Valj. blum. štekel	2		4	6		1	1	1	342	360
Valj. debele pločevine	1		2	3	2	1	2	2	207	218
HI. valj. Bela	3			3	1		2	1	270	293
HI. valj. Jesenice			1	1					203	201
Profilarne	1			1					59	63
Vratni podboji									42	50
TOZD PLOŠČ. PROG.	7		7	14	3	2	5	4	1125	1185
Vodstvo Okrog. prog.									2	-
Valjarna žice			1	1	1	1			158	173
Žičarna	1			1	2		1		227	245
Jeklovlek	2		1	3	1		1	1	145	151
Elektrode			3	3			1		266	255
Želbljarna				1			1		76	82
TOZD OKROGLI PROG.	3		5	8	5	1	1	4	874	906
Vodstvo Tehnič. dej.									2	-
Strojne delavnice	2			2	2		1		286	315
Remontne delav.	4			4	2	1	1		503	503
Vzdrževanje	3		2	5	5		3	3	551	563
Energetika			1	1					241	255
Transport	2			2	4	2	1		355	366
TOZD TEHNIČNE DEJ.	11		5	16	11	1	5	4	1938	2002
TOZD KOMERCIALA							1		159	155
F R S							1		139	123
K S I			4	4			2		347	342
Pripravniki-S, V, VS š.	1	1	1	3					-	-
E T N	1			1	1		1		491	480
D S S S	2	1	5	8	1		4		977	945
TOZD DRUŽB. STAND.			1	1		1			192	195
ŽELEZARNA	25	1	25	51	21	7	20	13	6206	6382

Dežurni v Vatrostalni

18. in 19. aprila, Urša OBLAK, Dovje 78, ☎ doma 89-187, ☎ v službi 83-281.

Dežurni Vatrostalne je v soboto od 6. do 12. ure na delovnem mestu, v prostem času do ponedeljka do 6. ure jutraj pa je dežurni dosegljiv na domu.

Uspešno delo vzdrževalcev HVŽ in delavcev Žičarne

V vzdrževanju HVŽ je zaposlenih 49 delavcev, ki vzdržujejo obrate hladne valjarne s 35 večjimi stroji in staro lužilnico, žičarne s 70 večjimi stroji ter 74 žerjavi in dvigali, pa tudi del energetike. Poleg svojega rednega dela so vzdrževalci HVŽ v zadnjih dveh letih na željo obrata pričeli opravljati tudi dela, ki niso v neposredni zvezi z vzdrževanjem, ampak spadajo bolj k novogradnji; gre za rekonstrukcije starih in postavljanje novih strojev. Pri tem se srečujejo s številnimi težavami, saj tako dodatno delo v naši železarni ni ustrezno cenjeno in stimulirano.

Ko smo se v železarni odločili, da bomo asortiment dodatnih materialov obogatili s proizvodnjo nerjavne žice, je bilo treba poiskati prostor, kjer bodo stale naprave za toplotno in površinsko obdelovanje nerjavne žice. Ugotovili so, da bi bila za to najprimernejša pocinkovalnica v kateri so takrat stale tri pocinkovalne linije. Ena je bila zaradi nerentabilnega delovanja ustavljena, drugi dve pa sta obratovali izmenično, ker so edino tako lahko pokrivali potrebe po različnih kvalitetah žice. Tako je naenkrat delovala ena sama linija, zato prostor pocinkovalnice ni bil racionalno izkoriščen. Če bi demontirali dve liniji, tretjo pa predelali tako, da bi pokrila celotno količinsko in kvaliteto proizvodnje pocinkane žice, bi hkrati pridobili tudi prostor za postavitev naprav za obdelavo nerjavne žice. V HVŽ zaradi omejenih sredstev niso imeli možnosti za nabavo nove linije, zato so se odločili, da bodo sestavili eno linijo iz dveh, ki sta obratovali izmenično. Stare dele so obnavljali in vgradili pa so tudi nekatere nove. Težave so se pojavile pri izdelavi in izvedbi tega projekta, ker so imeli zaradi že določenih rokov za proizvodnjo nerjavne žice zelo malo časa. Vsa potrebna dela bi morali opraviti v šestih mesecih (do 29. novembra 1985). Ker se nobena zunanja firma ni hotela obvezati, da bo v tako kratkem času izdelala projekt, so v HVŽ sklenili, da sami formirajo ekipo, ki ga bo izdelala in organizirala postavitev linije. Vzdrževalci so se povezali z delavci iz proizvodnje in sestavili ter oddali projekt v štiridesetih dneh. Pri postavljanju naprav so bili zunanji izvajalci pre-

počasni — eno linijo so razdirali tri mesece, zato so se podiranja starih in sestavljanja nove linije lotili vzdrževalci HVŽ. Delali so v prostem času in opravili vsa dela pravočasno, kvalitetno ter trikrat ceneje, kot bi jih zunanji izvajalci. Rekonstruirana linija je pričela takoj obratovati s polno kapaciteto; v letu 1986 je bila proizvodnja na njej za 26 odstotkov večja kot prej na obeh starih linijah skupaj, izpolnili pa so tudi načrtovani asortiment. Poraba energije in re-promateriala za izdelavo pocinkane žice na novi liniji se je precej zmanjšala, delavci pa radi delajo na teh strojih, ker ni skoraj nobenih zastojev.

Ekipo vzdrževalcev in delavcev Žičarne je z uspešno rekonstrukcijo linije za izdelavo pocinkane žice dokazala, da je sposobna izpeljati vsa dela, povezana z žičarsko tehnologijo. Za to je dobila priznanje, tako od vodstva žičarne kot tudi od poslovodnega odbora. V začetku leta 1986 je sektor novogradnje preostale že načrtovane naložbe razporedil tako, da bi to ekipo čim bolj angažirali. Dobili so nalogo, da prestavijo dva večstopenjska žičarska stroja, tri valjavske stroje za profilno žico, previjalnik in pakirne naprave za VAC žico, s čimer bi pridobili prostor za hladno vlečenje nerjavne žice. Vse te postavitve je ekipa izvedla že do meseca marca, hkrati pa opravila tudi remonte na teh strojih, tako da so lahko pričeli delati brez poskusnega obratovanja.

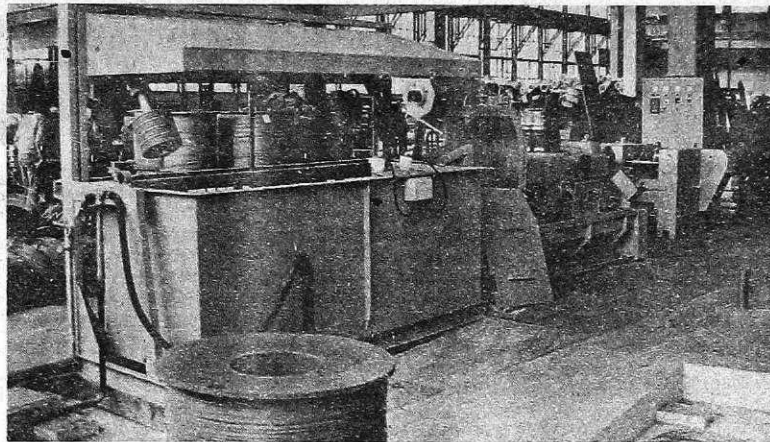
V letu 1987 so tej ekipi zaupali še postavitev novih uvoženih strojev za proizvodnjo žice za avtomatsko varjenje pod praškom. V treh tednih so

postavili linijo in šeststopenjske vlečne stroje za pripravo vložka zanj. Linije naj bi začele obratovati v maju, ko jo bo dobavitelj opreme Machine Engineering dokončno montiral.

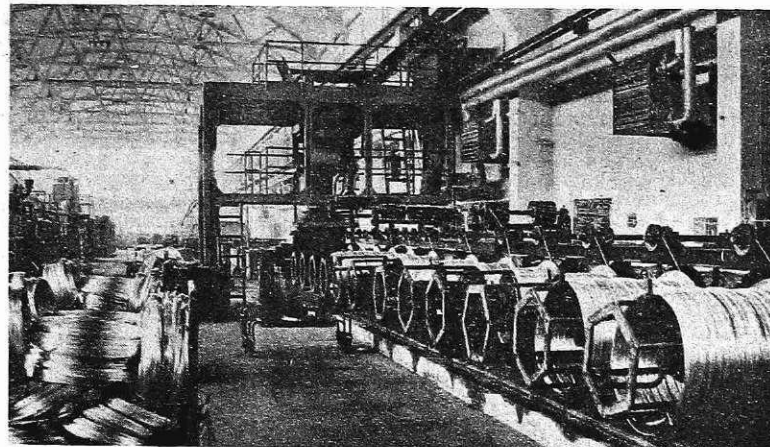
Ker so potrebe tržišča zahtevale razširitev proizvodnje VAC žice, so se v HVŽ odločili, da bodo skušali sami skonstruirati nove linije po vzoru švedskih strojev, ki so jih uvozili leta 1978. Izdelavo projektov je prevzel Inženiring Bled. Zaradi nepravilne dobave opreme pa je prišlo pri izdelavi prototipa linije do konstrukcijskih napak, ki so jih morali naknadno odpravljati. Naložba se je zavlekla za šest mesecev, česar pa niso bili krivi vzdrževalci, saj je njihovo delo potekalo po načrtih. Ker niso imeli popolnega nadzora nad strojno opremo — pri projektu so sodelovali še drugi partnerji, niso mogli opraviti dela tako hitro kot pri drugih naložbah. Kljub temu so napravo v letošnjem marcu usposobili za nemoteno delo.

V hladni valjarni je še precej stvari, ki jih bo potrebno opraviti na podoben način kot omenjena dela v žičarni. Lotili so se že rekonstrukcije zvonastih peči, pripravljajo pa še rekonstrukcijo krožnih škarij.

Pri vseh teh obnovah in rekonstrukcijah vgrajujejo vzdrževalci HVŽ izključno domač material, tako da jih ne teži vprašanje, kje dobiti devize za uvoz materiala. Tudi sami imajo precej koristi od takega dela: ker stroje sami rekonstruirajo, jih tudi bolje poznajo in zato lažje vzdržujejo, pa tudi vzdrževalnih del je manj. Odkar so pričeli opravljati ta dela, se je fluktuacija delavcev v HVŽ bistveno zmanjšala, ker delavci lahko najdejo dodatni zaslužek v lastnem obratu. Pri tem redno delo ne trpi; nasprotno, celo bolj se opravlja, saj si ljudje prizadevajo, da bi med delovnim časom opravili vse svoje obveznosti in bi jim popoldne ostal čas za drugo delo. Delavci se z

Žičarna — VAC (foto: I. Kučina)

Žičarna — pocinkovalnica (foto: I. Kučina)

dodatnim delom tudi izpopolnjujejo, kar jim koristi pri rednem delu. Tudi medsebojni odnosi med vzdrževalci in s proizvodnimi delavci so se izboljšali; večje je zaupanje in sodelovanje med njimi. Lahko bi rekli, da so uvedli pravo timsko delo.

Delavci v Železarni so premalo seznanjeni z novostmi, ki so jih v zadnjih letih vpeljali vzdrževalci HVŽ skupaj z delavci žičarne. Medtem ko je že skoraj vsak slišal za nov brusilni stroj ali za schumag stroj, so inovacije v HVŽ ostale bolj ali manj anonimne. Poleg tega prizadevni inovatorji za svoje delo niso ustre-

zno nagrajeni. Doslej so dobivali za opravljeno delo plačilo v obliki nadur ali po pogodbi za eno tretjino delovnega časa. Vendar nagrajevanje na uro ni prav nič stimulativno, saj se pri tem ne upošteva kvaliteta in hitrost opravljenega dela.

»Ne razumemo, zakaj nas vodstvo vzdrževanja ne podpira in ne daje nobenih spodbud za nadaljnje delo, ko pa je več kot očitno, da tak način dela prinaša zelo dobre rezultate,« so dejali vzdrževalci HVŽ, predstavniki žičarne in novogradnje, s katerimi smo se pogovarjali o njihovih problemih. Tanja Kastelic

Pregled sestankov SDS

(Iz programa samoupravnih aktivnosti za marec — nadaljevanje)

Iz OBRATA REMONTNE DELAVNICE smo prejeli zapisnike SDS tehnične službe + vodstvo obrata, ključavničarji 1 in 2, instalacija 1 in 2, montaža 1 in 2, hidravlika in pnevmatika, elektrožerjavni oddelek, elektrodelaonica, delavnica elektrostrojev 2, vodstvo gradbenoremontnih delavnic, tesarji, mizarji, kleparji, plastika, gradbenoremontna delavnica Javornik ter RTA 1, 2, 3, 4, 5 in 6. SDS vodstvo obrata opozarja, da vprašanja v zvezi s prekatgorizacijo niso rešena. SDS vodstvo obrata opozarja, da vprašanja v zvezi s prekatgorizacijo niso rešena. SDS ključavničarji postavljajo pod razno (kljub temu, da so obravnavali tudi zaključni račun za leto 1986) naslednje vprašanje: »Delavci sprašujejo, kaj je s poročilom za december 1986. Ali smo poslovali s plusom ali smo v minusu v letu 1986?« SDS montaža 1 sicer misli, da je tretji samoprispevek potreben, ima pa določene pomisleke. Med drugim jih moti, da se gradijo zelo dragi objekti namesto cenejših in bolj funkcionalnih. Pod razno se takole opredeljujejo do prevrednotenja: »Glede na novi sistem grup menimo, da je naše delo popolnoma razvrednoteno. Mislimo tudi, da smo oškodovani najmanj za tri grupe. S takim načinom nismo zadovoljni, ker mislimo, da smo ogoljufani in ker nam je bilo prikazano, da samo napredujemo, smo pa nazadovali.« SDS montaža 2 (Javornik) se pod razno vprašuje, zakaj je ob reorganizaciji prišlo do razdelitve TOZD Remontne delavnice, medtem ko so ostale nekdanje TOZD, ki so se združile v TOZD Tehnične dejavnosti ostale nedotaknjene. Zakaj je naraslo število vodilnih delovnih mest z 10 na 17 in zakaj se je pred referendumom razlagalo, da se bo število teh mest zmanjšalo? Zanima jih tudi, zakaj je nekdanji glavni vhod na Javorniku odprt samo za vodilne delavce, tiste, ki so v upravnih stavbi na Javorniku, medtem ko morajo vzdrževalci, ki delajo v valjarni Bela, ubirati daljšo pot, vrh vsega pa še peš. »Sprašujemo«, pravijo, »koliko vrst delavcev s posebnimi pooblastili obstaja v Železarni.« SDS Žerjavni 1 je glede samoprispevka predlagala takšno rešitev: »Predlagamo, naj se financira iz sredstev za nerazvite, saj pri šolstvu krepko zaostajamo za drugimi jugoslovanskimi republikami.« Tudi ta SDS ni zadovoljna s prevrednotenjem. Zato so zahtevali sestanek z odgovornimi osebami. Čutijo se oškodovane, saj menijo, da je treba najtežja dela — mednje štejejo tudi delo žerjavnega oddelka — drugače stimulirati. Posebej opozarjajo tudi na probleme v zvezi z dežurstvom ključavničarjev. Skrbijo jih namreč njihova varnost, saj je na vsaki izmeni le en sam dežurni ključavničar. »Kaj bo«, pravijo, »če pride do nesreče? Kdo mu lahko pomaga, ko je sam in kdo bo odgovarjal za človeka?« SDS žerjavni oddelek 2 pa v zvezi z novo organiziranostjo očita, da se režijski delavci — v nasprotju s prejšnjimi obljubami — neupravičeno množijo. Dodajajo še tole: »Glede strojno-gradbene delavnice (gradbeni, instalacija, žerjavni) smo mnenja, da je to neločljiva in skrajno neodgovorna poteza. Če nas zaradi specifičnosti dela niste mogli nikamor uvrstiti, predlagamo, da smo samostojen oddelek, še naprej podrejen direktno, brez posrednika, neki višji ali visoki instanci.« SDS vodstvo gradbenoremontnih delavnic izraža ob pregledu obveznosti za zadovoljevanje skupnih in splošnih potreb v občini Jesenice nezadovoljstvo nad prispevnimi stopnjami. Menijo namreč, da se zbrana sredstva nepravilno uporabljajo. Pri tem se sklicujejo na javno objavljene podatke o višinah OD delavcev zaposlenih v teh dejavnostih (kot primer posebej ome-

njajo vodjo lekarne Kranj in vodjo TOZD v Železarni). So tudi proti temu, da bi se tako zbrana sredstva namenjala za nezaposlene. To pa zato, ker podatki kažejo, da delavcev v proizvodnji primanjkuje. Tudi ti imajo pripombo na reorganizacijo. Ocenjujejo namreč, da bi gradbenoremontne delavnice lahko nastopale kot samostojen obrat oziroma ne vidijo prave logične povezave s strojno stroko. Menijo tudi, da zniževanje števila zaposlenih (plan kadra) ni ekonomsko upravičeno. Po njihovem mnenju tudi ni prav, da imajo čistilke pri premijah manjši delež. SDS tesarji se pritožuje, da na večkrat postavljeno vprašanje o beneficirani delovni dobi tesarjev še niso dobili pisnega odgovora (ustni, ki so jih prejeli, so bili pomanjkljivi). SDS kleparji se v zvezi z obveznostmi pritožuje nad slabimi zdravstvenimi storitvami. Ob pomanjkanju delavcev v Železarni ne vidijo potrebe za obstoj Zavoda za zaposlovanje. Pravijo, da se vsakdo lahko zaposli na drugem delovnem mestu za toliko časa, dokler ne dobi takšnega dela, ki ustreza njegovi izobrazbi. SDS RTA 3 in 4 med drugim ugotavlja, da »alkoholizem v oddelku ni tako prečec, da bi izražal zaskrbljenost«, vendar pa bodo vodja oddelka in področni vodje v posameznih primerih najstrožje ukrepali, saj se ta problem povezuje tudi z vprašanjem varnosti pri delu. Ponovno so tudi zahtevali, naj čistilke delajo popoldne da delo v delavnicah ne bo moteno. SDS RTA 5 je imela že lani pripombo na zobozdravstvo, tokrat pa ponovno ugotavlja, da se stanje ni bistveno izboljšalo. Pri prevrednotenju se sklicuje na polemike v Železarni in predlaga, naj se preide nazaj na stari način nagrajevanja s tem, da se poveča osnova in zmanjša gibljivost del.

Iz OBRATA VZDRŽEVANJE smo prejeli zapisnike SDS vodstvo obrata, vzdrževanje plavž 1, 2 in 3, vzdrževanje Jeklarne II, vzdrževanje jeklarne I-1 in 2, vzdrževanje HVŽ 1 in 2, vzdrževanje Jesenice 1 in 2, vzdrževanje Javornik 1 in 2, vzdrževanje Bela 1, 2, 3, 4 in 5. SDS vzdrževanje plavž 1, 2 in 3 opozarjajo, da imajo težave z vodo ob koncu dne. Delavci se ne morejo umiti, to pa povzroča še dodatne probleme: predčasno zapuščanje delovnega mesta. Delavci so bili opozorjeni, da je delo treba končati ali pa napraviti primopredajo tistemu, ki bo nadaljeval z delom, ne pa kar tako odhajati predčasno na kopanje. Delovodji je treba seznaniti o dokončanju dela oziroma o zapustitvi delovnega mesta. SDS vzdrževanje Jeklarne 2 (nova SDS) se je na sestanku 4. marca seznanila s potekom del in z nalogami vzdrževalcem pri testiranju delovnih naprav. SDS vzdrževanje Javornik 1 in 2 se pritožujeta, da v zvezi s poto »vrtar Javornik — avtobusna postaja Bela« ni še nič narejenega. Pod razno predlagata, naj se za delavce javorniških obratov postavi kolesarnica (prosijo za pisni odgovor!). Za avtobusne prevoze na relaciji Plavž—Bela (dopolnanska izmena) trdijo, da so nemogoči (prenatranost). S prihodom ključavničarjev Remontnih delavnic je prišlo v ključavničarski garderobi do velikega pomanjkanja likalov in kopalnic, zato prosijo vodje oddelkov, da čimprej rešijo ta problem. SDS vzdrževanje Bela 1 in 5 pod razno ugotavlja, da je treba urediti varen dostop na žerjav, prehode v tretji hali, zaloge v skladišču ter vprašanje prevoza delavcev (dežurni avto naj bi bil več časa na razpolago vzdrževalcem na Beli). SDS vzdrževanje Bela 2 predlaga, naj bi delavci dobili namesto dveh kar tri delovne obleke na leto. Zanima jih tudi, zakaj se v garderobah namesto radiatorjev, ki so bili demontirani, ne montira novih. Strojniki bluminga se pritožujejo, »da ni ne stranišča in ne umivalnika«. Tudi ta SDS se pritožuje glede avtobusnih prevozov za dopolnansko delovno izmeno. Člani SDS vzdrževanje Bela 4 so se pod razno dogovorili, da v času remontov ni dopustov ter da se po potrebi dela tudi preko delovnega časa.

Iz OBRATA ENERGETIKA smo prejeli zapisnike SDS vodstvo obrata, energetiki 1, delavnica elektroenergije, delavnica toplotne energije, parne naprave 1, 2, in 3, PIV energija 1,

2 in 3 ter delavnica PIV energije. SDS vodstvo obrata je na sestanku 11. marca ugotavljalo, da pripombe na sporazum o združitvi TOZD v DO ŽJ niso bile upoštevane, dobili pa niso niti ustreznih pojasnil, zakaj ne. Odgovor v zvezi s prispevnimi stopnjami so dobili, vendar pa pravijo, da problem ni zbiranje sredstev temveč potrjevanje na SDS, ker potrjevanje za nazaj nima nobenega smisla. V zvezi s prevrednotenjem pripominja, da naj bo na odločbah, ki se jih daje delavcem, napisan pravni poduk. SDS delavnica električne energije ugotavlja, da skupina za pripravo samoupravnih aktov v ŽJ ni upoštevala njihove pripombe pod Ad 2 s sestanka, ki so ga imeli 15. januarja. V zvezi s samoprispevkom je predlagala, da bi spremenili zakon, tako da bi glasovali le tisti, ki bi ga kasneje tudi plačevali. Pripombe je imela tudi na sklepe odbora za delovna razmerja TOZD Tehnične dejavnosti z dne 29. januarja in 19. februarja. Takole pravijo: »Premočno se izkorišča 137. člen pravilnika o delovnih razmerjih v zadnji alineji (»za kulturno, športno in drugo družbeno udejstvovanje«). Vaditelji in trenerji naj se usposablajo za otroške smučarske tečaje iz drugih finančnih virov, ne na račun DO ŽJ. Nismo nasprotniki športa in rekreacije, vendar mislimo, da če bi sesteli v januarju in februarju 1987 vso odobreno izredno plačano odsotnost z dela, bi dobili lepo število ljudi, ki bi v teh težkih časih bolj koristili delovni skupnosti. Odbor za delovna razmerja TOZD Tehnične dejavnosti skoraj stoodstotno potrjuje vse prošnje za izredno plačano odsotnost. Odbor za delovna razmerja ne upošteva svojega mnenja z dne 29. januarja, ko si je zadal nalogo, da bo v bodoče v smislu odsotnosti bolj rigorozen. Vodjo elektroenergije so zadolžili, da takoj realizira sklep s sestanka SDS z dne 5. avgusta 1986 (usposabljanje VN elektricarjev na vzdrževanju stikal v tovarni Minel). Zanima jih tudi, kdaj bodo dobili nove delovne obleke. Sprejeli so tudi sklep, da se sredstva, ki so še ostala od zbiranja odpadnih surovin in ki so vložena v blagajni OOS Energetika, razdelijo glede na število članov vsem petim SDS v obratu elektroenergija. SDS PIV energija 2 vprašuje, kdaj bodo dobili nove delavce. Skrbijo jih namreč, kaj bo med sezono, saj že sedaj nimajo nikogar za zamenjavo. SDS PIV energija 3 pod razno postavlja naslednje vprašanje: »Delovodje v PIV sprašujejo, kako je mogoče razlagati informacijo, da se delovodjem za področje tehničnih plinov dodeli 16. kategorijo, delovodjem za področje tehnoloških goriv in vode pa 15. kategorijo, kajti vsi opravljajo enako delo in po mnenju vseh vsi zaslužijo 16. kategorijo. S tem je seznanjen tudi predsednik komisije za ocenjevanje del in nalog v TOZD Tehnične dejavnosti, saj je bil tudi že na delovnem mestu obratovodje PIV.« Člane SDS so vznemirile tudi govorice, da bodo ukinili ure za manjkajoče. »Če se bodo ukinile«, pravijo, »zahtevajo, da se na prosta delovna mesta nastavi delavci.« SDS delavnica PIV energije v zvezi z izvrševanjem sklepov prejšnje seje predlaga, naj se beneficirani staž za instalaterja, avtogenega elektrovarila in ključavničarja mehanika, uskladi z remontnimi delavnicami. Pod razno SDS opozarja na malomaren odnos do strojev in naprav, zaradi katerega prihaja do zastojev v proizvodnji, na nepravilnosti pri kadrovanju (brez izobrazbe na dela, kjer je potrebna srednja izobrazba), pa razporejanje delavcev na druga dela brez odločbe ipd. Nezadovoljni so tudi z vodjem dejavnosti. Na vodstvo Energetike so naslovili naslednje vprašanje: »Dne 16. junija 1986 je bil iz jeklenke, pripeljana z odpadka, spuščen strupen plin. Za sosedo Rožič je bilo poskrbljeno (vse zdravstvene usluge), za delavce, ki so neposredno delali v okolju, pa samo od UV. Za zdravstveno stanje in morebitne posledice — ker še do danes nismo seznanjeni z vsebino strupene gasne plin — pa ne poskrbi noben od vodstva.« (Se nadaljuje)

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje — Božidar Lakota

MLADI O SEBI, SVOJIH PROBLEMIH, NALOGAH IN PERSPEKTIVAH

Stališča predsedstva OK ZSMS Radovljica

Predsedstvo OK ZSMS Radovljica je na svoji osemnajsti seji v petek, 3. aprila, obravnavalo predlog scenarija za zaključno prireditve dneva mladosti v letu 1987 in predloga scenarija PRIZGITE LUČ ne podpira.

Omenjeni predlog nikakor ni tak, kot trdita avtorja v uvodu. Predstava naj bi bila multimedijški spektakel, ki naj bi bil umetniško svež in nov, kot zahteva natečaj. Kot kaže že bežen pregled predloga to ni res, čeprav sta avtorja predvidela nekaj različnih tehnik in metod umetniškega izražanja. Vsebinsko je to realistična zasnova sklepne slovesnosti, ki je na trenutke zasnovana primitivno ob predpostavki, da so množice neumne, nimajo umetniškega okusa, da jim je potrebno nuditi samo širok spekter bleščečih barv z namenom, da pozabijo dnevne težave.

Na primitivnost kaže že predigra v prireditvi (beri: nogometna tekma),

prav tako nezreli pa so tudi video-spoti, ki so posneti kot reklame. Sprašujemo: Kaj je vsebinsko drugačnega v spodnjem perilu in žarnicah JÜGO, če je vse ostalo golo ponavljanje starega — množična telovadba, ki naj bi zadovoljila bolj goste na častnih tribunah kot mlade v Jugoslaviji?

Menimo, da je predlog scenarija žalitev svetlih idej naše revolucije, imena in lika tovariša Tita, ki bi, če bi bil še danes med nami, gotovo z obžalovanjem gledal na dogajanja na stadionu, saj je iz njegovih znanih besed: »Mladi, vi ste naša prihodnost«, jasno razbrati, da bi v sedanjem težkem družbenem in gospodarskem trenutku od mladih pričakoval dejansko reševanje konkretnih problemov naše sedanjosti in prihodnosti, ne pa paradnih manifestacij.

Tudi Vuk Stefanović — Karadžić, katerega pregovori so vpleteni v prireditvi, si kot eden tvorcev kulturnih in nacionalnih temeljev precejšnjega dela Jugoslavije, ne zasluži takega banaliziranja, kakršnega je doživel z grobimi izvlečki iz celotnega konteksta njegovega obširnega opusa.

Mar smo prebivalci Jugoslavije alkoholiki, ki že v ranem jutru ne mo-

remo brez gostiln, mar vsepriek preklinjamo, se mar spolno izživljamo, kjer le moremo, se mar ne zanimamo za težave (kot ena vodilnih nevrščenih držav) blokavske politike? To je delček scenarija, ki žali in napada bratstvo in enotnost naših narodov in narodnosti, dostojanstvo vsakega posameznika, delavca, kmeta, mladina... in našo nevrščeno politiko.

Kako je mogoče, da avtorja sebi in drugim zakrivata pogled in zavajata že v samem uvodu, da je to mladinska manifestacija, ki sočla jugoslovansko javnost z resničnostjo? Je trditev, da mladina težko govori na drugih mestih, resnična? (Mar ne potrebujemo SZDL, mar mladi komunisti nimajo v ZK res nobene besede, mar poskušata avtorja razvrednotiti vsa hotenja mlade generacije pri vsestranskem reševanju problemov na različnih področjih družbenega življenja?)

Mislimo, da zvezni odbor, ki je o predlogu že razpravljal in nanj ni imel bistvenih pripomb, nosi polno odgovornost za to, če bo ta scenarij uresničen 25. maja na stadionu JLA. Seveda pri tem ne mislimo na kazensko odgovornost (nismo pristojni — nečemo prejudicirati — in ničemo posegati v samostojnost sodišč), ampak mislimo na moralno in politično odgovornost.

Predsedstvo OK ZSMS Radovljica

Petje, moje veselje

Že dolgo rad pojem. Včasih cele ure mrmram kakšno melodijo. Doma včasih tako dolgo pojem, da grem že vsem na živce. V četrtem razredu me je razredničarka slišala, ko sem pel in mi predlagala, naj grem k pevskemu zborčku. Prigovarjali so mi tudi domači. Res sem se vpisal. Kmalu zatem sem prinesel domov note in pričel vaditi. Mama je bila nekaj časa navdušena nad moj glas, kmalu pa se je začela jeziti. Pričeli so se prvi nastopi. Skoraj ves teden smo vadili. Vsako pesmico sem večkrat zapel. Kadar sem zapel kakšen visok ton, je prišla muca in silila z gobčkom pod note. To je počela toliko časa, da sem se začel

smejati. Tudi letos sem nekaj časa hodil k zborčku, vendar me je zasmehovanje sošolcev jezilo in sem nehal peti. Doma so bili žalostni, ker so mislili, da v družini ne bo pevca. Jaz pa nisem zdržal brez petja. Kmalu sem prinesel iz kleti note in začel prepevati. Čez nekaj dni sem prišel domov z veselo novico: »Spet sem pri zborčku!« sem veselo zaklical s hodnika. Povedal sem mami, da me je tovarišica razredničarka prepričala, naj hodim k pevskemu vajam.

Vsi so bili navdušeni, ko so slišali pesmico, ki smo se jo učili tisti dan. Boštjan Pezdur, 5.b OŠ Tone Čufar Jesenice

Mesečne novice OŠ Prežihov Voranc

Nabralo se je kar nekaj zanimivosti:

— Najboljši matematiki od 4. do 8. razreda so se preizkusili v reševanju zahtevnejših matematičnih nalog.

— Na občinski reviji Mladina poje '87 je bil izbran naš MPZ za regijsko srečanje Gorenjske, ki bo 22. maja v Škofji Loki. Vodi ga Mira Mesarič. Pevci bodo morali opraviti še veliko dela in bolj vestno obiskovati vaje.

— Pet učenek: Karmen Kern, Katja Vidmar, Janina Keserovič, Petra Rebolj in Sandra Kovač je sodelovalo na tekmovanju v znanju materinščine. Pokazale so solidno znanje in sedmošolke bodo imele v nasled-

njem letu ponovno možnost zagristi v novi oreh.

— Tudi Veselošolci so opravili šolsko tekmovanje. Udeležili so se ga 203 učenci. Na občinskem tekmovanju bosta sodelovala dva.

— Pionirji so nestrno pričakovali sprejem Kurirčkove torbice. Pripravili so miting in jo v ponedeljek predali sovrstnikom s Koroške Bele. Posebno ponosni so bili tisti, katerim je bila zaupana odgovorna naloga.

— Na vseh tekmovanjih uspešno predstavljajo našo šolo učenci šahovskega krožka. Izkazali so se kot posamezniki in ekipa.

Novinarski krožek OŠ Prežihov Voranc

PRIPRAVLJENOST

JE VEDNO BOLJŠA

KAKOR GOLO PRIČAKOVANJE

(TITO)

Pregled smeri na kemično kontaminiranem zemljišču

Ukaz za pregled smeri na kemično kontaminiranem zemljišču ima enako vsebino kot za radiološko kontaminirano zemljišče.

Patrola se pripelje do kapljično okuženega zemljišča z vozilom, naprej ga pregleduje peš. Samo izjemoma, kadar je treba pregledati magistralno smer za potrebe armade, pregledujemo z vozilom.

Ko patrola odkrije kapljično okuženo zemljišče, izvidnik št. 2 s kemijskim detektorjem ugotovi skupino vojnih strupov in rezultat sporoči vodji patrole. Vodja ukaže izvidniku št. 1, naj postavi zastavice dvajset metrov od mesta kapljične okužbe, če je to cesta, na vsako stran ceste po eno zastavico. Opozorilno tablo z oznako H postavi petdeset metrov pred zastavice na sredo ceste.

Nadaljnje delo poteka takole: vodja izvidnice nadaljuje pot po sredi ceste (ulice), vzporedno z njim tri metre od njega na obeh straneh pa izvidnika 1 in 2. Na njegov ukaz na vsakih dvajset metrov s kemijskim detektorjem preverjata okuženost terena in označujeta smer z zastavicami. Ko na smeri izvidovanja ni več kapljične kontaminacije, izvidnik št. 1 označi zadnjo mejo z zastavicami in opozorilno tablo.

Vrnitev izvidnice na zbirno mesto, oddaja vzorcev in poročilo sta ista kot pri delu radiološke patrole. Sledi obvezna dozimetrijska kontrola in razkuževanje.

Pri vračanju izvidnikov z okuženega terena v terensko vozilo morajo obutev sprati z vodno raztopino klorovega apna, da ne okužijo notranjosti vozila (isto velja tudi pri radiološkem pregledovanju).

Množina vzorcev živil in vode, ki nam je potrebna za kemijsko analizo ob RBK napadu, je naslednja:

Vrsta živila*	Množina potrebna za analizo		Pripomba
	radiološko	kemično	
Kruh	1—2 kosa	1—2 kosa	Množina, potrebna za bakteriološko analizo, je enaka kot pri kemični ali radiološki.
Moka	300—400 gr	500 gr	
Makaroni, testo	150—200 gr	300 gr	
Meso, mesni izdel.	400—600 gr	300 gr	
Surove ribe	5—8 kosov	2—3 kose	
Mast, olje	300—400 gr	500 gr	
Sladkor, sol	300—400 gr	500 gr	
Sveža zelenjava	500 gr	500 gr	
Posušena zelenjava	150—200 gr	200 gr	
Sveže sadje	600 gr	500 gr	
Pločevinke	1—2 kosa	2 kosa	
Pijače	1—2 steklenici	1—2 steklenici	
Voda	1/2 litra	1 liter	

Kurirčkova torbica

Konec prejšnjega tedna smo sprejeli Kurirčkovo torbico. Učenci višjih razredov so jo prinesli od pionirjev OŠ Tone Čufar. Najprej so jo odnesli do vrta Julke Pibernik, kjer so si jo z zanimanjem ogledovali najmlajši. Potem je torbica na naši šoli varno prenočila.

Naslednji dan zjutraj smo imeli partizanski miting. Predsednica našega pionirskega odreda je prebrala pozdravno pismo slovenskih pionirjev namenjeno RK SZDL. Potem je torbico predala nam. Ponosno smo se odpravili na pot. Vreme nam ni bilo naklonjeno, vedeli pa smo, da so tudi kurirji med vojno nosili pošto v dežju. Torbico smo odnesli na šolo Polde Stražišar, kjer so pripravili kratek kulturni program. Ko smo se odpravili proti Trebežu, so šli z nami še trije učenci. Tudi eden od njih je

nekaj časa nosil torbico. Na poti so nas pričakali učenci s Koroške Bele, katerim smo izročili torbico in jih zaželeli srečno pot.

Bili smo ponosni, ker so nam zaupali tako odgovorno nalogo.

Varja, Peter in Miha, 4. raz. OŠ Prežihov Voranc

POPRAVEK

V prispevku Nov uspeh na CSUI je prišlo do neljube napake. Delež učencev pri izdelavi škarij znaša 55 % in ne le 5 %, kot je bilo objavljeno.

Za neljubo napako se bralcem in še posebej učencem CSUI opravičujemo!

Uredništvo

SLAVKO TARMAN

13

Jedrski raziskovalci S tragiko ovenčani kralji naših dni

Navsezadnje smo vsi le majhni delci tekoče snovi v strugi, ki ji pravimo usoda

Ta znani rek, ki ga je večkrat ponovil ruski jedrski raziskovalec Fjotr Kapica, velja za usodo vseh raziskovalcev. Do danes ni bilo panoge, v kateri bi bili raziskovalci tako obremenjeni in odgovorni za usodo človeštva.

Po prvi svetovni vojni so bila zanimiva tri jedrska središča. V Cambridgeu je predsedoval Rutherford, v Kopenhagenu je kraljeval Niels Bohr in v Göttingenu je trojica izvrstnih raziskovalcev Max Borni, James Franck in David Hilbert takoj podvomila o vsem, kar so novega odkrili v Angliji ali na Danskem. Sledile so pismene izmenjave, toda kmalu tudi to ni več zadoščalo. Nastopilo je obdobje kongresov in konferenc. Vesti o zanimivih poskusih so prihajale celo iz držav, kjer je med vojno zamrlo vsako razisko-

valno delo. Indija, Japonska, ZDA in Sovjetska zveza so težile k menjavi raziskovalnih izkušenj. Od vseh držav si je Sovjetska zveza najbolj prizadevala za stik z zahodnimi raziskovalci.

Znanstveniki: Planck, Einstein, Curiejeva, Rutherford in Bohr so drug za drugim razdirali stavbo fizike, ki se je še ob koncu 19. stoletja zdela tako stalna in pregledna. Od vojnih grozot, revolucij in inflacij pretreseni svet ni našel časa in moči za globoke spremembe narave. Planck se je odrekel trditvi, da narava ne dela skokov.

Max Planck (1858-1947), je bil znani nemški fizik in profesor teoretske fizike na univerzah v Kölnu in Berlinu. Zaslovel je po vsem svetu z raziskavami sevanja črnega telesa in odkritjem energijskega kvanta (leta 1900). Bil je utemeljitelj kvantne in teoretske fizike. Svoje odkritje je uspešno razvijal in povzročil v fiziki pravo revolucijo. Objavil je več znanstvenih del in knjig. Obenem se je ukvarjal tudi s filozofijo fizike, Nobelovo nagrado za fiziko je prejel leta 1918. Glavni

področji njegovega raziskovalnega prizadevanja sta bila teorija sevanja in termodinamika.

Delci alfa prof. Rutherforda niso napadali le atomov kisika, temveč tudi duševni mir ljudi. Prebudili so že davno pozabljeni strah pred koncem sveta. Toda to vse je bilo tedaj še zelo daleč. Fiziki tudi niso pričakovali nobenih koristi. Rutherford je vztrajno trdil, da ljudje ne bodo nikoli izrabili v atomih nakopičene energije. Tej zmoti se ni odrekel vse do svoje smrti v letu 1937. Ernest Rutherford (1871-1937) je bil britanski fizik in kemik ter univerzitetni profesor v Montrealu, Manchesteru in Cambridgeu.

Za svoje izjemne raziskave je prejel lordski naslov. Spadal je med utemeljitelje sodobne jedrske fizike. Proučeval je pojave radioaktivnosti, odkril razpad radioaktivnih elementov in dokazal, da je atom zgrajen iz jedra in elektronov, ki ga obkrožajo ter s tem postavil model atoma. S pomočjo alfa delcev radija je uspešno razbil jedro dušikovega atoma. Obenem je proučeval ionizacijo plinov z rentgenskimi žarki. Leta 1908 je prejel Nobelovo nagrado za kemijo. Najpomembnejša dela: Radioaktivnost, Radioaktivna transformacija in Radioaktivne snovi in njihova radiacija.

Možje, ki so izpeljali te poskuse, niso iskali novih virov energije.

»Živimo na sodu smodnika«, je zapisal leta 1921 nemški fizik in Nobelov nagraje-

nec Walter Nernst. Toda v pomiritev je takoj dodal: »Na srečo se nismo odkrili vžigalic, ki bi ga vžgale.« Osebnost je fizike kljub temu skrbelo. Niso si delali preglastic, bili so v skrbah za znanost, v kateri niso več veljale stare zakonitosti. Odkrivali so toliko novosti, toliko dejstev, ki jih prejšnja stoletja niso poznala. To je bilo tisto razburljivo obdobje, ko so raziskovalci skoraj vsak teden odkrili kaj novega.

Walter Nernst (1864 — 1941) je bil nemški fizik in kemik, univerzitetni profesor ter direktor inštituta fizikalne kemije v Göttingenu. Bil je častni doktor več evropskih univerz. Njegove izvirne raziskave obsegajo fizikalno kemijo. Napisal je veliko del s področja fizike in kemije, (o magnetnih učinkih, o spremembi energije ob kemičnih reakcijah, o kemičnem ravnotežju in ostale). Še posebej je zaslovel po svojih delih iz termodinamike — Nernstov teorem ali tretji princip termodinamike. Zasnoval je teorijo galvanskih členov, teorijo difuzije v elektrolitskih raztopinah, teorijo elektro prevodnosti v kovinskih oksidih in ostale. Za svoja izjemna odkritja je prejel Nobelovo nagrado za kemijo v letu 1920.

V tistem času je eden najmlajših raziskovalcev — fizikov, American Robert Oppenheimer zapisal: »To, kar razumemo pod jedrsko fiziko in to, kar imenujemo kvantna teorija atomskih sistemov, se je pričelo ob prelomu stoletja; bilo je resnično lepo obdobje. Ta čas je sprožil mednarodno sodelovanje in izmenjavo rezultatov.

Proizvodnja v marcu

Kratka ocena proizvodnje v tem mesecu bi bila: **DOBRO!** Bolje kot lani, vendar pa še vedno manj, kot smo sposobni narediti. Z ozirom na nekoliko nižji operativni program smo skupno proizvodnjo presegli za 1,4 %, prodali pa smo skupaj s storitvami preveljanja za 1,8 % več, kot smo načrtovali, kar nam je ob sorazmerno visoki prodajni ceni (boljši asortiment) navrglo rekordnih nekaj nad 15 milijard dinarjev realizacije osnovne proizvodnje. Tudi pri izvozu smo bili zelo uspešni, saj smo prodali na tuje za okoli 3,7 mio dolarjev naših izdelkov (plan 2,8 mio dolarjev).

Na vraževerni dan, se pravi v petek, 13. marca, in še v črni metalurgiji povrh, smo izdelali in uspešno odličili prvo saržo v naši novi jeklarni.

Tudi nad dobavo tujega vložka in legur se v tem mesecu ne moremo pritoževati.

TOZD Talilnice

Vsi oddelki, razen EL peči v Jeklarni 1, so obratovali dobro, zato je skupna proizvodnja za 4,2 % presegla nižji operativni program.

Plavž

V začetku meseca so imeli precejšnje težave in izpad proizvodnje zaradi neplaniranega enodnevnega remonta na plavžu 1 in zaradi miniranja, popravila kablov ter okvare na spodnjem pokrovu plavža 2, vendar so plavžarji z dobrim delom do konca meseca vse to nadoknadili in še celo za 2,1 % prekoračili z operativnim programom načrtovano proizvodnjo.

Jeklarna 1

Bistvenih problemov ni bilo. Višji operativni plan proizvodnje so presegli za 5,1 %, pri čemer so bili martinariji precej boljši od elektropečarjev, ki so zaradi prekomernih zastojev, tako tehnološke kakor tudi vzdrževalne narave, za gospodarskim načrtom zaostali za 4 %.

Izpolnjevanje kvalitete asortimenta je bilo sorazmerno dobro, vendar pa se je poslabšala kvaliteta odličitih blokov.

Nižji operativni program so na kontilivu presegli za 27,1 %.

Jeklarna 2

Že uvodoma omenjeno, se je poizkusna proizvodnja pričela 13. marca. Do konca meseca je bilo odličitih 957 ton jekla.

Livarna

Proizvodnja je potekala brez bistvenih pretresov. Planske obveznosti so izpolnili 103,5 %.

TOZD Ploščati program

Gospodarski načrt skupne proizvodnje je krepko presežen (5,3 %), malenkost zaostanka (0,2 %) pa je za precej višjim operativnim programom. Izključna krivda je v Valjarni debele pločevine, ki je zaostala za planskimi obveznostmi za 12,7 %. Prodaja je bila dobra, saj je presežena za 2,5 %.

Valjarna bluming - štekel

Bistvenih problemov glede samega obratovanja ni bilo, zato so tudi dosegli planske obveze. V skupni proizvodnji so precej višji operativni program presegli za 1,4 %, prodajo pa celo za 21 %.

Senco na lepe rezultate pa meče dejstvo, da je bilo izvaljano v slabe za potisno peč še enkrat več jekla, kot smo načrtovali, predvsem zaradi slabše kvalitete odličitih blokov.

Železarski globus

KUBA

Kubanska vlada namerava letos vložiti 500 mio dolarjev v svojo železarsko industrijo. Tako bodo povečali letno proizvodno zmogljivost železarne José Martí. Dosedanja proizvodnja znaša 350.000 ton surovega jekla, po novem pa bo 600.000 ton. Kuba si že od leta 1981 prizadeva, da bi povečala proizvodnjo svoje železarske industrije. Pri tem ji pomaga Sovjetska zveza. Skupaj gradijo novo železarno Villa Clara v osrednjem delu države. Predstavnik vlade je sporočil, da bo ta načrt modernizacije kubanske železarske industrije končan leta 1989.

Dopisujte

TOZD Okrogli program

Ta TOZD je obratovala slabše, saj ji ni uspelo niti v skupni (96,6 %) in niti v gotovi proizvodnji za prodajo (95,7 %) doseči zastavljenih ciljev. Vzrok je en sam in se imenuje Valjarna žice in profilov, kjer se je 24. marca začel redni letni remont.

Valjarna žice in profilov

Dotrajanost (lani remonta ni bilo), ki je povzročila številne zastojne okvare, je vzrok, da so planirane obveznosti izpolnjene v skupni proizvodnji samo 88,4 %, pri prodaji pa 64,1 %.

Žičarna

Kljub pomanjkanju delavcev so z gospodarskim načrtom planirano skupno proizvodnjo dosegli 100,2 %, gotovo za prodajo pa 102,1 %.

Jeklovlek

Obratovanje je potekalo dobro. Nižji operativni program je bil prekoračen tako v skupni proizvodnji (104,8 %) kakor tudi pri prodaji (109,2 %).

Novi vlečni stroj Schumag je pričel poizkusno obratovati.

Elektrode

Delo je teklo brez bistvenih problemov. Temu primerni so tudi rezultati, saj je skupna proizvodnja z ozirom na gospodarski načrt dosegla 112,2 %, prodaja pa 108,3 %. Čuti se pomanjkanje naročil za varilne praške.

Žebljarna

Čeprav niso dosegli z gospodarskim načrtom predvidenih količin (skupna 85,6 %, prodaja 86,5 %), pa veljajo pohvale tudi žebjarjem, ki so delali vse proste sobote, vendar se več ni dalo narediti zaradi izredno tankih dimenzij, ki močno znižujejo produktivnost.

Miloš Piščanec

VZDRŽEVANJE

Člani izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata Vzdrževanja — TOZD Tehnične dejavnosti so na tretji seji, ki je bila 11. marca, obravnavali program samoupravnih aktivnosti v marcu in delo komisij odbora.

JEKLOVLEK

Enajsto redno sejo izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata obrata Jeklovlek — TOZD Okrogli program so sklicali 25. marca.

Obravnavali so poslovanje svojega obrata v lanskem letu in menili, da je bilo uspešno. Gospodarski načrt so presegli za 3,5 %, plan odpreme pa za 4,4 %. Več so imeli izmeta, in sicer kar 1.187 ton ali 23 % več. Glavni vzrok je bila slaba kvaliteta površine zaradi nekvalitetne izdelave jekla, slabega vlijanja in valjanja. Ker so zahteve kupcev po kvalitetni površini vedno večje, so številnejše tudi reklamacije. Izvršni odbor je imel pripombe predvsem na delovno in tehnološko disciplino in na zmanjšanje števila reklamacij.

22. in 23. maja bodo organizirali izlet, zato bodo namesto petka, 22. maja, delali v soboto, 17. maja.

Organizirali bodo tudi smučarski izlet na Kanin in kupili sani (30.000 din).

ŽIČARNA

Seja izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata Žičarne — TOZD Okrogli program je bila 27. marca.

Tudi člani tega izvršnega odbora so obravnavali uspešnost poslovanja v lanskem letu. Kljub težavam v proizvodnji zaradi pomanjkanja delavcev in naročil so poslovno leto končali pozitivni čeprav so operativni plan proizvodnje izpolnili le 97,33 % in družbeni plan 96,06 %.

Glede tretjega občinskega samoprispevka so menili, da bi referendum uspel; tako sodijo glede na zapisnike SDS.

TOZD OKROGLI PROGRAM

Razširjena seja vseh družbenopolitičnih organizacij TOZD Okrogli

program je bila v sredo, 8. aprila. Na njej so ocenili razmere po uvedbi interventnih zakonov. Interventni zakoni naj bi omejili osebne dohodke glede na storilnost, omejili investicije (negospodarske investicije naj bi bile zaprte, odprte naj bi bile le investicije v gostinstvu in turizmu) in omejili kreditno potrošnjo na mejo, ki jo gospodarstvo prenese. Interventni zakoni se bodo med letom spreminjali. Če bosta proizvodnja in dohodek ostala taka kot doslej, se osebni dohodek ne bo večal niti manjšal. Menili so, da položaj ni kritičen, lahko pa postane, če se bo kriza poglobljala.

Spregovorili so tudi o tretjem samoprispevku in menili, da je najbolje, da ga razpišemo, ker bomo le tako vedeli, ali smo za ali proti, saj ugotovimo, ali dajo rezultatov.

Dogovorili so se tudi o enotni stimulaciji članov volilnih komisij in odborov v TOZD Okrogli program. Tako se članom, ki so v volilni komisiji v prostem času, prizna cela dnevna, drugače polovična, in sicer glede na vrednost v tistem času.

PROFILARNA

Trinajsta seja izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata Profilarna — TOZD Ploščati program je bila v torek, 7. aprila.

Strinjali so se s predlogom, da so podpisniki samoupravnih splošnih aktov predsedniki sindikalnih konferenc TOZD ali osnovnih organizacij, kjer konferenc nimajo.

Predlagali so sodelavca za delegata za posebno skupno delegacijo, drugemu sodelavcu pa so v pomoč ob dolgotrajni bolezni dodelili 5.000 din. Opozorili so tudi mladino, da pred prvomajskimi prazniki očisti obrat in njegovo okolico.

Dopisniki!

Vse dopisnike Železarja prosimo, da čimprej sporočijo svoje naslove ali nove številke žiro računov na uredništvo glasila.

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA IN PROGRAMA SKUPNE PROIZVODNJE ZA PRODAJO TER ODPREMO ZA MAREC

TOZD	SKUPNA PROIZVODNJA					GOTOVA PROIZVODNJA					ODPREMA
	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 4/2	% 4/3	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 9/7	% 9/8	za prodajo
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
TALILNICE skupaj	60.120	55.177	57.500,7	95,6	104,2	—	—	11,8	—	—	11,8
PLAVŽ	15.900	14.500	14.810,7	93,2	102,1	—	—	—	—	—	—
JEKLARNA I	37.050	39.550	41.557,2	112,2	105,1	—	—	—	—	—	—
— SM	20.500	23.000	25.664,9	125,2	111,6	—	—	—	—	—	—
— EL	16.550	16.550	15.892,3	96,0	96,0	—	—	—	—	—	—
— ASEA	7.100	7.100	7.213,5	101,6	101,6	—	—	—	—	—	—
— LM	9.250	9.250	8.451,7	91,4	91,4	—	—	—	—	—	—
— BBC	200	200	227,1	113,6	113,6	—	—	—	—	—	—
JEKLARNA II	7.000	957	956,8	13,7	100,0	—	—	—	—	—	—
LIVARNA	170	170	176,0	103,5	103,5	—	—	11,8	—	—	11,8
— jeklo	168	168	174,0	103,6	103,6	—	—	11,8	—	—	11,8
— kovino	2	2	2,0	100,0	100,0	—	—	—	—	—	—
PLOŠČATI PROGR. skupaj	46.830	49.440	49.317,5	105,3	99,8	21.770	21.720	21.673,3	99,6	99,8	22.263,3
BLUMING-ŠTEKEL	28.390	31.000	31.426,6	110,7	101,4	4.430	4.430	5.230,7	118,1	118,1	5.359,0
— bluming	14.080	16.000	16.381,1	116,3	102,4	170	170	854,7	502,8	502,8	889,2
— štekel	12.010	12.700	12.781,2	106,4	100,6	1.960	1.960	2.111,8	107,7	107,7	2.194,5
— štekel storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
— termična obdelava	2.300	2.300	2.264,3	98,5	98,5	2.300	2.300	2.264,2	98,4	98,4	2.275,3
VALJARNA DEBELE PLOČEVINE	6.500	6.500	5.676,7	87,3	87,3	6.280	6.230	5.579,0	88,8	89,6	5.515,2
— valjarna debele pločevine	6.050	6.500	5.676,7	93,8	87,3	—	—	—	—	—	—
— valjarna debele pločevine storitve	450	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
HLADNA VALJARNA BELA	8.100	8.100	8.239,2	101,7	101,7	7.400	7.400	7.128,8	96,3	96,3	7.602,1
— hladna valjarna Bela	7.550	7.550	7.287,0	96,5	96,5	—	—	—	—	—	—
— hladna valjarna Bela storitve	550	550	952,2	173,1	173,1	—	—	—	—	—	—
HLADNA VALJARNA JESENICE	2.200	2.200	2.228,3	101,3	101,3	2.160	2.160	2.199,8	101,8	101,8	2.192,9
— hladna valjarna Jesenice	2.200	2.200	2.226,6	101,2	101,2	—	—	—	—	—	—
— hladna valjarna Jesenice storitve	—	—	1,7	—	—	—	—	—	—	—	—
PROFILARNA	1.540	1.540	1.660,3	107,8	107,8	1.400	1.400	1.448,7	103,5	103,5	1.500,4
— HOP	1.320	1.340	1.546,9	117,2	115,4	1.220	1.240	1.418,1	116,2	114,4	1.468,2
— HOP storitve	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—
— ronđele	110	110	30,7	27,9	27,9	110	110	30,6	27,8	27,8	32,2
— diski storitve	35	35	82,7	236,3	236,3	—	—	—	—	—	—
— deli za cest. ogr.	70	50	—	—	—	70	50	—	—	—	—
VRATNI PODBOJI	100	100	86,4	86,4	86,4	100	100	86,3	86,3	86,3	93,7
OKROGLI PROGR. skupaj	14.990	14.760	14.258,7	95,1	96,6	9.080	8.590	7.966,8	87,7	92,8	8.224,0
VALJARNA ŽICE	6.330	6.330	5.597,7	88,4	88,4	1.340	1.080	412,2	30,8	38,2	692,0
— valjarna žice	6.330	6.330	5.597,7	88,4	88,4	—	—	—	—	—	—
— valjarna žice storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ŽIČARNA	3.680	3.680	3.686,0	100,2	100,2	2.680	2.680	2.736,0	102,1	102,1	2.658,6
— žičarna	3.680	3.680	3.686,0	100,2	100,2	—	—	—	—	—	—
— žičarna storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
JEKLOVLEK	2.330	2.100	2.201,7	94,5	104,8	2.310	2.080	2.200,0	95,2	105,8	2.270,5
— jeklovlek	2.330	2.100	2.201,7	94,5	104,8	—	—	—	—	—	—
— jeklovlek storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ELEKTRODE	1.900	1.900	2.131,1	112,2	112,2	1.700	1.700	1.864,9	109,7	109,7	1.841,2
— elektr. + varil. žica	1.450	1.450	1.476,1	101,8	101,8	1.440	1.440	1.472,6	102,3	102,3	1.507,6
— varil. žica storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
— varil. prašek	130	130	154,9	119,2	119,2	130	130	154,9	119,2	119,2	96,2
— suha el. masa	70	70	168,0	240,0	240,0	70	70	168,0	240,0	240,0	168,0
— ognjevdzdrž. mat.	250	250	332,2	132,9	132,9	60	60	69,4	115,7	115,7	69,4
Elektrode Zagreb	—	—	—	—	—	300	300	113,1	37,7	37,7	113,1
Žebljarna	750	750	642,1	85,6	85,6	750	750	640,6	85,4	85,4	648,6
SKUPAJ	121.940	119.377	121.076,9	99,3	101,4	30.850	30.310	29.651,9	96,1	97,8	30.499,1
Storitve	—	—	—	—	—	1.040	590	1.036,6	99,7	175,7	949,1
ŽELEZARNA	—	—	—	—	—	31.890	30.900	30.688,5	96,2	99,3	31.448,2

Prodaja v marcu

S prodajo in storitvami prevladanja v višini 31.252 ton smo marca ustvarili 14.047 mio din neto realizacije. Količinsko smo za načrtovano prodajo zaostali za 1 % oziroma 357 ton, nekoliko nižji operativni program pa smo presegli za 351 ton ali 1 %. Zaradi zaostanka za načrtovanimi prodajnimi cenami je bila dosežena realizacija za 22 % manjša, kot smo načrtovali, realizacija operativnega programa, ki upošteva dejansko doseganje prodajnih cen, pa je bila presežena za 8,8 %. Storitve TOZD Tehnične dejavnosti so marca zaostale za načrtovano realizacijo za 4 %, tako da je skupna zunanja neto realizacija znašala 14.436 mio din, kar je 21 % manj, kot smo načrtovali. Močno smo izboljšali strukturo prodanih izdelkov. Načrtovano smo presegli za 1,3 %, strukturo, doseženo marca lani, za 11,4 %, v primerjavi s predhodnim mesecem pa je bila struktura prodaje boljša kar za 13,3 %, v primerjavi s povprečjem lanskega leta pa 9 %.

Pregled prodaje po posameznih TOZD in obratih nam kaže, da je bila prodaja v TOZD Ploščati program količinsko za 2 % boljša, kot smo načrtovali. Načrtovano prodajo so presegli prav vsi obrati razen Valjarne debele pločevine, kjer so prodali za 12 % manj, kot smo načrtovali, in Vratnih podbojev, kjer je bila prodana količina za 6 % manjša, kot smo načrtovali.

Prodajna cena je marca v TOZD Ploščati program zaostala za načrtovano za 23 %. Najmanjši je bil zaostanek pri prodaji vratnih podbojev (1 %), največji pa pri izdelkih iz Profilarne (41 %). Podobno kot prodajne cene se je gibala tudi realizacija.

TOZD Okrogli program je zaostala za načrtovano količino prodaje za 9 %. Povprečna prodajna cena je znašala 511.595 din za tono in je bila 24 % nižja od načrtovane, realizacija pa je zaostala za načrtovano za 32 %. Najboljše količinske rezultate prodaje je dosegla Žičarna, saj je plan prodaje dosegla 100 %. V obratu Elektrode so za 1 %, v Jeklovleku pa za 2 % zaostali za načrtovano prodajo. Največji je bil zaostanek v Valjarni žice in profilov. Ta obrat je zaostal za načrtovano količino za 48 % zaradi preusmeritve TVŽ v Jeklovlek in Žičarno (upoštevani remont Valjarne žice). V obratu Jeklovlek so zaostali za planirano količino prodaje, ker se ni obratovala v družbenem planu upoštevane vlečna linija.

Storitve prevladanja TOZD Ploščati program so bile za 27 % nižje, kot smo načrtovali. Načrtovano količino

prevladanja so v HV Bela presegli kar za 68 %, medtem ko so v Valjarni debele pločevine izpadle vse načrtovane storitve prevladanja.

Poglejmo še strukturo prodaje posameznih obratov. V marcu je bila načrtovana struktura prodaje najbolj presežena v Vratnih podbojih (26 %) in v HV Bela 18%. V primerjavi z marcem lani je struktura prodaje najbolj izboljšala HV Bela, in sicer za 34 %, sledi pa ji Valjarna debele pločevine s 13 % in Žičarna, kjer je bila struktura prodaje za 10 % boljše kot pred letom dni. V primerjavi s povprečjem lanskega leta so najboljše strukturo prodaje imeli v obratu HV Bela. Lanskoletno povprečje so presegli za 30 %.

Kumulativni rezultati kažejo, da smo v prvem četrtletju letošnjega leta s prodajo in storitvami prevladanja v višini 90.366 ton zaostali za gospodarskim načrtom za 3 %. S prodajo 87.257 ton izdelkov osnovne dejavnosti smo zaslužili 36.830 mio din. Storitve TOZD Tehnične dejavnosti so znašale 864 mio din, tako da smo v Železarni Jesenice v prvem četrtletju ustvarili 37.862 mio din neto realizacije. Če bi obračunali izvoz po domačih cenah, bi znašala realizacija 40.752 mio din.

Če prodajne rezultate prvega četrtletja po posameznih TOZD primerjamo z družbenim načrtom, vidimo, da je TOZD Ploščati program zaostala za načrtovano količino prodaje za 698 ton oziroma 1 %, TOZD Okrogli program za 1.755 ton ali 10 %. V okviru TOZD Ploščati program

so načrtovano količino prodaje presegli v obratih Valjarna bluming štel za 8 %, HV Jesenice za 20,2 %, Profilarna za 4 %, v obratu HV Bela pa so prodali ravno toliko, kot so načrtovali.

Plana prodaje nista dosegla le obrata Valjarna debele pločevine (zaostanek 10 %) in Vratni podboji, kjer je prodaja zaostala za načrtovano za 21 %. Znotraj TOZD Okrogli program so prodali več, kot smo načrtovali, le v obratu Elektrode za 1 %. Ostali obrati so zaostali za načrtovano količino prodaje. Zaostanek se giblje med 2 % v obratu Jeklovlek in 20 % v obratu Valjarna žice in profilov (preusmeritev vložka v obrate nadaljnje predelave zaradi remonta v marcu).

Struktura prodaje prvega četrtletja zaostaja za načrtovano za 6,6 %, strukturo lanskih prvih treh mesecev pa presegamo za 1,8 %. Primerjava dosežene strukture po obratih v prvih treh mesecih letošnjega leta s planom kaže, da so najboljše rezultate dosegli v Vratnih podbojih (10 %). V primerjavi z enakim obdobjem lani pa je bila v obratu HV Bela in Žičarna letošnja struktura prodaje za 8 % boljše.

Ponovitev rezultatov prodaje, doseženih v marcu, v naslednjih mesecih letošnjega leta bi ugodno vplivala na poslovni rezultat Železarne, zato morajo biti k dosegu tega cilja usmerjena vsa prizadevanja.

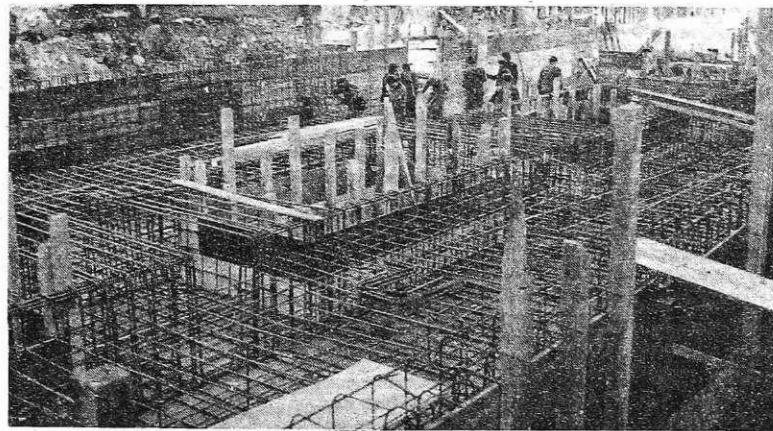
Polonca Marjanovič

Železarski globus

ZDA

Mednarodni inštitut za železo in jeklo je objavil lestvico največjih železarskih družb na svetu. V tabeli je podanih osem največjih družb in njihova proizvodnja v mio ton v letih 1986 in 1985.

Družba	Proizvodnja v mio ton	1986	1985
Nippon Steel (Japonska)	26,26	28,56	
Siderbrás (Brazilija)	13,80	13,23	
Finsider (Italija)	13,06	13,45	
British Steel Co. (V. Brit.)	11,46	13,35	
NKK (Japonska)	11,21	12,10	
Thyssen (Zvezna rep. Nemčija)	11,11	11,07	
Sumitomo (Japonska)	10,11	10,99	
Kawasaki (Japonska)	10,10	10,86	

Temelji za novo lužilno linijo v HVZ (foto: I. Kučina)

Strah pred širjenjem režije

Slovenska skupščina je lani 25. novembra sprejela zakon o pospeševanju proizvodnje hrane in zagotavljanju osnovne preskrbe. Zakon določa tudi obveznost ustanovitve SIS za pospeševanje proizvodnje hrane in za osnovno preskrbo. S tem naj bi bilo poskrbljeno za uveljavljanje samoupravnih družbenoekonomskih odnosov tudi na tem področju. Občinski SIS ustanovijo delavci, zaposleni v OZD, občani, organi v KS in organizirani potrošniki.

Razprava o ustanovitvi omenjene SIS in o njenem statutu je v Železarni Jesenice potekala po samoupravnih delovnih skupinah v začetku meseca marca, sredi meseca pa so delavski sveti TOZD in delovnih skupnosti ugotavljali rezultate razprav. Delavski svet TOZD Tehnične dejavnosti je ocenil, da SDS ne podpira ustanavljanja novih SIS in sprejel sklep, da se sporazum o ustanovitvi SIS ne sprejme, delavski svet delovne skupnosti za ekonomiko, TKR in novogradnje pa je ugotovil, da je od skupno 490 delavcev za sporazum glasovalo 118 delavcev, proti 95, 11 se jih je vzdržalo, in ga bo še enkrat obravnaval. V ostalih TOZD in delovnih skupnostih je bil sporazum sprejet.

Pripomb na sestankih SDS pravzaprav ni bilo veliko. Od 270 SDS jih je imelo le 34, največ v TOZD Ploščati program (12 SDS), v TOZD Tehnične dejavnosti (9 SDS) in v TOZD Okrogli program (7 SDS). Na posameznih SDS so se delavci opredeljevali proti, ne da bi v zapisniku navedli kakršnokoli stališče ali pripombo.

Izstopajo pravzaprav pripombe, v katerih se izraža, če bi jih dali na nekakšen skupni imenovalec, predvsem strah pred širjenjem režije, birokratskega aparata in nenamenskimi trošenjem sredstev. SDS na primer opozarjajo, da se denar troši za nekoristne stvari, da bo šel za osebne dohodke, da se ga največ troši za administracijo, da se bodo na občini odprla nova delovna mesta. Z ustanovitvijo SIS se ne bi nič spremenilo na bolje: širila bi se le režija, službe v SIS, birokratski aparat. SIS-ov je že dovolj (preveč!). O SIS-ih se veliko govori, naredi pa bolj malo. Z novim SIS-om, v katerega so vključene vse organizacije in celo društva, dela ne bomo izboljšali, temveč le povečali stroške poslovanja. Institucij, ki skrbijo za ta namen (preskrbo), je že dovolj. Že ustanovljene, obstoječe SIS bi morale biti bolj racionalne. So načelno proti ustanavljanju SIS. TOZD ukinjamo,

SIS pa naj bi ustanavljali. To poudarja naj se organizira drugače, ne pa kot SIS. Zakaj sedanji sklad na lepem ni več dober? Dosedanja organiziranost je bila dobra in naj ostane. Zakaj spreminjajo ime? Sedanji sklad v redu opravlja svojo funkcijo in je ustrezen način za zbiranje in razporejanje sredstev. Naloge s lahko tako kot doslej opravljajo na občini, kjer so tudi strokovnjaki.

Vsi ti pomisleki, izraženi sicer le v posameznih okoljih — vendar navkljub zakonu, ki predpisuje ustanovitev SIS kot obveznost — so dokaj zgovorni. Kažejo, da delavci doživljajo tovrstno obliko samoupravnega interesnega organiziranja še vedno kot odtujeno obliko odločanja; ne kot način obvladovanja dohodka in presežne vrednosti in kot svobodno menjavo dela. Nasprotno: doživljajo jo kot obliko, kjer se rezultati njihovega dela nenamensko in neracionalno trošijo in celo kot zapravljanje časa (zakaj bi 30 delegatov zapravljalo čas, saj samo potrjujejo predloge profesionalnih delavcev); dve SDS sta bili mnenja, naj o tem razpravljajo pristojne službe, ne pa SDS).

Izrečeno je bilo tudi nekaj opozoril, ki kažejo na pomanjkljivosti pri informiranju. Naprimer, da niso seznanjeni, na kakšen način je bil porabljen denar, ki se na ta način zbere, in za kaj, da naj se naredi poročilo o dosedanjem delu (v Delegatu št. 10/87, glasilo jeseniške občinske skupščine, je poročilo o delu sklada za intervencije v kmetijstvu in porabi hrane) in plan za določeno obdobje (tudi ta je objavljen v Delegatu), da sporazuma sploh niso obravnavali, ker niso imeli gradiva, da je gradivo nejasno (na kar kažejo tudi vprašanja glede višine prispevne stopnje in števila zaposlenih).

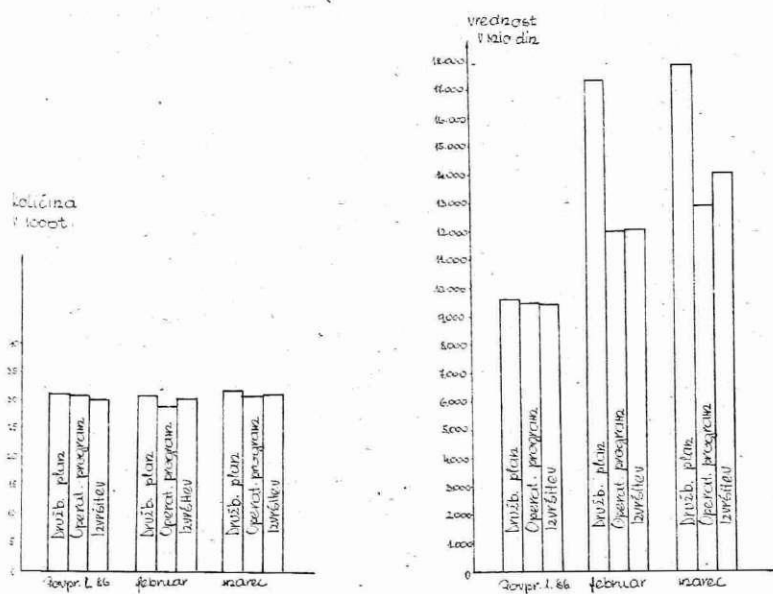
Pripomba je bila tudi na zidanje objektov na industrijski zemlji, pa glede zemlje, ki je bila dana v najem vrtičkarjem in nato odvzeta. Dan je bil tudi predlog, naj se prouči smotnost skupnega sodelovanja vseh gorenjskih občin, ker bi se tako lahko dosegla večja učinkovitost in zmanjšala obremenitev gospodarstva.

Očitno je v razpravi po SDS prišlo tudi do nekaterih nesporazumov. V »Informaciji o ustanovitvi SIS za pospeševanje proizvodnje hrane in zagotavljanje osnovne preskrbe«, ki je bila objavljena v 10. številki Delegata, namreč povsem jasno piše, da »za izvajanje strokovnih, administrativnih in drugih pomožnih del ne bo potrebno zaposlovati novih delavcev«. Glede potrebne višine sredstev in višine prispevkov pa se navaja, da bodo o tem odločili delavci s sprejemanjem samoupravnega sporazuma o temeljnih plana te interesne skupnosti.

Republiški SIS naj bi bil ustanovljen do 30. junija letos.

CPSI — Božidar Lakota

Osnovna realizacija in prevladanje

ALOJZ LEBAR

Spodbujanje in uveljavljanje ustvarjalnosti na področju inovacijske dejavnosti v združenem delu

Sprejemanje inovacij je zelo zapleteno in dolgotrajno. V Železarni smo leta 1975 ustanovili OZIL ki skrbi za pospeševanje, razvoj, vrednotenje in evidentiranje inovacijske dejavnosti.

Obenem pa je potrebno skrajšati rok od predloga inovacije ali tehnične izboljšave do njene realizacije. Iz tega sledijo naslednji sklepi:

1. ustvarjalno in inventivno delo je potrebno bolj in pravičneje materialno vrednotiti,
2. posebej izkazovati inovativni dohodek in kontinuirano nagrajevati predlagatelja glede na prihranek,
3. ustvariti informacijski sistem za učinke (informacij) inovacij,
4. usposabljanje, izobraževanje, uveljaviti nove kadre kot nujno sestavino razvoja,

5. povezovanje tehnološke inovacije s poslovno inovacijo, ki se v zadnjih letih intenzivno uveljavlja.

Pri prestrukturiranju proizvodnje, gospodarstva in uveljavljanje novih tehnologij se moramo opirati na lastno znanje in lastno ustvarjalnost. Prednost naj imajo razvojni programi, ki vsebujejo največji delež znanja ter temeljijo predvsem na izkoriščanju lastnih surovinskih in energetskih virov, hkrati pa se ekološko sprejemljivi.

Celotno inovacijsko fronto predstavljajo tudi lastna inovacijska sredstva proizvodnih organizacij kot tudi bančna posojila in združena sredstva različnih soglagateljev. Vse to določa naložba v nove proizvodne zmogljivosti skupno z inovacijskim »Know-how« (znanje pridobljeno iz izkušenj pri poslu), kar bo v prihod-

nosti oblikovalo manjšo ali večjo uspešnost družbenega sistema na svetovnem tržišču.

Vsekakor bi izvajanje določil ZZZD o ustvarjalnem delu in njegovih rezultatih v redni praksi najbolj in najhitreje odprlo pot široki uporabi neizrabljenega znanja. Zato naj v gospodarstvu odprejo pot kvalitetnemu gospodarjenju in preobrazbi naše skupnosti, da po svoji obliki ostane odprta informacijska, po vsebini pa inovacijska — družba, kar bo pomenilo novo višjo razvojno stopnjo samoupravne družbe. Iz tega sledi, da moramo nemudoma uveljaviti naslednje:

A) Borbo proti tehnostrokturam v DO:

Pod tehnostrokturo razumemo tiste strokovnjake na vodilnih položajih v delovni organizaciji, ki z informacijami, ki jih posedujejo o dejanskem položaju DO in okolja, zaradi svojega položaja spravljajo organizacijo v svojo odvisnost, zaradi česar dobivajo nad njo posebno moč.

B) Uveljavljanje patentov in izumov:

V razvitih državah prijavljajo največje število patentov gospodarske organizacije, razvojni laboratoriji in znanstveni inštituti, to je organizirano razvojno-raziskovalno delo; v Jugoslaviji pa 81 % zasebniki in 19 % podjetje (za primerjavo: v ZDA je razmerje 64 % RR in 36 % zasebniki). V povprečju zaostajamo 6- do 12-krat

po prijavah za vsemi evropskimi državami, celo za Grčijo 7,3-krat in Avstrijo 7-krat. Mnogo večja razlika pa se kaže v izumih, kjer zaostajamo 30- do 50-krat.

C) Vzpodbujanje za prijavljanje koristnih predlogov:

Železarna Jesenice s 6300 zaposlenimi bi morala doseči 3200 koristnih predlogov letno — za oceno in realizacijo pa bi potrebovali šest strokovnjakov s polno zaposlitvijo. Povzetek po Siemensu: v letu 1983 prejeli od 11000 delavcev 42000 predlogov za izboljšave. Povprečno torej lahko dosežemo 0,5 predloga na delavca (na Japonskem 19200 predlogov — trije predlogi na zaposlenega).

D) Dvig storilnosti:

Storilnost jugoslovanskega strojništva je v primerjavi z industrijsko razvitimi državami nekajkrat nižja. Najbližja je Španija, ki ima za 39 % višji učinek, Avstrija 162 %, Italija 209 %. Najvišja storilnost strojništva v Evropi je v ZRN, ki prekaša našo za 369 % (ZDA presegajo našo storilnost za 474 %). Avtomobilska tovarna »Crvena zastava« zaposluje 44000 delavcev (22500 administrativnih delavcev, kar znese 51 %). Tega ne srečamo nikjer na svetu) in izdela 2,49 vozila na leto na zaposlenega. Firma »FIAT«, ki daje »Crveni zastavi« licence za vsa vozila, izdela 22,5 vozila na zaposlenega. Toda FIAT še zdaleč ni najboljši, saj ga večina prekaša (podatek iz leta 1982).

Prav tako bo potrebno vpeljati nove oblike koncentracije sredstev, ki bodo prilagojene posebnostim inovacijskega opiranja na lastne moči, da bi lahko hitreje uvajali strateško pomembne izdelke in infrastrukturne tehnologije. Hitreje moramo uvajati informacijski sistem v vsaki TOZD in v vsej naši družbi, da bi ujeli korak s tehnološkim razvojem razvitih držav.

Samo domača raziskovalna dognanja pa ne morejo biti temelj našega razvoja. Osnova mora biti racionalni pretok znanja in dognanj iz vsega sveta ter inventivne uporabe tega znanja v združenem delu.

Viri: a) — Sodelavec strojni tehnik na delovnem mestu »strojni asistent v obratu Jeklarne«

— Sodelavec iz proizvodnega obrata Jeklarne na delovnem mestu asistent za delovne naprave (gospodar)

b) — Na žalost od strokovnih služb ter DIAT v ZJ nisem dobil nikakršnih informacij

c) — Strokovne knjige:

— Pot iz neinovacijske družbe, dr. stroj. Marko Kos, leto 1986.

— Organizacijska oblika za aktiviranje neizrabljenega znanja, Jože Jan, leto 1986.

— Opiranje na lastne moči, 16. seja CK ZKS, Komunist 1985.

To je avtorjeva zaključna naloga v 23. skupini politične šole Zveze sindikatov Slovenije.

Fluktuacija v letu 1986

Tudi v letu 1986 je fluktuacija delavcev relativno majhna. Leto poprej je bila najnižja v preteklih petnajstih letih (4,2 %). Količinski porast fluktuacije v lanskem letu 1986 ni velik. Fluktuacija znaša 4,3 odstotka, kar številčno pomeni 10 delavcev več. Dosti manj ugodno pa je še nadaljnje povečanje odnosa šolanih in kvalificiranih delavcev. Odhod delavcev s poklicno šolo se povečuje že tretje leto zapored. Od vseh fluktuantov jih je leta 1984 bilo 22,3 %, leta 1986 pa že 30,7 %.

Močno je porasel tudi odhod delavcev z višjo in visoko šolo — za 1,7 % v obdobju 1985/86. Še dve pomembnejši značilnosti lanske letne fluktuacije — močno naraščajoč odhod delavcev slovenske narodnosti in ponovno je poraslo število odhodov brez predhodnega obvestila.

Najmočnejša čista fluktuacija je bila v Valjarni žice (8,92 %), vendar nekoliko manjša kot leto poprej, ko je bila z 9,55 % na drugem mestu. V letu 1985 je prvo mesto zasedla Profilaria, leta 1986 je na četrtem mestu. Skorajda enak odstotek odhodov imata Jeklarne in Valjarna bluming-štel. Zelo se je povečala fluktuacija v Hladni valjarni Bela.

Že leta in leta ugotavljamo, da so valjarne med tistimi obrati, ki predvaja po številu odhodov delavcev. Kaj pravi poslovno poročilo na problematiko TOZD Valjarna žice in profilov v letu 1986: »Zastoji so se glede na leto 1985 povečali. Zaradi previsoke zaloge v Valjarni žice so morali ustaviti proizvodnjo in dva meseca obratovati s tremi izmenami namesto štirimi, kot so načrtovali. Velik problem predstavlja tudi pomanjkanje delavcev.« (str. 17) Naploh velja pripomniti, da zaradi pomanjkanja delavcev tožijo praktično v vseh valjarnah.

Delovna mesta v TOZD, s katerimi delavci odhajajo, ostajajo tako vsa leta do sedaj ista: pomožni delavci, pomočniki, posluževalci, adjusterji, nakladalci.

V letu 1986 opazimo zmanjšan odhod delavcev s 4-letno srednjo šolo (za 2,9 % glede na leto 1985). Do leta 1986 je bil namreč odhod tega kadra

v velikem porastu. Zmanjšuje se tudi odhod delavcev z dokončano osnovno šolo (za 1,7 % glede na leto 1985), vendar pa je še vedno najvišji odstotek fluktuantov prav iz te skupine.

Tako kot v letu 1985 tudi v letu 1986 opazimo porast odhoda delavcev z dve in triletnimi poklicnimi šolami (za 3 % glede na leto 1985).

Ponovno se je povečal odhod kadra z višjo in visoko šolo. Glede na stališče visokošolcev (194) je kar 5,7 % oziroma 11 delavcev z visoko izobrazbo v letu 1986 odšlo iz Železarn.

Če povzamemo nekatere najpomembnejše ugotovitve iz analize fluktuacije: povečal se je odhod kadra z dve in triletnimi srednjimi šolami in višjimi ter visokimi šolami. Povečuje se tudi starost odhajajočih delavcev. Slovenskih fluktuantov je že več kot polovica (61,5 %). Povečalo se je število odhodov brez predhodnega obvestila; tako odhajajo predvsem delavci iz drugih republik.

Da bi dopolnili sliko fluktuacije v Železarni, bomo navedli še nekaj podatkov, izbranih v odhodnih intervjujih. Kot najpomembnejši razlog za odhod navajajo delavci, tako kot leto poprej, nezadovoljstvo z osebnim dohodkom. Razlogi, ki so bili v letu 1985 drugotnega pomena, so ponovno v ospredju: delo v izmenah, delovni pogoji. Delavci so torej nezadovoljni z delovnimi pogoji, delom v izmenah, so neustrezno razporejeni glede izobrazbe ali interesa, navajajo fizične obremenitve, nimajo možnosti napredovanja, delo je slabo vrednoteno, ne ceni se strokovnost, znanje. Ti razlogi pripeljejo delavca,

da prične razmišljati o odhodu. Vedno pogostejše odhajajo izkušeni delavci z višjo in visoko šolo, ter kvalificirani delavci z dvo in triletnimi šolami.

Že pri fluktuaciji v letu 1984 smo poudarjali take in podobne probleme, zato zaključimo s citatom iz analize fluktuacije za leto 1984 F. Trevena: »Sama višina fluktuacije ni toliko problematična, kot je zaskrbljujoč povečan odhod strokovnega kadra. Vemo, da je poleg krize ekonomskega sistema v krizi tudi sistem samoupravljanja. Zato bi bilo poleg tehnoloških sprememb in ekonomske reforme potrebno reformirati sistem samoupravljanja. In to tudi v smeri večjega spoštovanja strokovnih mnenj. Vodstvo delovne organizacije naj strokovno vodi poslovno politiko, samoupravni organi naj kontrolirajo izvajanje te politike, delavci naj samoupravljajo predvsem v svojih temeljnih organizacijah. Različne raziskave so namreč pokazale, da je delavcu predvsem do (samo) upravljanja v svojem delovnem okolju, ne pa do (navideznega) sodelovanja pri vodenju tovarne. To stališče delavcev je zelo realistično, saj kaže na to, da dobro vedo, da vsi pri vseh odločitvah ne moremo sodelovati. Lahko pa sodelujemo pri reševanju tistih problemov, ki jih poznamo, ki nas prizadevajo. Upamo si trditi, da bi tako koncipirano samoupravljanje povečalo zadovoljstvo delavcev in zmanjšalo fluktuacijo strokovno usposobljenih. Morda bi se lahko zgodilo tudi to, da bi Železarna postala zanimivejša za zaposlovanje mladih šolanih ljudi. Kajti velika razlika je, če se nekdo zaposli zato, ker pač ni našel drugega dela; ali pa če se zaposli zato, ker meni da ima v Železarni možnosti strokovnega in tudi osebnega razvoja.«

Oddelek za
industrijsko psihologijo

Oskrba občanov z drvmi za kurjavo

Delavski svet TOZD GOZDARSTVO JESENICE je že na svoji redni seji 12. decembra 1984 obravnaval problem oskrbe občanov z drvi za kurjavo.

Tudi letos so delegati delavskega sveta ugotovili, da ne bodo mogli pokriti vseh potreb glede kurjave v jeseniški občini. Sprejeli smo sklep, da v prvi vrsti omogočijo nakup drv socialno-zdravstveno ogroženim starejšim občanom, ki nimajo lastnih gozdov.

Za pomoč so prosili komisije za zdravstveno-socialno skrbstvo pri krajevnih skupnostih občine Jesenice, da nam pošljejo sezname tistih občanov, ki nimajo lastnih gozdov in so socialno ali zdravstveno ogroženi. Ker nimajo tako velikih zalog drv, so vsaki krajevni skupnosti tudi sporočili, koliko drv bodo lahko dobavili ter pri tem upoštevali tudi lego krajevne skupnosti in število krajanov.

Tako bodo lahko dobavili krajevnim skupnostim naslednjo količino drv:

KS KRANJSKA GORA	200 prn bukovih drv
KS DOVJE-MOJSTRANA	200 prn bukovih drv
KS ŽIROVNICA	150 prn bukovih drv
KS PODMEŽAKLJA	100 prn bukovih drv
KS JAVORNIK-KOR. BELA	100 prn bukovih drv
KS BLEJSKA DOBRAVA	100 prn bukovih drv
KS HRUŠICA	100 prn bukovih drv
KS PLANINA POD GOLICO	50 prn bukovih drv
KS STANETA BOKALA	50 prn bukovih drv
KS SAVA	50 prn bukovih drv
KS CIRILA TAVČARJA	50 prn bukovih drv
KS MIRKA ROGLJA-PETKA	50 prn bukovih drv
KS RATEČE-PLANICA	100 prn bukovih drv

SKUPAJ vsem KS v občini JESENICE 1300 prn bukovih drv

Cena 1 prn bukovih drva znaša 9.558 din oziroma za 1 m³ 14.706 din.

1 prn — prostorninski meter = 0,65 m³
5 prn — prostorninskih metrov = 3,25 m³

Krajevne skupnosti oziroma komisije za zdravstveno-socialno skrbstvo so zaprosili, da jim pošljejo sezname res najbolj socialno-zdravstveno ogroženih krajanov — starejših občanov, da jih bodo obvestili, kdaj bodo lahko prevzeli drva in jih istočasno plačali.

Gozdarji upajo, da bodo komisije dobro opravile svoje delo ter jim poslale take sezname, da jim jih zaradi prekoračene navedene količine drv in kasnejših pripomb krajanov ne bo treba vračati.

Komisije naj bi s svojim delom pričele takoj, ga končale do konca aprila in nam do 1. maja 1987 poslale sezname z imeni občanov, ki naj bi prejeli drva. Kasnejših seznamov ne bodo upoštevali.

TOZD GOZDARSTVO JESENICE

Ivan Puc

Delovna organizacija kot politični sistem

V prejšnji številki Železarja sem predstavil ključna izhodišča in rezultate raziskave V. Rusa in F. Adama v nedavno objavljeni knjigi MOČ IN NEMOČ SAMOUPRAVLJANJA.

Posebnost raziskave samoupravljanja, predvsem pa njen draž, so študije primerov (case studie) delovnih organizacij, v katerih je pluralizem interesov oz. konflikt koalicij in protikoalicij pripeljal, ne do kompromisa, temveč do ukrepa družbenega varstva in do izničenja koalicij. Poglejmo si zgornji primer delovne organizacije »KATONA« (avtorja za ne delovne organizacije uporabljajo »sifro«).

Leta 1977 je dolgoletni direktor Katone prevzel mesto direktorja OZD. Na čelo delovne organizacije je prišla dominantna koalicija »mlajših šefov«, ki so izobrazbo in položaje pridobili s šolanjem ob delu. Protikoalicija »mlajšim šefom« je bila veliko manj homogena in organizirana. Njeno jedro so tvorili konstruktorji, ki so nasprotovali poslovni politiki novega vodstva. Delavci konstruktorji so menili, da so priznati njihovi profesionalni in statusni interesi, ker jih je novo vodstvo skušalo priključiti k vzdrževanju. Nasprotno pa so »mlajši šefi« menili, da so konstruktorji strokovno nesposobni in so zato prisiljeni v nakup trojev v tujini.

Ker z osebnim vplivom dominantne koalicije ni mogla ohranjati podpore v kolektivu, je skušala obvladati celoten sistem odločanja z vključevanjem svojih ljudi v samoupravne organe, kasneje pa še v vodstva družbenopolitičnih organizacij. Zamenjava sekretarjev ni več potekala mirno, saj se je staro vodstvo OO ZK pritožilo na občinski komite.

Konfrontacija je s tem postala odprta, kar je napetost med vodstveno ekipo in protikoalicijo močno povečalo. Konfliktni odnosi so vodstvo delovne organizacije silili v uporabo nasilnih oblik moči: cenzuriranje dnevnih redov samoupravnih organov, preprečevanje razpravljanja o spornih zadevah, bojkotiranje sestankov, ki bi lahko pripeljali do nezaželenih sklepov, politično diskvalificiranje protikoalicije itd.

Ob volitvah novih sekretarjev ZK je protikoalicija dokončno izoblikovala. Pomembna je bila tudi aktivnost urednika tovarniškega časopisa, ki je bil že prej v intenzivnem in najem konfliktu z vodstvom delovne organizacije. Preko svojih profesionalnih kolegom je dajal intervjuja za množična občila in na ta način

skušal mobilizirati zunanjo javnost. Vodju samoupravnih delavske kontrole, ki je na sestaneke povabil družbenega pravobranilca samoupravljanja, so zaradi nezaželenosti aktivnosti poslali analitika dela, ki naj bi ugotovil, kakšna je njegova delovna obremenitev.

Protikoalicija pa ni skušala mobilizirati zgolj zunanje javnosti, temveč z zbiranjem podpisov za peticijo tudi javnost znotraj »Katone«. Vsebinsko izjave je bila naslednja:

»Podpisani izjavljamo, na osnovi enoletnega opazovanja, da dokler bo sedanja vodilna struktura v Katoni na območju občine XY v takšni sestavi, kot je sedaj, ne bo več poštenega brezkompromisnega sekretarja ZK, ne bo več predsednika sindikata, delavskega sveta ali kateregakoli drugega nosilca družbenopolitične funkcije. Negativne posledice njihove kadrovske politike so vidne na strokovnem in družbenopolitičnem področju. S to izjavo želimo konstruktivno prispevati k zdravim razmeram v naši družbeni skupnosti.«

Vodstvo delovne organizacije je ocenilo, da gre za »vse ali nič«, in protikoalicijo obtožilo podtalne dejavnosti. Aktiviralo je odbor za ljudsko obrambo in družbeno samozastito ter osnovne organizacije ZK. Potekala so zaslišanja na tovarniških razodiščih OO ZK in na disciplinskih komisijah.

Občinski komite se v začetku ni opredeljeval, obsojal je ravnanje tako ene kot druge strani. Ko pa je bilo očitno, da skuša vodstvena ekipa dokončno obračunati s protikoalicijo, se je občinski komite odločil za direktno intervencijo. Pri tem se je naslanjal tudi na mnenje družbenega pravobranilca, da v »Katoni« nimajo samoupravnih sporazumov o temeljnih plana, delavci nimajo možnosti odločati o ugotavljanju in razporejanju prihodka, dohodka in čistega dohodka ter da delovanje odbora LOVDS ni bilo v skladu z zakonom. Občinska skupščina je mesec dni po tej ugotovitvi družbenega pravobranilca uvedla ukrep družbenega varstva.

Kakšen je nauk, ki ga ponujata iz te »kriminalne zgodbe« avtorja raziskave MOČ IN NEMOČ SAMOUPRAVLJANJA?

PRAVLJANJA? Prvi pogoj za obnovo samouprave je v tem, da se prepreči vodstveni ekipi dominantno kontrolo nad aktivnostjo samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij. Na ta način morajo vodilne ekipe reševati probleme kompromisno znotraj samoupravne sistema. Obe koaliciji bi iskali kompromisno rešitev že v začetku, ko je konflikt še tlel, če ne bi vodilna ekipa kontrakoalicije obtožila podtalne dejavnosti. Protikoalicija je dejansko uporabljala nesamoupravne, se pravi neformalne »podtalne« kanale za svojo aktivnost. V to pa je bila prisiljena, ker je vodilna ekipa razširila svojo kontrolo na samoupravne organe in politične organizacije. Tako je zablokirala vse formalne kanale in postavila protikoalicijo pred izbiro: da kapitulira ali se zateče k uporabi neformalnih kanalov.

Knjigo priporočam ne samo družboslovcem in samoupravljalcem, ampak tudi ljubiteljem kriminala. V kolikor seveda ljubitelji kriminala že sami po sebi niso družboslovci in samoupravljalci.

Ivan Puc

Peta seja delegatov SPIZ

V sredo, 8. aprila, se je zbralo 21 delegatov zbora SPIZ ali dobrih 61 % na svoji peti redni seji. Zbor je sicer bil sklepčen, toda ob podrobnejši analizi bi lahko ugotovili porazna dejstva. V zbor delegirajo delegate krajevnih skupnosti in delovne organizacije. Krajevne skupnosti imajo v zboru 13 delegatskih mest, ti delegati so v glavnem upokojeanci, 21 delegatov pa predstavlja aktivno populacijo občine Jesenice. Tako je bilo na tej seji od 13 delegatov, ki jih delegirajo krajevne skupnosti, navzočih 12 ali 92 %, od 21 delegatov, ki jih delegirajo DO, pa je bilo navzočih le 9 ali 43 %, torej delegati niso dosegli 50 % udeležbe.

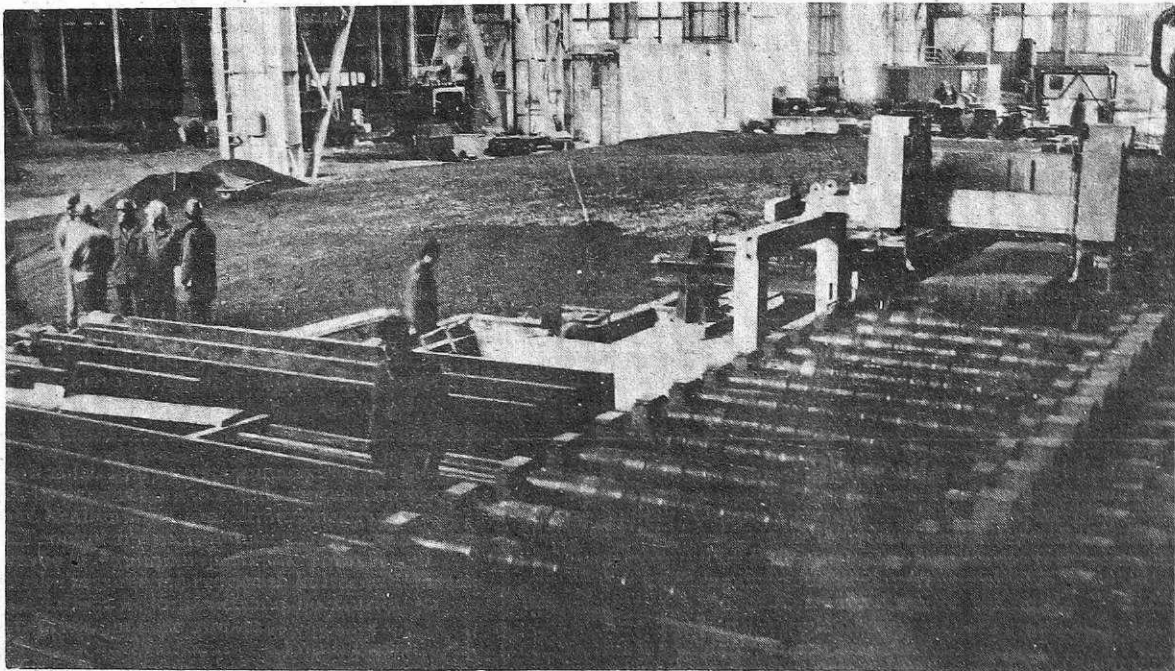
Razprava je bila razmeroma bogata. Pri obravnavi zaključnega računa je bila dana pripomba, da mora skupnost čimprej ustvariti rezervni sklad v predpisani višini, da ne bo potrebno najemati krakatorčnih posojil za izplačilo rednih pokojnin, ali pa doseči sporazum z banko, da obrestuje tudi tista sredstva, ki so kratkoročno naložena v banki (do sedaj so ta sredstva bila v banki brezobrestno). Prav tako je bila dana pripomba, da bi morala biti vsota izplačanih obresti natančno navedena v zaključnem računu.

V razpravi je bilo povedano, da sklep Ustavnega sodišča, ki razveljavlja sklep SPIZ, da je najvišja osnova za izračun pokojnine 3,5 povpre-

čnega OD vseh zaposlenih v SR Sloveniji, ni pravilen.

Ta trditev je bila podprta z dejstvom, da ti najvišji OD niso bili vedno rezultati dela temveč le položaja, povedano je bilo tudi, da so prav ti z visokimi OD največ doprinesli k sedanjemu stanju, sedaj pa namesto, da bi za svoje nedelo odgovarjali, naj prejemaajo za vse napake in nosijo breme. V razpravi so bili najbolj aktivni delegati iz krajevnih skupnosti, en delegat združenega dela pa je še pred koncem zapustil sejo ter tako še znižal število delegatov na seji.

Stane Torkar

Testiranje linije za razrez slabov v adjustaži Jeklarne 2

Samoprispevek

Referendum v maju

Na skupni seji vseh treh zborov Skupščine občine Jesenice 9. aprila so se delegati odločili za razpis referenduma za uvedbo tretjega občinskega samoprispevka. Referendum, na katerem se bodo občani odločili, ali bodo s prispevkom enega odstotka od svojega čistega osebnega dohodka v naslednjih petih letih pomagali posodobiti in razširiti prostore Centra srednjega usmerjenega izobraževanja, bo 10. maja.

Sklep o razpisu referenduma določa kot zavezanca za plačevanje samoprispevka vse, ki imajo stalno prebivališče v jeseniški občini, vključno z upokojevcem in občani na začasnem delu v tujini. Plačevanja samoprispevka so avtomatično oproščeni tisti, ki ima-

jo osebni dohodek ali pokojnino nižjo od 80 odstotka povprečnega mesečnega izplačila osebnega dohodka na delavca v združenem delu naše občine v drugem polletju preteklega leta. Občani lahko sami dajo zahtevek za oprostitev plačevanja, če ugotovijo, da njihov povprečni mesečni prejemek v preteklem polletju ni presegel vsote 97.198 dinarjev.

Ce se bo večina občanov na referendumu v maju odločila za samoprispevek, se bo ta začel plačevati 1. junija 1987, plačevanje pa bo prenehalo v letu 1992. Na ta način naj bi za posodobitev in razširitev CSUI zbrali 1.678 milijonov dinarjev.

Tanja Kastelic

Šola

V letu Gospodovem 1867 se je dovršil nekaj let trajajoči »proces« odstranjevanja slovenskega profesorja Janeza Trdine z reške gimnazije. Trdina je moral oditi, ker je poučeval v hrvaškem (lirskem) jeziku (čeprav je odlično obvladoval grški, latinski, nemški in tudi italijanski jezik), ker je s svojimi rojaki govoril slovenski jezik, ker se je zavzemal za osvoboditev Slovanov izpod nemških, lahonskih in madžaronskih (Trdinovi izrazi) pritiskov in vplivov. Prisilno upokoje-ni profesor je dokazoval, da hrvaški in slovenski jezik (in tudi ostali slovanski jeziki) nista drugorazredna jezika, primerna samo za obče-vanja med nepismenim podeželskim prebivalstvom. Potrditev svojega stališča je, med drugim, iskal v biserih stare dalmatinske, dubrovn-ške poezije ter v poeziji Prešerna in Koseskega.

Prešerna je Trdina imenoval nebeškega, božanskega pesnika. Ne brez razloga. Če odmislimo visoko kvaliteto Prešernovega pesniškega opusa, nam kajpak ostane jezik. Jezik, ki je daleč nad nivojem njegovi-h predhodnikov in sodobnikov. In prav jezik je osnovna razločevalna instanca. Drugače: jezik, ki ga govori neko ljudstvo, je osnovni kri-terij in znak, ki združuje enako govoreče ljudi; je podlaga tistemu, čemur rečemo narod. V isti sapi pa je jezik razločevalni element, ele-ment, ki ločuje narode.

V funkciji tvorca visokega jezika je Prešeren dejansko božanski, saj je postavil temelj rasti in razvoja slovenskega naroda — knjižni je-zik.

Veliki učenjak, odličen pisec in borec za pravice narodov Trdina je bil odstranjen s profesorskega položaja zaradi svojih kvalitet, zara-di svoje brezkompromisne drže. Takšne in podobne lastnosti so (bile) politikom in politikantom zoprne in nevarne. Kajti: učen in značajan človek ne more in ne sme obračati plašča po vetru dnevne politike. In prav tukaj gotovo lahko iščemo enega od temeljnih vzrokov, da je Tr-dina danes napol pozabljen. Premočan je za našo cincajočo stvarnost.

Nekoliko grobo gledano ima šolski sistem dve osnovni funkciji, ki sta sinhroni, oziroma delujeta istočasno: funkcijo povzdiga narodove kulture in omike in funkcijo ohranjanja nacionalne države — oblasti (Althusser: šola je ideološki aparat države). Narod, ki izgubi svoje šol-stvo, izgubi polje, kjer se konstituira kot narod in državotvorni sub-jekt. Prav zaradi takšnih in podobnih vzrokov je reformiranje šole vse prej kot nepomembno dejanje. To navsezadnje dokazujejo tudi težave in zapleti okrog šolskega reformiranja v zadnjih nekaj letih.

Kratkovidni tvorca usmerjenega izobraževanja so ne glede na mnenja strokovnjakov in zainteresirane javnosti izsilili koncept neu-streznega šolstva. Obče spoznanje te napake je že po nekaj letih poro-dilo »idejo« o potrebni reformi reforme. Reforma reforme poteka počasi in z muko in je v sedanji fazi »razvoja« še vedno hibridna tvorba, ki zahteva korenit poseg ali pozabo.

Ob gradnji tovarn je pogosto moč slišati, da ni dovolj vlagati »v zi-dove«. Za uspešno delovanje nekega proizvodnega sistema torej ni do-volj »hiša«, ampak je potrebna še dobra organizacija in predvsem usposobljeni ljudje. Isto velja tudi za šolo. Znana je stiska s prostori ter razdrobljenost jeseniškega srednjega šolstva. Rešitev takšnega stanja je novogradnja, ki bo rešila problem razparceliranosti. Prav ta-ko je znana stiska z denarjem. Kroničnemu pomanjkanju denarja se je pridružila še nova zakonodaja o investiranju v neproizvodne (!) dejavnosti. Ta zakonodaja (če nori produkciji novih in novih restri-ktivnih predpisov in zakonov sploh še lahko rečem zakonodaja) zahteva samoprispevek za gradnjo šol. Torej tudi če bi bilo dovolj denar-ja, brez samoprispevka ne bi mogli graditi. Da na Jesenicah potrebu-jemo in hočemo imeti srednje šole, ni dvoma, zato bomo glasovali za samoprispevek.

Da pa novi »zidovi« niso edini in zadostni pogoj za dvig kvalitete šolstva, nam seveda dokazuje zgled profesorja Trdine. Svojo visoko, elitno strokovno in pedagoško usposobljenost dokazuje skozi odlične spise o najrazličnejših temah; prav tako pa tudi skozi ljubezen, ki so jo gojili dijaki do njega. Več kot stodvajset bivših Trdinovih učencev je ob njegovi prisilni upokojitvi podpisalo protestno petico šolskemu ministstvu.

Poleg novih poslopij mora zrasti tudi zavest o nujnosti kvalitetne-ga (tudi elitnega) šolanja. Zato je potrebno po svojih močeh čim več prispevati k hitri in predvsem kvalitetni reformi usmerjenega izobra-ževanja, ki se je izkazalo za slepo ulico v razvoju naroda. In nenazad-nje ne smemo pozabiti na stavbo bivše gimnazije, ki daje pečat Jeseni-cam. Ohranitev stare meščanske zgradbe je prvovrstno kulturno de-ja-nje (uničen izgled stavbe gledališča in knjižnice naj bo svarilo, da takšnih napak ne bo več) in spričevalo naše omike.

Franc Treven

Posvet izvršnega sveta s poslovnimi delavci

Dosedanji obračunski sistem nas je silil v porabo inflacijskih prihodkov

Skupščina SFRJ je koncem decembra 1986 sprejela več sistemskih za-konov s področja družbenoekonomskega sistema (zakon o celotnem prihod-ku in dohodku; zakon o amortizaciji družbenih sredstev; zakon o osnovah bančnega in kreditnega sistema; zakon o spremembah in dopolnitvah zaka-ona o NBJ; zakon o sanaciji in prenehanju OZD).

Tako se letos intenzivno urejajo in dopolnjujejo družbenoekonomski odnosi z zakonskimi in podzakonski-mi akti ter zakoni, ki interventno urejajo določena področja (zakon o začasnih prepovedi razpolaganja z de-lom družbenih sredstev za osebne dohodke in za skupno porabo delav-cev v bančnih organizacijah, SIS, or-ganizacijah premoženjskega in osebnega zavarovanja, loterijah in stavnicah ter združenjih organizacij združenega dela do 30. junija 1987; zakon o začasnih prepovedi razpolaganja z družbenimi sredstvi za negospodar-ske in neproizvodne investicije v le-tu 1987; zakon o začasnih prepovedi razpolaganja z delom družbenih sredstev družbenopolitičnih skupno-sti in SIS družbenih dejavnosti za porabo v letu 1987.)

V skladu s tem je izvršni svet Skupščine občine Jesenice 7. aprila organiziral razgovor s poslovnimi in finančnimi delavci OZD jeseniške občine za boljše poznavanje vseh na-vedenih zakonov kakor tudi vseh sprememb in učinkov, ki jih te spre-membe prinašajo.

Predsednik izvršnega sveta Sku-pščine občine Jesenice Tomaž KER-ŠMANC je v uvodu podal oceno fi-nančnih rezultatov poslovanja v letu 1986 in ugotovil, da so nekateri fizi-čni in finančni pokazatelji gospodar-stva v občini Jesenice zaskrbljujoči, kar zlasti velja za obseg industrijske proizvodnje ter za akumulacijo ozi-roma njen delež v dohodku. OZD naj povečajo napore za povečanje pro-dukтивности proizvodnje in strukture proizvodnje ter naredijo programe za izboljšanje stanja. Vse napore je potrebno usmeriti v povečanje pro-izvodnje in izboljšanje strukture izdel-kov, ki bodo zagotavljali gospodar-sko rabo energije in surovin ter bodo tudi izvozno zanimivi. Povečati je potrebno aktivnosti na področju raz-voja, uvažanja novih proizvodnih programov in to zlasti v kovinsko-predelovalni industriji. Prav tako je potrebno aktivnosti usmeriti v raz-voj tehnoloških pogojev, v poso-dabljanje proizvodnje in v razvija-nje inventivne dejavnosti.

Za leto 1986 je bilo za občino Jese-nice značilna velika naložbena de-javnost. Poleg velikih naložb (Je-klarna 2 in predor Karavanke) je bi-lo v preteklem letu začeti tudi več drugih objektov, predvsem s področ-ja gospodarstva. Navedena poveča-na naložbena aktivnost je prinesla tudi določene težave v financiranju tekočega poslovanja — posledica te-ga je bilo prekomerno povečanje kratkoročnega zadolževanja.

Opozoril je na to, da k nekaterim naložbam — zlasti na komunalnem področju (izjema je čistilna napra-va), pristopamo počasi in negospo-darno. Vzrok je v tem, da posamezni investitorji niso dovolj kadrovsko usposobljeni za izvajanje in vodenje naložb. V pogojih visoke inflacije je še kako potrebno, da se gradnja hi-tro odvija, da se sredstva obračajo, sicer so podražitve neizogibne. Po-jem dodatnih in več del pa je že vsa-kdanji termin in le malokrat naleti na temeljito analizo in ugotavljanje vzrokov.

Predsednik izvršnega sveta je po-dal nekatere podatke — kazalce go-spodarjenja in poudaril, da se mora-mo zavedati, da s tolikimi poslov-nimi sredstvi ustvarjamo premalo nove vrednosti.

V nadaljevanju je Boris PESJAK, vodja finančno-računovskega sek-torja v Železarni Jesenice, pojasnil zakonske spremembe na področju ustvarjanja in razporejanja celotne-ga prihodka, dohodka in čistega do-hodka ter na praktičnem modelu pri-kazal vpliv vseh sprememb in učin-kov, ki bi jih povzročil nov obračun-ski sistem za oceno učinkov teh sprememb in učinkov.

Opozoril je, da se z novim obračunskim siste-mom uveljavljajo vsebinsko logične rešitve za gospodarstvo z visoko in-flacijo. Gre predvsem za sprotno re-valorizacijo stroškov, to je amortiza-cije in materialnih stroškov. Spre-menila se bo politika obrestnih mer in tečajnih razlik. Zahteve novega obračunskega sistema so tudi v tem, da morajo OZD iz gospodarstva za-gotoviti revalorizacijo svojih poslov-nih skladov sorazmerno z inflacijo. Banke naj za dane kredite obraču-navajo realno pozitivne obresti. V primeru poslovanja z izgubo bodo OZD podvržene ostrejšim določbam tako glede nelikvidnosti, sanacijske-

ga programa in stečajnega postopka. Skratka, sprejete sistemske rešitve so naravnane predvsem v ugotavlja-nje realnega dohodka oziroma v iz-ključitev možnosti delitve inflacij-skih dohodkov.

Maruša DROLČ, podpredsednica izvršnega sveta Skupščine občine Jesenice je spregovorila o problemih splošne porabe ter ob tem opozorila na zmanjšan dotok sredstev in s tem na vse probleme, ki jih bo manjši do-tok sredstev povzročil. Zmanjšan do-tok sredstev bo mogoče pokriti, ozi-roma nadoknaditi z dodatnimi dota-cijami občini iz republike, oziroma prilagoditvijo splošne porabe spre-membam zakonskih predpisov.

Vodja skupne strokovne službe SIS občine Jesenice Rina KLINAR je govorila o spremembah virov fi-nanciranja v družbenih dejavnostih. Prilagoditi bo potrebno ustrezne sa-moupravne akte ter občinski odlok, ki bo urejal financiranje družbenih dejavnosti, tako da bo zagotovljeno nemoteno delo v dejavnostih pose-bnega družbenega pomena.

Zakonsko razlago razporejanja sredstev za OD in skupno porabo je podala vodja Službe družbenega knjigovodstva — ekspozitura Jese-nice Alenka BETONCELJ. Opozorila je na spremembe interventne zakono-daje, oziroma na olajšave, kot so pri-merjanje glede na podskupine de-javnosti v skladu s sklenjenimi sa-moupravnimi sporazumi v OZD, na olajšave glede OZD, ki imajo sezo-nski značaj poslovanja, ter usklajeva-nje OD zaposlenih v TOZD na nivoju DO. Omenila je še omejitve oziroma prepovedi neproizvodnih naložb ter razložila pojem neproizvodne — ne-gospodarske naložbe. Tovrstne na-ložbe se lahko nadaljujejo le, če so uvrščene na posebnem seznamu.

Ob koncu je predsednik izvršnega sveta predlagal, naj poslovodni de-lavci v OZD skupaj s strokovnimi službami analizirajo stanje, ki je na-stalo zaradi novih zakonskih predpi-sov ter pripravijo ustrezne ukrepe za nemoteno poslovanje.

Vpisovanje otrok v vrtec za šolsko leto 1987/88

Vzgojnovarstvena organizacija Jesenice obvešča starše predšol-skih otrok, da je redno vpisovanje otrok v VVO Jesenice za šolsko leto 1987/88 — 4., 5. in 6. maja 1987.

Starši naj prinesejo s seboj otrokov rojstni list.

Vpisovanje je:

- v enotah Angelce Očepek za področje Plavža, Hrušice in Plani-ne pod Golico,
- v enoti Julke Pibernik za področje Save in Podmežakle,
- v enoti Cilke Zupančič za področje Javornika — Koroške Bele in Blejske Dobrave.

— Čas vpisovanja:

v ponedeljek in sredo od 8. do 14. ure

v torek od 8. do 16. ure.

Istočasno bomo vpisovali tudi otroke, ki bodo obiskovali skrajšane programe, to je cicibanove urice in skrajšano pripravo na šolo.

Uprava VVO Jesenice

Pripadniki teritorialne obrambe Jesenice na zimskem usposabljanju

V okviru splošnega ljudskega odpora in družbene samozaščite je po-membno stalno izpopolnjevanje in preverjanje, znanja pripadnikov najrazli-čnejših enot. Posebno odgovorne naloge izvajajo pripadniki teritorialne obrambe, posebno specializiranih enot.

Pred nedavnim so pripadniki teri-torialne obrambe Gorenjske organi-zirali usposabljanje v zimskih raz-merah. Zbrali so se pod Storžičem in več dni obnavljali znanje in utrjevali bojno pripravljenost v izjemnih zim-skih razmerah. Med udeleženci je bi-la tudi enota teritorialne obrambe z Jesenic, ki so jo sestavljali naši zna-ni vrhunski alpinisti, gorski reševal-ci in smučarji. V okviru rednega pro-grama vzgoje in usposabljanja so obnovili potrebno znanje in veščine, ki jih mora ta specializirana enota

obvladati pozimi v zahtevnem gor-skem svetu. Izvajali so najrazličnej-še vaje na terenu, prikazali bivakir-a-nje v snegu ter se preizkusili v stre-ljanju.

Tudi tokrat se je pokazalo, da pri-padniki enote mnogo znajo, z odgo-vornim uresničevanjem nalog pa so pokazali, da so ob vsakem trenutku pripravljeni braniti našo domovino na najtežje dostopnih terenih. Ne-kajdneno skupno bivanje ni bilo namenjeno le usposabljanju, temveč je bilo tudi priložnost, da se pripad-

niki enote bolje spoznajo med seboj, ob prijateljskem pogovoru izmenja-jo izkušnje, se pogovorijo o morebi-tnih problemih, s pogovori pa tudi krepijo tovarništvo in medsebojno zaupanje, kar so najpomembnejše vrline vojaškega kolektiva.

Naj še omenimo, da bodo pripad-niki teritorialne obrambe z Jesenic že konec tedna nadaljevali s progra-mom usposabljanja.

J.R.

Železarski globus

JAPONSKA

Japonsko združenje železarskih družb je sporočilo, da je izvoz žele-zarskih izdelkov v letu 1986 v pri-merjavi z letom 1985 padel za 9,1 %. Dosegel je številko 30,32 mio ton. Najbolj je padel izvoz v ZDA, in si-ker za 24,6 %. Znašal je 3,95 mio ton. Tudi izvoz v LR Kitajsko je padel, dosegel so številko 9,24 mio ton, ka-je za 15,5 % manj kot v letu 1985. Tu-di za letošnje leto predvidevajo stro-kovnjaki tega združenja znižanje iz-voza železarskih izdelkov za nadal-jnja 2 milijona ton.

Obvestilo

Komunalno podjetje Kovinar Jesenice TOZD Komunalne službe obvešča lastnike grobov na pokopališčih Breznica in Rodine, da bodo lahko vplačali najemnino za grobove v torek, 21. aprila, in v sredo, 22. aprila, v pisarni krajevne skupnosti Žirovnica od 9. do 16. ure.

Najemnina za leto 1987 znaša:

enojni grob 1.475 din

dvojni grob 2.950 din

Kovinar Jesenice

Franci Tušar

KRIMINALNA ZGODBA

Rov je bil temen. Voda na dnu je ročno šumela. Baterija, ki sem jo trdno držal v roki, je vse slabše svetila. Kvaliteta »Zmaj«. Kako naj človek še zaupa v reklame? Počasi sem stopal dalje. Zavil sem okrog ovinka. Tedaj sem ga zagledal. Obstal sem z eno nogo v zraku. Ležal je tam na tleh, zviti v klobčič. Delno je bil pokrit s papirjem. Tu je moral biti že dolgo časa, saj je bil že ves črn. Tudi zadržalo je precej. Pomislil sem: saj to je vendar kriminal. Jaz torej tu nisem prvi. Umaknil sem se za nekaj korakov, ugasnil svetilko in se obrnil stran. V notranjosti sem čutil močan pritisk. Zvijalo me je v trebuhu. Pomislil sem: zdaj je pravi čas in tudi mesto. Ampak za razumevanje vsega tega moram pričeti pripovedovati zgodbo lepo počasi od začetka. Takole se je zgodilo:

Zjutraj ob pol šestih sem tako kot vsak dan vstal in se odpravil v službo, ali, bolje rečeno, na delo v tovarno. Ja, veste, prav pred kratkim sem namreč prav veselo nazadovolj z mesta uslužbenca v navadnega delavca. Kaj hočemo? Voljo šefov je pač treba spoštovati, čeprav se delavci in pravosodni organi s tem ne strinjajo. No, že spet sem malo zabredel v prave poti, kajti to ni zgodba, ki vam jo hočem povedati danes. Šel sem torej na delo. Med potjo sem premišljeval, kaj bom danes počel. Kje bom delal? Vedeti morate namreč, da je moje delo zelo različno in grem lahko po celi tovarni, ki pa ni majhna. V garderobi je eden od mojih sodelavcev pravkar razlagal sosedu, da je v potoku Javornik vi-

del tako veliko ribo, da se je morala hoditi obračat v Savo, če je hotela spremeniti smer plavanja. Drugi se je zopet opravičeval tretjemu, da ga prejšnji dan ni videl v isti gostilni, verjetno zato, ker nima navade, da bi gledal pod vse sonce. Tistega dne pa mi je to še prav posebej ugajalo. Končno sem se res visoko povzpela. Prišel sem na visok položaj, kajti sedaj sem imel pod sabo prav vse svoje predpostavljene, delovodje in celo šefe. Iz te ptičje perspektive so se mi vsi kar naenkrat zdeli tako majhni. Počutil sem se tako, kot poje tista pesem o pastirju, ki hodi z zakrivljeno palico za svojo čredo tam gori visoko po planini. To moje veselje je nekoliko skazilo delo na nevarnem mestu. Moral sem se pripeti z varnostno vrvo in takrat sem se zavedal, da sem pravzaprav še vedno na zelo kratkem »štriku«. Moral sem se paziti, da z visokega položaja v zelo kratkem času ne padem zelo nizko. To se dandanes lahko kaj hitro zgodi prav vsakemu, ki naredi en sam napačen korak. To sem vedel iz svojih lastnih izkušenj. Delo pa je lepo in hitro potekalo. Končali smo ga, še preden je potekla polovica delovnega dne. Kaj početi še ves preostali čas? Ni mi bilo do izvajanja priva-

tnih del in opravi, kot se temu sedaj reče, pa tudi žejen nisem bil, da bi si šel to žejo kam gasiti. Zato sem se malo sprehodil po tleh, med navadno delovno rajo, kamor spadam tudi sam. Z znanzi smo podebatirali o delu, kaj bi bilo še potrebno storiti, da bi delo bolje potekalo, pa tudi o raznih nepravilnostih, ki se dogajajo. S prijatelji iz mladosti sva se nekoliko raznežila ob spominih na nekdanje srečne otroške dni, ko smo se še prav na tem polju in po bližnjih gozdovih igrali ata in mamu ali pa Indijance in kavboje. Skratka bili so dani vsi pogoji, da se lepo konča ta delovni dan in da spočit in dobre volje zakorakam v drugo polovico dneva. Prav takrat pa sem začutil neki notranji pritisk in zavijanje v trebuhu. Začel sem se izogibati družbi in iskati nek osamljen prostor, kjer bi bil lahko čisto sam. Tu pa so se začele moje težave. Nikjer namreč nisem mogel najti ali odkriti tega mesta. Začel sem hoditi od vrat do vrat. Pa nič. Ali prostor ni bil dovolj osamljen, ali pa so bila vrata zaklenjena. Nazadnje mi ni ostalo nič drugega, kot da sem odšel na sam breg Save. Prav takrat so verjetno čistili hidroelektrarno v Mostah, ker je imela Sava zelo nizko gladino. Na sredi reke so se videli pravi pravcati otočki. Seveda je bilo največ glin, tera in drugih odpadkov, kar je seveda običajna posledica velikih tovarn. Bili pa so tudi čisto privatni odpadki od raznoraznih štedilnikov do karoserije nekega starega avtomobila. Nehote sem pomislil na tisti čas, ko tu še ni bilo jezera. Bil je samo majhen bazenček, v katerem smo se radi kopali. Zraven je bilo tudi strelšče. Pritisk v notranjosti me je kmalu spomnil, da nisem prišel obujat spominov, ampak sem tu iz čisto drugačnih vzrokov. Oziral sem se za samotnim mestom. Spustil sem se po pobočju proti Savi. Približno na sredini pobočja sem zagledal rov, o ka-

terem sem že govoril na začetku. Iz njega je tekla voda. Pomislil sem, da bi bilo to kar primerno mesto za človeka, ki bi rad imel nekaj časa mir in samoto. Pa tudi delovni dan bi bil zelo pester, ker bi se iz ptičje višine spustil še v naše podzemlje. Ze sama beseda podzemlje pove, da je to nekaj temnega, grozovitega. Potipal sem po zadnjem hladnem žepu in na svojo srečo res otipal ročno baterijo, ki jo navadno vedno nosim s seboj. Prižgal sem torej svetilko in se korajžno podal v notranjost podzemlja. Ni me bilo strah. V težkem položaju se lahko še vedno zanesem na svoje hitre noge, ki me še vedno zelo trdno držijo na tleh. Služijo mi skoraj tako dobro kot mačku, ki pri vsakem padcu pristane na nogah. Sicer na tleh, pa vseeno na nogah. Hodil sem po rovu in si ogledoval raznorazne človeške odpadke. Tu so bile razne deske, preluknjane žoge, krajši in daljši kosi železa. Tako je bilo vse do tistega mesta, ko sem moral zaradi vode preskočiti z desne na levo stran rova. Tedaj se je iz sredine kanala proti meni pognala velika, približno pol metra dolga črna stvar. Srce mi je začelo hitreje utripati, vendar sem že v naslednjem trenutku spoznal, da je to samo navadna ožgana deska. Mistil sem si, da sem že dovolj daleč, vendar me je neka skrivnostna raziskovalna sila vlekla še naprej, še globlje v notranjost. Tako sem prispel do tistega ovinka, kjer mi je ena noga ostala v zraku, kajti če bi stopil, bi stopil naravnost nanj. Po človeškem dreku pa ni dobro hoditi in po njem mešati, ker samo še bolj smrdi. Torej mi ni ostalo drugega, kot da sem se obrnil, stopil dva koraka nazaj, si odpel hlače in počepnil. Med napenjanjem in stokanjem sem premišljeval, da je to res kriminal, da morajo delavci tako daleč v podzemlje nositi svoje odvečne stvari. Nekoliko sem tudi zamejil mojemu predhodniku, da ni bil

tako domiselni kot jaz, potem bi voda njegove odpadke že zdavnaj odnesla v Savo, kamor gre tako ali tako največ te nepotrebne šare.

Ko sem si spet zapel pas na hlačah, sem čutil veliko olajšanje. Sedaj sem vedel, da bom z veliko lahkoto prestal še preostali čas do konca dneva. Veliko olajšanje pa čutim tudi sedaj, ko sem vam povedal, kako se navaden smrtnik počuti na visokem položaju in kako globoko v podzemlju.

IZBRANA PESEM

Rade Krstić

utrinka iz zbirke Vremenar, avtorjevega prvenca, ki je izšel lani pri CZ)

Samota

Jadro razpeto.

Vate buta en sam veter,
samo eno morje te nosi.

Mrtvemu

S ptico v očeh
blodiš
v deželo,
ki je ni na zemljevidu.

Štiri strani neba
lijeje vate.
(Izbral Marko Hudnik)

Franjo Ropret

Ob petdesetletnici ustanovitve
komunistične partije Slovenije

Spomin na revolucionarja Franca Farčnika 3

Avtorjev pesmic in recitacij se nihče od udeležencev razvija praporja ne spominja, spominjajo pa se svečanosti trenutkov razvija in žandarjev, ki so »obkolili« Delavski dom in »skrbeli«, da se razvite prapora ne izrodi v njim nezaželene manifestacije. Kje je prapor sedaj, nihče ne ve.

Franc Farčnik je poleg dela z mladimi svobodaši opravljal še vrsto drugih političnih in kulturnih nalog. Leta 1923 je bil tudi tajnik Nezavisne delavske stranke Jugoslavije za Slovenijo. Na Jesenicah je bil še posebej aktiven v dramskem odseku Sobode. Prav v tem odseku je bila velika priložnost, da se z odra sliši proletarska revolucionarna beseda. Farčnik je v dramskem odseku igral in režiral ter tudi deloval kot član Komunistične partije Jugoslavije, kot igralec je nastopal v drami Engels-Horsta NEBESA NA ZEMLJI, v igrah Alojza Kraigherja ŠKOLJKA in Knoblauchovem FAUNU (vse izvedeno v letu 1923). Januarja 1924 je bila uprizorjena Zorčeva igra POŽAR STRASTI, marca pa premiera F. Schonthal-Kadelburgove igre GOSPOD SÉNATOR in v aprilu igra R. U. R. (Rosumovi univerzalni roboti), v katerih je Farčnik igral in režiral. Čopkova igra je bila zadnja v sezoni, ker so nastale težave v zasedbi vlog. Več najagilnejših in najboljših članov dramskega odseka in drugih kulturnih delavcev iz vrst Svobode so odpuštili iz tovarne KID.

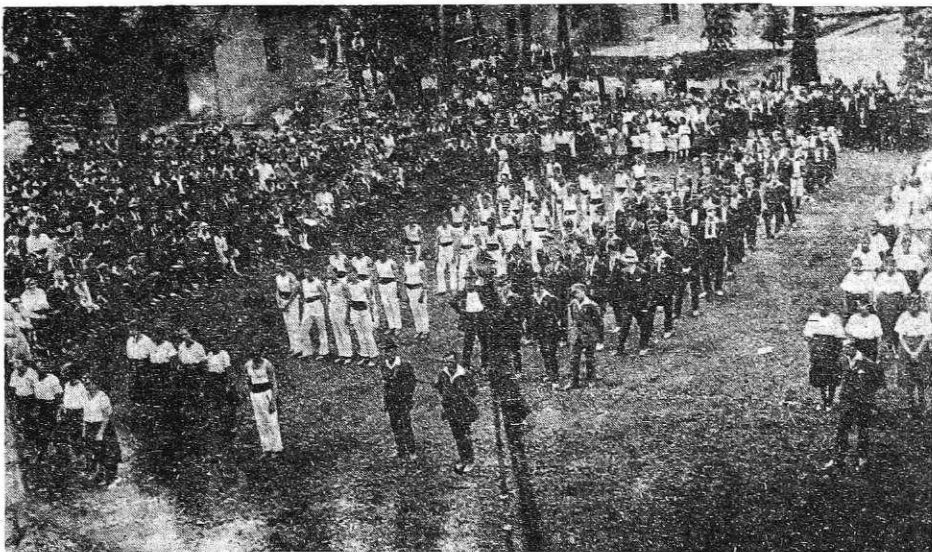
Farčnikov dom je bil pri Jelenu. Za neko drugo stanovanje so vedeli samo njegovi najbližji sodelavci in prijatelji. Ve se, da je »stanovanje« sedaj pri enem, sedaj pri drugem soderu. Nikoli ga ni bilo nikjer in vedno tam, kjer je bil potreben. Nikoli se ni dal fotografirati pa na Jesenicah ni nobene njegove fotografije (fotografijo je njegova hčerka podarila piscu tega prispevka). Ko se je njegovo politično delo na Jesenicah izteklo, se je po nalogu Partije umaknil z Jesenic. V pozni jeseni 1924 je ilegalno prestopil jugoslovansko-avstrijsko mejo in odšel v Francijo. Skupina njegovih najbližjih sodelavcev in prijateljev ga je spremljala do meje (po spominu spremljevalce je mejo prestopil na območju Golice op. F. R.). Njegov odhod z Jesenic je bila velika izguba za jeseniško Svobodo. Le malo Svobodašev je bilo seznanjenih, da je bil njegov odhod z Jesenic tesno povezan z njegovim nadaljnjim revolucionarnim delom. Do tu je pot revolucionarja Franca Farčnika znana. Iz zapisa Franca Škrlja v zborniku Jeklo in ljudje je znano še to, da se je po nekaj letih vrnil iz Francije v Zagorje, kjer je nadaljeval s političnim delom ter da je 1941. leta odšel v partizane, odkoder se ni več vrnil. Ni pa bilo

znano kdaj in kje je padel... Po dolgih letih »raziskovanj« je ugotovljeno, da je tudi nadaljnja revolucionarna pot Franca Farčnika bila zelo plodna in pomembna za Komunistično partijo Jugoslavije in Slovenije.

Farčnikova pot v Francijo je bila pravzaprav samo »prehodna«, ker je iz Francije kmalu odšel v Sovjetsko zvezo. V Moskvi je obiskoval Leninov politični inštitut, končal komunistično univerzo in študiral za strojni inženirja ter delal na velikem gradbišču pri Moskvi. Leta 1935 se je vrnil v Francijo, od tam pa v Zagorje ter postal instruktor CK KPJ za Slovenijo. Kljub tolikim letom odsotnosti ga takratne oblasti niso pozabile, saj su sumile, da opravlja pomembne politične in partijske funkcije. Ponovno so se pričele hišne preiskave in aretacije, vendar ga zaradi pomanjkanja dokazov o njegovem revolucionarnem delu niso mogli zadrževati v zaporih niti mu soditi. Izpostavljen je bil večnemu preganjanju in pod stalnim policijskim nadzorom. Leta 1937 je bil ponovno aretiran, a je bil kmalu izpuščen zaradi pomanjkanja dokazov.

V zgodovinski noči od 17. na 18. paril 1937. leta se je udeležil ustanovnega kongresa Komunistične partije Slovenije, ki je bil na Čebinah v Barličevi domačiji nad Trbovljami. V tej noči so se na Čebinah zbrali predstavniki partijskih organizacij iz Ljubljane, Trbovelj, Jesenic, Kranja, Savinjske doline in Bele krajine. Iz Ljubljane so prišli poleg Edvarda Kardelja še Franc Leskošek, Ignac Tratar, Pepca Maček in Jože Butinar, z Jesenic Vencelj Perko, iz Kranja Ivan Tominec, iz Zabukovice v Savinjski dolini Albin Vipotnik, iz Zasavja Miha Marinko in Franc Salamon in iz Bele krajine Janez Maretič. Kot organizatorja prihoda in odgovornosti za varen potek kongresa sta v Barličevo hišo imela dostop samo še Franc Farčnik in Lojze Hokraut. Farčnika so na Čebinah klicali tudi Kristus.

V letu 1938 se je oženil z Zofijo, aktivistko v revolucionarnem gibanju Zagorja. Za svojo družino je bil nad vse skrben in dober. Da bi lahko preživljal družino, je prijel za vsako delo. Zaradi naprednih nagnjenj in javnega nastopanja na raznih sestankih, nikjer ni ostal dolgo, povsod je bil kmalu odpuščen. Leta 1940 je poskušal dobiti delo pri podjetju »Dukič« v Trbovljah, toda tudi tam zanj ni bilo kruha. Kljub vsemu terorju, ki ga je takratna oblast izdajala nad njim, ni klonil. Vedno bolj je širil delo na političnem področju in vzpodbujal odpor zoper fašistične pojave, katerih je bilo iz dneva v dan več. Druge konference Komunistične partije Slovenije, ki je bila v noči od 31. decembra 1939 na 1. januar 1940 leta v Joštovem mlinu v Medlogu pri Celju se je udeležil kot delegat Partije iz revirjev. Kmalu po 2. konferenci je postal sekretar OK KPS za revirje. Na 3. konferenci KPS, ki je bila 29. in 30. junija 1940 je bil izvoljen za člana Centralnega komiteja KPS, 1941 pa je bil imenovan za sekretarja Partije za Saleško dolino. Tri tedne pred razpadom stare Jugoslavije je bil aretiran v Zagorju skupaj s poznejšim narodnim herojem Slavkom Slandrom. Do aretacije je prišlo zaradi izdajstva nekega Trboveljčana pri zaslišanju. Aprila 1941 je bil izpuščen iz ljubljanskih zaporov skupaj s Slandrom, Tonetom Tomšičem, Cirilom Groznikom in drugim. Ko je nemški okupa-

Prva delavska olimpiada na Jesenicah, ki jo je organizirala jeseniška svoboda, 25. junija 1922.

tor zasedel Zagorje, je imel že isti dan na vratih policijo na čelu katere je bil takratni žandar in izdajalec Bakar. Od takrat dalje ga je imela nemška policija pod stalno kontrolo. Kljub stalni kontroli in nezaupanju je dobil delo pri trboveljskem rudniku, kjer je ostal do 22. junija 1941, do dneva, ko je Nemčija napadla Sovjetsko zvezo. Takrat, se je Franc Farčnik odzval klicu Partije na oboroženi boj proti okupatorju 22. junija 1941 zapustil svoj dom in odšel v partizane. Boril se je do pomladi 1942, ko so ga zajeli. Zaprt je bil v celjskih in mariborskih zaporih, kasneje pa so ga premestili v zapor Borl pri Ptuj. Simuliral je umobolnega bolnika in ker je kot zapornik bil registriran pod tujim imenom, so ga v zaporu Borl zadržali dalj časa. Pred odpuštom iz zaporu pa ga je nekdo izdal. Po večdnevem zaslišanju in mučenju je bil 23. julija 1942 ustreljen v Borlu pri Ptuj.

Tako se je končala revolucionarna pot enega najzanimivejših predvojnih komunistov Slovenije. Živel in delal je kot prepričan revolucionar, ki pa tako želeno revolucijo delovnega ljudstva, kateremu je pripadal in zvesto služil ni preživel. V njegovem Zagorju pa nanj niso pozabili, ne na njegovo revolucionarno delo komunistov, humanistov, delavca in vzgojitelja mladih. V Zagorju so v spomin na Franca Farčnika poimenovali največjo krajevno skupnost, ki jo domačini kratko imenujejo »Farčnikova kolonija«. Zagorjani niso ostali le pri tem poimenovanju. »Farčnikova kolonija« je najbolje urejena krajeva skupnost v Zagorju. »Kolonija« se je hitro razvijala, na njenem območju so zgradili nekatere pomembnejše gospodarske, družbene, športne, komunalne, prosvetne objekte, med njimi tovarno Lisca, tovarno Energoinvest — Varnost, trgovske prostore, silose na Selu in TV pretvornik. Pri mnogih komunalnih delih so pomagali sami krajan, ki so prispevali denar, delali prostovoljno ali brezplačno odstopili zemljišča. Tudi mladi niso pozabili Farčnika, ki se je še kot dijak opredelil za napredno revolucio-

narno gibanje. Mladinska organizacija je ustanovila mladinsko delovno brigado »Franc Farčnik«, ki vsako leto sodeluje na mladinskih delovnih akcijah v Zagorju, revirjih in v republiki.

Ta prispevek je ob petdesetletnici ustanovitve Komunistične partije Slovenije namenjen spominu na velikega prijatelja svobodašev in revolucionarja. Jeseniška generacija takratnih mladih svobodašev, izraža hvaležnost Francu Farčniku za vse, kar jih je naučil, ter za vse prijetne ure in dneve, ki so jih prebili ob človeku, ki je z očetovsko ljubeznijo vzgajal mladi rod jeseniških železarjev. Kot spomin na takega človeka, kot ga opisuje njegov soborec Franc Škrlj v zborniku Jeklo in ljudje, in na vse, kar je še znano o revolucionarnem delu, življenju in smrti Franca Farčnika, še živeča generacija »farčnikovcev« predlaga v razmišljanje DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice, da na primeren način ohrani trajen spomin na človeka, ki je z ostalimi svobodaši veliko prispeval k naprednemu gibanju na Jesenicah.

Mi, »FARČNIKOVCI«, pa ob zgodovinski obletnici ustanovitve KPS vse nekdane in sedanje SVOBODAŠE pozdravljamo s Farčnikovim priljubljenim pozdravom

DELU ČAST — IN OBLAST!

VIRI:

Jeklo in ljudje — Jeseniški zbornik, Knjiga I, 1964. Rdeči revirji — zbornik dokumentov, Knjiga II, 1972. Obzornik št. 100, mesečna ljudska revija Prerisane družbe (Arhiv CK KPS, sodni spisi).

Farčnikov življenjepis, napisala žena Zofija Farčnik. Fotografijo prispevala hčerka Joža Farčnik-Cukjati. Pesmi in recitacije Milka Smuk, rojena Markelj.

OPOMBA:

Prosim nekdane svobodaše, da s svojimi prispevki dopolnijo ta spominski prispevek, če je kaj pomembnega izpuščeno. Pripombe pošljite na uredništvo Železarja Jesenice.

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

● Izvršni svet OS Radovljica je na 34. seji 7. aprila proučil analizo gospodarjenja v občini za leto 1986. Seznanil se je s poročilom sklada za intervencije v kmetijski proizvodnji in porabi hrane za leto 1986 in s planom za leto 1987. Sprejel je program aktivnosti za racionalizacijo in povečanje učinkovitosti dela upravnih organov in sekretariata občinske skupščine in izvršnega sveta. Člani izvršnega sveta so izrekli mnenja k sistematizaciji del in nalog sekretariata skupščine in izvršnega sveta. Sklenil je tudi, da bo sofinanciral nakup tovornjaka Živno-rejskemu veterinarskemu zavodu Gorenjske (za odvoz živalskih odpadkov).

● Aktiv komunistov neposrednih proizvajalcev in komisija za kadrovska vprašanja in ponovni sprejem v ZK pri OK ZKS Radovljica sta oblikovala predlog tematskih razprav v stalnih akcijskih konferencah ZK po delovnih organizacijah. Gre za temo o prenovi ZK ter o nagrajevanju po delu.

● Svet za ohranjanje tradicij NOB pri OK SZDL Radovljica je na zadnji seji med drugim predlagal predsedstvu OK SZDL, da v vlogi enotne delegacije za družbenopolitični zbor OS Radovljica oblikovalcem proračuna občine priporoči zagotovitev sredstev za vzdrževanje in obnovo spomenikov NOB v letu 1987. Sedanja proračunska sredstva ne zadoščajo za kritje vseh načrtovanih nalog.

● Občinski svet ZS Radovljica je na osnovi akcijskega načrta Zveze sindikatov Slovenije in usmeritev 10. kongresa ZS Jugoslavije začel akcijo za dokončanje osnovnošolskega izobraževanja tistih delavcev, ki nimajo dokončano osnovno šolo. V akcijo so vključene kadrovske službe in Delavska univerza Radovljica kot izvajalec izobraževanja.

● Pod predsedstvom Franca Arha se je 8. aprila v Radovljici sešla komisija za socialno zdravstvena vprašanja borcev NOB pri občinskem odboru ZZZB NOV Radovljica. Obravnavala je osem vlog upravičencev za priznanje posebne delovne dobe, ki pa jih mora potrditi tudi pristojna upravna služba.

● Komisija za občinska priznanja pri občinski skupščini Radovljica je pod predsedstvom Valentina Tomana na 4. seji 7. aprila oblikovala vsebino razpisa za podelitev velike plakete in plakete občine Radovljica. Ta občinska priznanja podeljujejo vsako leto ob občinskem prazniku 5. avgusta. Predloge za priznanja bo komisija sprejemala do 10. maja.

● Samoupravna stanovanjska skupnost Radovljica je konec marca objavila razpis za dodelitev posojil za gradnjo in prenovu stanovanj v zasebni lasti. Za ta namen je predvideno 80 milijonov din. Za posojilo se lahko potegujejo delavci v združenem delu in iz zasebnega sektorja.

● Samoupravni sklad za izvajanje intervencij v kmetijstvu in porabi hrane v občini Radovljica je imel v letu 1986 nekaj nad 243 milijonov din prihodkov: 0,8 % od bruto osebnih dohodkov vseh zaposlenih v občini. Za leto 1987 so do ustanovitve nove SIS za pospeševanje proizvodnje hrane sprejeli predlog finančnega načrta → 369.395.000 din ali 50 % več kot lani.

● Izvršni svet OS Radovljica je na marčevski seji sprejel program priprave lokacijskega načrta za gradnjo drugega tira proge Ljubljana — Jesenice na odseku med Podnartom in Leskami z rekonstrukcijo postaj oz. postajališč. Izdelovalec lokacijskega načrta je dolžan posredovati osnutek načrta v obravnavo izvršnemu svetu OS Radovljica do 15. junija 1987.

● V dogovoru s svetom KS Radovljica je Samoupravna stanovanjska skupnost občine Radovljica skupaj s projektantom pripravila maketo in predloge za celovito obnovo Prešernove ceste v Radovljici, kjer bodo namesto starih, neuglednih stanovanjskih blokov postavili nove. Po sklepu delegatov skupščine KS bo maketa s predlogi na ogled v prostorih sveta KS Radovljica en mesec. Okoli 20. aprila bodo sklicali zbor krajanov, na katerem bodo obravnavali vse pisemne predloge in pripombe na projekt, hkrati pa tudi pripombe na načrtovani drugi tir gorenjske proge ter traso nove avtoceste, ki bo potekala na območju radovljiške občine.

● Po podatkih občinskega sveta zveze sindikatov so bile v radovljiški občini v letu 1986 tri prekinitive dela, prav toliko kot v prvih treh mesecih 1987. Lani so delavci v združenem delu stavkali zaradi prenizkih dohodkov, letos pa so bili vzrok prekinitev dela oz. izsiljenih sestankov intervencij zakoniti dvakrat so izsilili sestanek prosvetni delavci (v Lescah in v Radovljici). Na sindikatu menijo, da gre del krivde pripisati tudi napačnim poračunom osebnih dohodkov v letu 1986.

● Po programu razvoja Triglavskega narodnega parka za srednjeročno obdobje 1986 — 1990 je za leto 1987 med drugim predvideno, da bo delovna organizacija Triglavski narodni park pričela in vsako leto nadaljevala z urejanjem križne peš poti po obrobju parka. To bo zložna pot mimo znanih turističnih središč in najlepših predelov na območju parka, za kar bodo uporabili samo dosedanje poti.

● Delavska univerza Radovljica je v sodelovanju z OK ZKS Radovljica pripravila tridnevni seminar za novospregjete

člane ZK, 13., 14. in 20. aprila. Prvi takšen seminar v marcu je bil kljub razmeroma šibki udeležbi slušateljev zaradi novih metod in načinov dela po skupinah izjemno uspešen, kar so po kazali tudi odgovori udeležencev na sklepnem preverjanju znanja.

● Komorni moški zbor Anton Tomaž Linhart iz Radovljice praznuje letos 35. letnico obstoja. V zboru poje 19 pevcev, ki jih vodi glasbena pedagoginja Betka Demšar — Zupan. Za jubilejno proslavo pripravljajo nov program pesmi, izdali pa bo do tudi monografijo zbora.

● Občinski komite ZK Radovljica bo 18. aprila organiziral skupinski obisk proslave ob 50. letnici ustanovitve KP Slove nije v Trbovljah. Za vse prijavljene udeležence bo zagotovljen avtobusni prevoz.

● Občinski svet Zveze sindikatov Radovljica 25. aprila organizira ogled opere Rigoletto v operi v Ljubljani. Zaradi velikega zanimanja delavcev iz radovljiške občine bodo še en ogled pripravili v maju. Vsak udeleženec prispeva po 900 din za prevozne stroške.

● Od 1. aprila v KS Begunje, Kropa in Podnart ne poslujejo več dosedanje krajevni uradi. Občanom bodo namesto njih nudila pomoč tajništva svetov KS v omenjenih krajih. Prijavno - odjavno službo bodo opravljali na sekretariatu za notranje zadeve občinske skupščine v Radovljici.

● Konec marca je izšla 1. številka četrtega letnika Obzor nik, glasila delegatov SIS družbenih dejavnosti občine Radovljica. 1950 izvodov na 90 straneh so že razposlali delegacijam za seje skupščin SIS, ki bodo od 20. do 23. aprila.

● Pod predsedstvom Mihe Frčejca iz Zasipa je bil v nede ljo, 5. aprila, v hotelu Svoboda na Bledu občni zbor članov Kc njerejskega društva Slovenije iz podružnice Radovljica. Udeleženci so si najprej ogledali film ob 10. letnici društva »Konje rejski dan« in poslušali predavanje znanega konjerejskega strokovnjaka dr. Jožeta Jurkovića. Nato so sprejeli poročilo i program dela ter smernice za leto 1987.

● Foto kino klub Radovljica je 10. aprila odprl v svoji fotogaleriji Pasaža v radovljiški graščini razstavo umetniških fotografij Stojana Kerblerja, člana foto kluba Maribor. Prvi del razstave (24 slik) je na ogled do 7. maja, drugih 24 slik bo na ogled od 8. maja do 4. junija in tretji del (25 slik) od 5. junija do 3. julija.

Kam postaviti spomenike na Jesenicah?

Z zanimanjem spremljam razna mnenja in »polemiko« o ureditvi Spominskega parka na Plavžu in postavitvi spomenikov — doprskih kipov narodnih herojev Joža Gregorčiča, Matija Verdnika, Andreja Zvana, Tončka Dežmana in jeseniškega predvojnega revolucionarja, komunista in delavskega pisatelja Toneta Čufarja.

Izrečenih je bilo že veliko mnenj in ocen, med katerimi ne manjka pohvali Holistikulturnemu društvu Jesenice in njegovemu dolgoletnemu predsedniku Janezu Pšeniču. Vsi občani Jesenic, predvsem pa krajanji vseh treh krajevnih skupnosti na Plavžu, ki so zainteresirani za varstvo in lepo ureditev Spominskega parka, po prizadevnosti in varovanju urejenih cvetličnih in drevesnih nasadov dobro poznajo upokojenko Marijo Mikelj.

Prav ona, ki zanesljivo dobro pozna razmere in odnose Jeseničanov, posebno stanovalcev stolpnice v okolici Spominskega parka, nas v prejšnji številki Železarija opozarja, »da bi veljalo razmisliti o bolj primerni lokaciji za postavitev spomenikov narodnim herojem in Tonetu Čufarju«. Svoje razmišljanje je okrepila s primeri, »da je odnos nekaterih krajanov, še posebno stanovalcev bližnjih stolpnice, skrajno neodgovoren in včasih že meji na vandalizem«. Park ni primerno ograjen, tako da je vhod v park mogoč iz vseh strani. Otroci prihajajo v park »igrati« žogo, otroci in odrasli trgajo in teptajo cvetje, lomijo vejice okrasnega grmičevja in hodijo po travi. Če prizadevni člani Holistikulturnega društva katerega otroka ali starejšega občana opozorijo, naj ne delajo škode, so nemalokrat deležni očitkov enih in drugih. Obmetavanje grobišča borcev z gnili jabolkami, čebulo in jajci ter odlaganje zgornje ozimnice pa predstavlja ne samo vandalizem, temveč zelo nizko raven kulture. Tudi sam sem že poročal v Železariju o brezobzirnem obnašanju tistih, ki ob komemoracijah padlim borcev ne čutijo niti malo spoštovanja do tistih, ki so svoja življenja dali, da bi oni lahko stanovali v udobnih in lepih stolpnica. Ob vsaki komemoraciji so namreč balkoni »okrašeni« z raznim perilom, ki ga »morajo« sušiti prav takrat, ko se kulturni Jeseničani, svojci, prijatelji spominjajo padlih za našo svobodo.

Na podlagi vsega, kar se dogaja v Spominskem parku, a izboljšalo se ne bo nikoli, saj bodo pri še tako visokih in močnih ograjah naredili luknje, kakor so jih naredili drugod (o

tem prihodnjič), pozdravljam predloge Marije Mikelj.

Predlagam, da se vsi doprski spomeniki postavijo v parku pred nekdanjo gimnazijo. Pred levim traktom stavbe je dovolj prostora za postavitev skupnega spomenika ali doprskih kipov. Prostor je zelo pripraven za ureditev vsega, kar bi bilo potrebno pri spomenikih (cvetlične gredice, nočna osvetlitev in drugo). Tako bi tudi Tone Čufar »prišel na svoj trg«. Seveda bi bilo s »trga« potrebno odstraniti staro stanovanjsko hišo in prepovedati parkiranje vseh vozil, okolje pa urediti tako, kakor se spodobi. Za parkiranje vozil je dovolj prostora za stavbo gledališča, za

kar je že tudi narejen dostop. Lokacija pred stavbo gimnazije ima po moji oceni prednost pred vsako drugo rešitvijo. Spomeniki bi bili v središču Čufarjevega trga, tu je naš kulturni center, gledališče, knjižnica, kino, radio Triglav in stavba gimnazije, ki tudi predstavlja pomemben zgodovinski in arhitektonski spomenik naše preteklosti. V bližnji prihodnosti se bo v stavbo gimnazije (tako jo ves čas imenujem zato, ker to stavbo še vedno poznamo le pod tem imenom) vselila še ena osnovna šola, to pa je priložnost, da varstvo in ureditev okolja spomenikov prevzamejo šola in učenci. Poleg tega bi bili spomeniki postavljeni na enem najlepših mest na Jesenicah.

S tem prispevkom in s svojim mnenjem se priključujem »javni anketi«, ki jo predlaga Marija Mikelj.

Franjo Ropret

JESENIČANI O OKOLJU, KULTURI IN TURIZMU

Člane turističnega podmladka OŠ Tone Čufar je zanimalo, kakšno je mnenje Jeseničanov o okolju, kulturi in turizmu. Odločili smo se in sestavili vprašalnik.

Anketirali smo 120 oseb (51 moških in 69 žensk) v starosti od 18 do 79 let. Pa si pogledajmo rezultate:

A) Okolje

Vsi anketiranci so bili mnenja, da je naše okolje bolj ali manj onesnaženo. V takem okolju se počutijo SLABO (kot riba na suhem) in 73 % anketirancev se po svojih močeh trudi za čistejši jutri. Naj za tiste, ki nimajo idej, navedemo nekaj preprostih, vendar učinkovitih ukrepov: ne hodimo po zelenicah, ne mečemo odpadkov po tleh, pospravljamo za sabo... Da je okolje tako, kot je, imajo po mnenju anketirancev največ zaslug starši, otroci in hišni sveti. Vsem omenjenim naj bo to v premislek in skušajo naj čim hitreje oprati črn madež.

B) Kultura

72 % anketirancev je mnenja, da je na Jesenicah pre malo kulturnih prireditev. Vsi ugotavljajo, da se je novo kinodvorano kulturno življenje povzpelo za eno stopničko. Najbolj obiskana sta gledališče in kino manj pa je obiska v salonu Dolik in Kosovi graščini. Po vseh kulturnih ustanovah se pojavljajo posamezniki, ki kažejo svojo kulturno nevezgjenost. Če hočemo, da se bo obisk kulturnih in kiparskih del povečal, moramo zagotoviti strokovno vodstvo menijo anketiranci.

C) Turizem

Jesenice so po domovini in delu tudi v tujini znane po hokejistih i železnarji. Turistična ponudba pa pša. Verjetno vsi, ne samo anketiranci, opažamo, da je gostinska ponudba revna. Trenutno najbolj obiskani lokali so: kavarna-slaščičarna Aupli Lipa in Caffee Čedo. Ljudi privlači predvsem čistoča in dobra postrežba; v ostalih lokalih pa je odnos ne takar — gost še vedno šibka točka. Najpogostejše obiskani kraji izven mest so Rovte, Martuljek — Srednji vrh, Tamar — Planica.

Poglejmo si še razmišljanja anketirancev na vprašanje: Kaj pričakujete od nove jeklarne in karavanške predora? Na eni strani so zagovorniki teh projektov — kvalitetne, še jeklo, čistejši zrak in manj obremenjeno mestno jedro, na drugi p pesimisti, ki menijo, da se bodo razmere v okolju še poslabšale, stopnj onesnaženosti pa bo večja. Šele ča nam bo pokazal koristi oziroma p manjkljivosti teh projektov.

Dragi občani! Upamo, da ste z z nimanjem prebrali ta sestavek. Vejetno je interes vseh, da ohranjam našo dediščino in jo pustimo tak kot smo jo dobili. To pa bomo lahk uresničili le, če se bomo s skupnim močmi borili za lepši in čistejši jut Hkrati vam sporočamo, da je o 21. do 24. aprila teden za čisto okol na Jesenicah. Udeležite se akcije vsak naj počisti pred svojim pragor

Sedaj, ko je sneg skopnel, bodo akcijo spet stopile » Zelene straže To smo člani turističnih podmladk na OŠ, ki pregledujemo okolje. Pr poznali nas boste po zelenih trak vih na rokah. Prosimo, da naše gra in pohvale jemljete resno in skuša stvari popraviti. Tudi to je prispevk za lepše in čistejše okolje.

Turistični podmladek OŠ Tone Čufar

Deseto partizansko srečanje v Podnartu

V soboto, 11. aprila, je bila v domu kulture v Podnartu programska konferenca KO ZZZB NOV Podnart. Na začetku so konferenco pozdravili pionirski pionskega odreda Alojz Rakovec iz osnovne šole Ovshe s šopkom, kratko igrico in partizansko pesmijo.

Na konferenci so potrdili poročila o minulem delu in ugotovili, da so borci NOV v KS Podnart še vedno zelo aktivni, saj aktivno deluje še vedno 30 odstotkov članov KO ZZZB NOV Podnart. V razpravi je predsednik občinskega odbora ZZZB NOV Radovljica Slavko Staroverski — Metod spregovoril o mednarodnem položaju, ki ima tudi na Jugoslavijo negativne vplive. Pojasnil je negativne pojave meščanske desnice, nacionalizmov in ponarejanje zgodovinskih dejstev iz NOV. Pojasnil je tudi, kdo ima pravico do priznavalne in kakšen je postopek za pridobitev priznavalne ter kdo se lahko uveljavi posebno dobro. Opisal je delovanje disperzerjev za borce NOB, problematiko zdravilišnega zdravljenja borcev, ker je vedno več bolnih in glede na starost potrebnih zdravljenja, sredstev pa ni dovolj. Da bodo imeli vsi umrli člani ZZZB NOV borčevski venec, bo za vseh dvajset KO ZZZB NOV v radovljiški občini naročil in plačal venec občinski odbor, vence pa bodo dobili pri

Potočnikovi na Bledu. Po razpravi so sprejeli program dela za letošnje leto, ki med drugim predvideva sodelovanje članov na vseh kulturnih in partizanskih prireditvah, še predvsem ob 45. letnici bojev na Lipniški planini, ki bo v mesecu septembru. Nadzorovali bodo vzdrževanje spominskih obeležij, ki jih imajo v

KS sedem. Tudi v prihodnje bodo aktivno sodelovali v organih KS, DPO in društvih. Pionirjem, njihovim mentorjem in ravnatelju šole Miheliču bo dal odbor pisno priznanje za redno skrb za cvetje in sveče ob spominskih obeležjih in za sodelovanje na vseh kulturnih in partizanskih prireditvah. Letos v maju ali juniju bodo v Podnartu pripravili že tradicionalno deseto partizansko srečanje.

Ciril Rozman

Lepe rože in varstvo okolja

Komisija za »Lepe rože in varstvo okolja« pri Turističnem društvu Jesenice je ugotovila, da so si v letu 1986 posebno prizadevali pri okrašitvi Murove, Kosove ulice in Rogljeve ulice z rožami in zelenjem naslednji prebivalci:

Marija Baš, Francka Hafner, Damjana Kavalar, Ela Kelvišar, Irena Kelvišar, Režka Lipovec, Milka Marn, Anka Olipic, Elica Potočnik, Minka Pesjak, Ivanka Pleš, Tončka Ravnika, Marica Razinger, Jerca Razinger, Milica Šebjanič, Mihela Višnar, Zlata Višnar, Viljemka Židaneč in Ivanka Žerjav.

Posebno lepe rože so imele tudi naslednje: Antonija in Bojana Lavtižar, Cilka Polka, Francka Puc, Kati Puc, Vali Ravnika, Breda in Joško Tigeli, Jana Višnar in Joži Višnar, ki bi sicer zaslužile za prizadevnost ZNACKO. Ker pa so značke že prejeli, jih lahko le še posebej pohvalimo.

Turistično društvo Jesenice

Najboljši spisi s tekmovanja v znanju materinščine za Cankarjevo bralno značko

O tekmovanju v znanju materinščine za Cankarjevo nagrado smo poročali v Železaru. Tokrat objavljamo najboljše spise z vsake stopnje.

Vračam se v svet, ki bi ga rada živela

Črte iz mojega življenja

Štirinajst poletij in štirinajst zim je za mano. Rekla bi, da je to šele polnolad mojega življenja. A ko se oziram v preteklost, v lepe in žalostne dogodke, ki so oblikovali moj značaj, spoznavam:

»So črte, ki so bile smernice, črte, ki so moje otroštvo za zmeraj zaznale. Črte igre, narave, samote, pranja...«

Bila sem otrok narave. Vsepovsod okrog mene gozd, zvončki, cvetje. Vsepovsod okrog mene mir in samota, samota! Kako bridko sem jo občutila, ko mi je po razžaljenem licu stekla solza. In kako vesela sem bila, ko sem si lahko zvečer zadovoljna zaspevala: Zdaj vem, samota ni le grenkoba, ampak tudi in predvsem voboda! Svoboda, ki mi je ne more trati niti nihče, svoboda, ki je vedno le moja, popolna in večna.

Ljubila sem cvetje, pravo cvetje, ki živi in umira. Čeprav se nisem dobro zlorakala v življenje, sem že zaupala vanj, verjela v moč, ki mi jo je dajalo, in v veselje, ki mi ga je vsak dan pošiljalo sonce. V mojih očeh so cvetele zvezde, sonce in luna, nebo in cvet. Cvetele so in v meni je podpirale misel, da sem kot otrok ustvarjalec, umetnik, čarovnik...

Prišel je dan, ko sem odšla v svet. Oklepala sem se mamičine roke, kot si se bala, da me bo veter, ki ga sploh ni bilo, kot zrelo tepko odnesel proč iz varnega zavetja. Čeprav le za nekaj dni je bilo zame to potovanje v novo, neznano deželo, med nove, neznane ljudi, v svet, kjer so bile stvari drugačne, kot so se mi zdele. Vrnila sem se večja in bolj zrela in zopet lahko opazovala ljudi, ki so se d nekod, kot jaz, vračali z drugačnimi obrazy. Šele danes, ko veter odnaja moje misli nekam v daljavo, vem, da je bilo to moje zgodnje spoznavanje z življenjem boj za osamosvojevanje, za obstanek v svetu in da je s tem prišla tudi zgodnja želja po tolem domu in veliki ljubezni.

Tako prerajena sem hitela naprej o svoji poti, z vsakim korakom sem e bolj živela v svoj svet igre. Igre s unčkami, s pajaci in velikani, igre z esenimi konji so me tako prevzele, a bi se pravzaprav morala vprašati: Je bil to svet igre ali igra sveta?

Karkoli je bilo, minilo je, ko je črta mojega življenja presekala ovira — šola. Prevelika je bila za drobno ekletce, katerega srcece je bilo veliko komaj za pest. Prevelika je bila, a, in premočna. Betonske stene so me preganjale čez dan, velika nihajna vrata so mi poplesavala pred očmi v spanju. In jutraj, ko mi oči še

niso izgubile sanj, se mi je že prikazovala zelena tla.

Premagala sem strahove, a še vedno se mi zdi, da je šola zamaknjena v mrak srednjega veka in da so na njenem pročelju z velikimi črkami zapisani vsi cveki in dvojke. A vendar, šola mi je dala knjige. Začela sem jih imeti rada, kajti odpirale so mi vrata v svet, ki ga nisem poznala, v svet pravljic in kodrastih oblakov. Iz njih sem spoznavala svet, takšnega, kakršen je, vanje sem prelila

svoje misli, v njih so moje igre postale lepše in iz njih sem črpala spoznanja, ki so bila potrebna, da je iz dekleta postalo dekle, ki zna misliti in čutiti. Knjige so mi pomagale odrasti.

Zdaj se oziram v svet, ki bi ga rada živela, v svet preproste fantazije, svobode, presenečenj, upanja in ljubezni. S pogledom tipam po preteklosti in se nasmiham, ko se spominjam napis na prvi strani knjige Na večerji s krokodilom. Vem, moj svet otroštva in iger je za vselej minil, a ostale so črte, ostali so spomini in misel: Času je usojeno minevanje, drobce lepote pa je vredno oti pred pozabo.

Darja Pogačnik,
OŠ dr. Josipa Plemlja
Bled
1. stopnja

Nekaj bi vam rad povedal

Miško Kranjec

Tekmovanje za in o slovenskem jeziku. Slovenščino imam rada, saj je vendar moj materin jezik. Glavna tema — Miško Kranjec. Ta skromni, ljudski, tako poetični prozaist, ki se je trudil, da bi nam približal svet, ki ga je najbolj ljubil, svet, iz katerega so pognale njegove korenine.

Njegova dela, labodji spev prekmurskim malim ljudem, z neizmereno silo Kranjčeve izrazne moči posegajo v srčiko našega bistva in nam pripovedujejo — o človeku.

Nisem poznala Kranjca, ne njegovih del, šele počasi sem se hotela in na neki način tudi morala vanj poglobiti tudi sama. Prevzel me je svet ob Muri. Prekmurski ljudje, njihove misli in njihova duša. Ljudje, ki so ob trdem delu in skromnem plačilu hoteli zaživeti človeka vredno življenje.

Odhajali so v mesta ter se vedno znova vračali, da bi na svoji zemlji, na svoji rodni grudi našli moč živeti tudi naprej. Da, tudi odšli so nekateri in se niso nikoli več vrnili. Pogoltnil jih je svet. Kakor Marto v Povesti, ki jo je ravno ta svet vabil v novo, lepše življenje. Nihče ne ve, niti tisti, ki so jo najbolj ljubili, če se je sploh ozrla, če jo je spreletel le kanček obžalovanja, ko je z eno samo potezo izbrisala svojo preteklost; ali pa je še naprej živela v svetu iluzij, ki ji bodo nekoč prinesle propad.

Toda v ljudeh živijo tudi iluzije, ki jim pomagajo preživeti. Pomagale so Katici, da je bila njena duša, tako rahla in vendar tako grdo poteptana, sposobna prenesti in odpustiti hude besede, ki jih ni bila vajena; da se je kljub ponižanju dvignil njen glas s kora kakor slavček v pomladni dan, najprej tih in plašen, nato pa vedno bolj vznesen, sladek in mil in zaplaval nad ljudmi v cerkvi. Ko je tam na bregovih Mure klicala Petra. Ko-

štrco, se je iz njenih prsi utrgal spev, poln toplote do tistega, za katerim je hrepenelo njeno srce; hkrati pa je to čuteče srce slutilo, da se bliža grenka ura slovesa.

Katica je bila zmožna odpovedovanja. Le-tega ni poznal Peter Zavrh, katerega je vsako noč obiskoval stari bog slovenskih gora, ali pa njegov stričnik, mladi gospodar z Rakovnika. Čeprav bi lahko živela srečno, jima je kljub bogastvu, morda pa prav zaradi tega otrdelo srce.

Mišku Kranjcu se to ni zgodilo. Njegov čuteči duh je še vedno med nami. V svojih delih nam izpričuje ljubezen do svoje zemlje, do svojih ljudi ter do človekove največje vrednote — človeka samega.

Valentina Gorišek,
2. stopnja

DOMISLICE IN REKI V ŠALJIVI PREOBLEKI

Pri ocenjevanju lastne pameti je odkril visok odstotek kakovostne neumnosti.

Priprti med vrata zgodovine piše spomine: in pušča ljudstvo na prepihu.

Tako dolgo so ga delile subjektivne sile, da se je izšel v objektivno ničlo.

Če kar naprej tiščiš glavo v pesek, res ne boš videl, kdaj ti bo odneslo rit.

Benjamin Gracer

»Čudno je živeti tako drug poleg drugega in ne poznati obrazov«

Grum

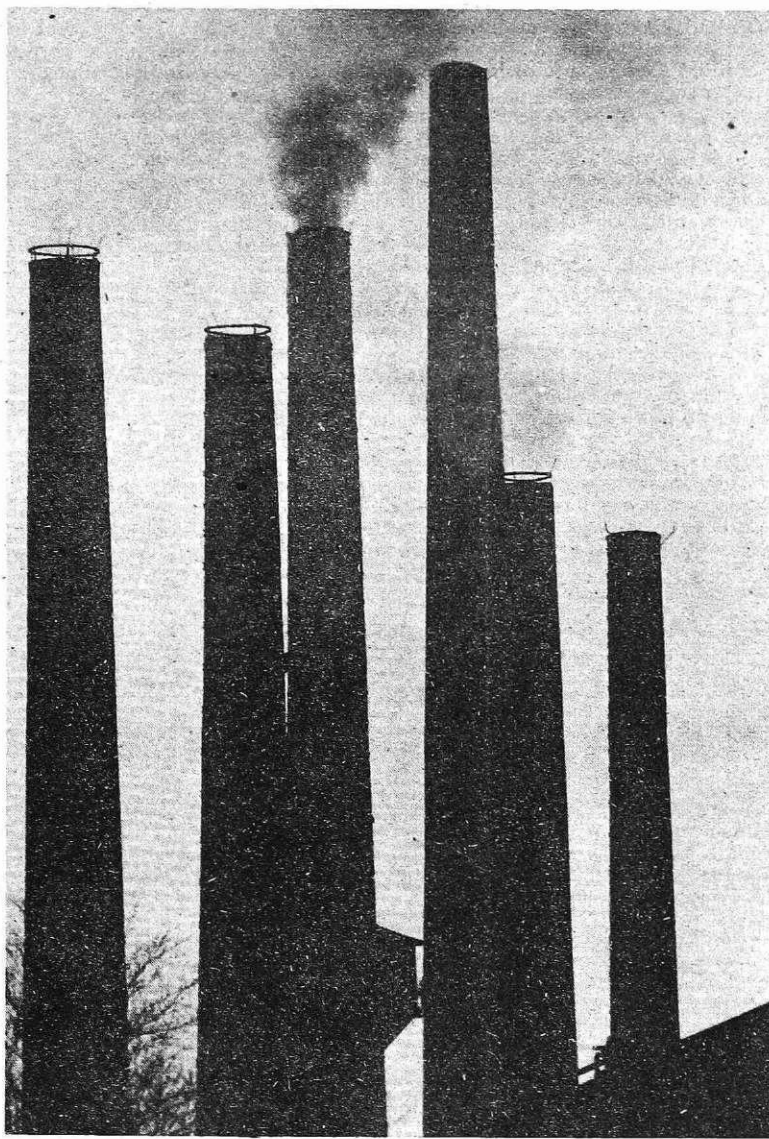
Bele, hladne stene. Le tu in tam tenak črn ris, ki kakor odsev ustvarjalne nemoči preseva na plan. Črn ris — in temne sence. Sence, ki se gibljejo počasi, ki se nemo srečujejo, ki prehajajo druga v drugo — brezkrvne so in kažejo le obrise ljudi, ki so zagledani, pogreznjeni v svojo notranjost, kakor bi bil to edini resnični svet, ki obstaja in za katerega se je vredno boriti.

Ne vidijo obrazov okoli sebe; še lasten obraz se jim zdi tuj, neresničen in odbijajoč. Ogledalo je izgubilo svoj pravi pomen. Morda zrcali prav tisto, česar sami niso pričakovali in kar jim vzbuja strah. Strah pred neznanim jazom, ki ga ne znajo brzdati, ki jim kakor podivjana žival pobegne z vajeti. Radi bi umirili to žival, radi bi se rešili te tesnobe, toda,

bolj ko se trudijo, bolj ko so prepričani, da so na pravi poti, bolj se jim oddaljuje tisti resnični cilj, tista čudežna svetilka, ki jo ovija vse gostejša megla. In potem, kakor izgubljeni, tavajo v megli, v brezkrainih prostanstvih svoje notranjosti.

Po drobnih koščkih trpinčijo ter secirajo sami sebe in tiste drobce, ki ostanejo, čaka ponovno neusmiljeni nož, ki jih razreže do poslednje molekule, do poslednjega atoma. Tako so zaposleni s to kruto igro, da ne poznajo obrazov okoli sebe, ne vedo, da tudi drugi živijo, ne morejo doumeti, da niso sami in da se tudi drugi ne počutijo kakor kamen, ki ne čuti bolečin, kadar ga kdo vrže proč, kakor trava, ki molči, kadar jo kdo pohodi.

Mateja Porenta,
3. stopnja

Dimniki (foto I. Kučina)

Sašo VRDOLJAK

Pot v krizo

Namen tega prispevka je seznaniti tiste, ki jih zanima, in i obenem nimajo pregleda nad dogajanjem na področju gospodarjenja, bodisi zaradi pomanjkljivega znanja s tega področja odisi zaradi nezadostnosti informacij, največkrat pa kar iz beh vzrokov, s temeljnimi procesi, ki so naše gospodarstvo, z jim pa vsi družbo, pripeljali v krizo. Poudarjam seveda le temeljne poteze, toliko, da je razvidna »rdeča nit« in povezava med posameznimi področji, z narodnogospodarskega vidika. Omejujem se na področje posojilno - denarne politike ter investicijske in zunanjetrgovinske politike.

Da je naša inflacija sistemske narave in da dejansko sploh omogoča delovanje gospodarstva, sem že pisal. Vendar pa vedno ni bila tako visoka; do tega smo prišli postopoma.

Po vojni smo dosegali visoke stopnje gospodarske rasti, kar je povsem razumljivo (visok elan, industrializacija, elektrifikacija, obnova in izgradnja). Rast je sprva temeljila predvsem na prispevku delovne sile in kapitala, skozi vse obdobje o danes v pretežni meri na podlagi ekstenzivnih investicij. Problematičen je že ta ekstenzivni razvoj, ki je v prvi fazi seveda nujen, nato ga je treba na določeni stopnji razvoja zamenjati z intenzivnim. Tega Jugoslavija do danes še ni storila. Eden d vzrokov oziroma možnih razlag, zakaj smo trmasto ostali ri ekstenzivnih investicijah, je gotovo ta, da denarja za investicije nikoli ni bilo pretežno dobiti. Če je nečesa dovolj, se po episanem pravilu neracionalno troši. Sprva je prevladovala kspanzivna denarna politika (1), v letih, ko je bila vodena restriktivna (2), pa ta ni imela pravega učinka na porabo — zaradi pojava t.i. sive emisije znotraj gospodarstva (3). Povprečna brestna mera je bila za bančna posojila vedno realno negativna, kar pomeni, da so neto dolžniki zaradi inflacije realno pribivali premoženje, neto upniki pa ga izgubljali, čeprav so olžniki posojila formalno vračali po veljavnih obrestnih meah. Gospodarstvo je kot neto dolžnik dobivalo, bančni sistem ot neto upnik pa izgubljal sredstva (beri, jih praktično v doleni meri — odvisno od višine obrestne mere — podarjal poso-

jiljojemalcem, tj. gospodarstvu in prebivalstvu. Proračun puščam ob strani). Na ta način je prišlo na eni strani do velikih izgub v bančnem sistemu, ki jih danes najraje predstavljajo kot nepokrite tečajne razlike, ki niso nič drugega kot fiktivna aktiva. V tem okviru so tudi »prave« nepokrite tečajne razlike, ki izvirajo iz posojil v naši valuti na podlagi deviznih vlog prebivalstva in gospodarstva. Ta posojila so bila dana po takrat veljavnem deviznem tečaju v dinarski protivrednosti po določeni obrestni meri, in zbravo. Dinar je nato lepo padal, vrednost obravnavanih posojil pa ni bila nikoli revalorizirana in od tod izvirajo zdaj nepokrite tečajne razlike, ki pomenijo danes že blazno visoke zneske. Te bo treba čimprej pokriti.

Kreditno denarna politika nam je prinesla torej kup izgub v bančnem sistemu, katerih največji del je lociran v Narodni banki Jugoslavije.

Kako pa je v gospodarstvu? Poglejmo področje investiranja. Narodno - gospodarsko gledano lahko rečemo, da nismo imeli nikoli izdelane in dorečene razvojne strategije in da ekonomska politika ni zagotavljala racionalnega vlaganja naložbenih sredstev. Da se gospodarstvo ne bo obnašalo kot dober gospodar, se v razmerah poceni oziroma skoraj zastoj denarja še da razumeti, čeprav bi pričakovali, da bodo kolektivni to »darilno« akcijo izrabili za povečanje svoje uspešnosti in ekonomske moči ob vsestranski poslovnosti, ne pa za lagodno življenje, ki kasneje preko življenja na robu zloma vodi v zlom gospodarstva kot celote. Toda pričakovanja so eno, stvarnost pa drugo. Torej, kljub temu, da smo namenjali za investicijsko porabo velik delež družbenega produkta, to ni obrodilo pričakovanih sadov. Ker do posojil ni bilo težko priti in ker so ta v določeni meri pomenila dejansko dotacijo, je bila učinkovitost investiranja vedno v drugem planu, v nasprotju z deklariranim, seveda. Kriterijem investiranja, metodam za presojo učinkovitosti investiranja, podjetniškim, sektorskim in narodnogospodarskim vidikom vlaganja, komplementarnosti in kompatibilnosti investicij, itd. se ni posvečalo potrebne pozornosti. Rezultat je neustrezna gospodarska struktura, nastala ob neupoštevanju relativne redkosti in teritorialne razmeščenosti proizvodnih faktorjev, predvsem delovne sile, surovin in materialov ter kapitala. Ta struktura je neusklajena tudi z vidika kapacitet, kar spet povzroča in spodbuja inflacijo — strukturno (4). Naj bo dovolj o investicijski politiki, čeprav to še zdaleč ni vse. Morda bi kazalo omeniti še, da je ekonomski politiki uspelo povsem zlomiti agrarni sektor in da

se tudi na področju infrastrukture, predvsem prometne, ne moremo pohvaliti. Bistveno pri vsem skupaj je, da investiramo zato, da se nam bo to splačalo, na kratko povedano, tako, da lahko vrnemo izposojena sredstva in še akumuliramo, ne pa, da izkazujemo izgube in se moramo naprej zadolževati zaradi golega preživetja. V globalu je prišlo prav do te situacije — gospodarstvo, ki je posledica oziroma rezultat preteklih vlaganj, se je komaj sposobno enostavno reproducirati in ni zmožno vračati dolgov po ekonomskih načelih. Svojo vlogo igra tu še proračun, ki je glede na finančno sposobnost gospodarstva in na rezultate administriranja odločno prevelik in ki je, kot sem že navedel v enem od prejšnjih člankov, glavni generator inflacije pri nas.

Gospodarstvo je danes torej kljub pretvorbi bančnega kapitala v svoja sredstva (poslovni sklad) skozi inflacijo in kljub velikemu investiranju v preteklosti precej revno. Do tega ni prišlo čez noč, ampak je bil to dolg proces, samo da javnost dolgo časa ni vedela, kaj se dogaja. Dejansko stanje se je namreč prikrivalo in prikazano je bila navidezna uspešnost samoupravnega sistema — vse na račun deviznega zadolževanja doma in v tujini, o katerem javnost ni bila obveščena. S tem smo krpali luknje, dokler je šlo, oziroma dokler ni bilo treba začeti posojila vračati. Takrat smo naenkrat zvedeli o milijardah ameriških dolarjev dolga, malo ali nič pa o tem, kje in kako je bil ta dolg porabljen. Navedeno časovno spada na konec sedemdesetih in v začetek osemdesetih let.

Torej, namesto da bi država poskrbela za sanacijo izgub v bančnem sistemu in v gospodarstvu z najetjem zunanjega dolga, tega ni storila in je tako povzročila še večje težave. Skrajno nerazsodno dejanje, ki nima opravičila. Gospodarska rast se je tako z leti postopoma zmanjševala, dokler ni zastala, ob visoki inflaciji, ki še naprej narašča. Razmere stagnacije torej, kjer gre za prerazdeljevanje družbenega produkta med posameznimi družbenimi skupinami ob hkratni gospodarski stagnaciji in vedno hujšem pregrevanju gospodarskega stroja.

Rezultat je torej, če na kratko povzamem, velika izguba v bančnem sistemu, velike izgube v gospodarskem sistemu, kup dolgov, ki niso ustrezno revalorizirani na relaciji gospodarstvo — bančni sistem in milijarde deviznega dolga. Stanje pred kolapsom.

In zdaj še nekaj besed o problematiki vračanja deviznih dolgov. Pri tako neučinkovitem in nizko produktivnem gospodarstvu, kot je naše, je to resen problem, posebno ob tako visoki inflaciji. Začnem naj s trditvijo, da dolgov tujini ne bomo

Sergej Andreevski: Slikam, to pomeni, da živim

Jutri, v petek, 17. aprila, bodo ob 18. uri s krajšim klavirskim recitalom pianista Draga Azmana odprli že osmo letošnjo razstavo. Po štirih letih, odkar so se v razstavnem salonu DOLIK DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice prvič srečali z makedonskim umetnikom Stojanom Razmovskim, sicer živim v Postojni, salon ponovno odpira vrata mlademu umetniku iz SR Makedonije, akademskemu slikarju Sergeju Andreevskemu iz Skopja.

Slikar Sergej Andreevski je bil rojen 14. julija 1960 v Skopju, kjer je leta 1985 tudi diplomiral na Fakulteti za likovno umetnost pri profesorju Petru Mazevu. Že v času študija je prejel nagrado »najboljši študent druge generacije, slikarstvo« (fakulteta mu nagrade ni izplačala in ga tako kaznovala zaradi »predrznosti«, ker je samostojno razstavljal že pred diplomom), prejel pa je tudi odkupno nagrado Muzeja sodobne umetnosti v Skopju.

Ime Sergeja Andreevskega, pravi kritik Vladimir Veličkovski, povezuje z mlado generacijo makedonskih umetnikov, ki so se s svojimi pomembnimi neoekspressionističnimi ustvaritvami prepričljivo najavili v zadnjih letih. V svoje slikarstvo Sergej vnaša klasična sporočila in lastne izkušnje in za prenašanje notranjega psihološkega razpoloženja na sliko išče ustrezno likovno formo. Gre za temperamentnega umetnika, ki svoj duhovni nemir prenaša (kot intimno izpoved) v figure napetih

form, ki se prepoudarjene in deformirane razširjajo po vsej površini slike. Ekspresivnost celote oblikuje v spopadu elementov psihološke in likovne narave v prizadevanjih, da se čim bolj uravnovesijo. Notranji nemir in razdvojenost se v njegovih delih kaže v nekaterih komponentah: predvsem v poudarjeni prisotnosti dveh figur in dveh likov, postavljenih v različne odnose zблиževanja in oddaljevanja, ljubezni in sovraštva, v nasprotju rdeče in zelene barve in to v njunih močnih in »nevarnih« niansah.

Trdnost forme je nagrizena z njeno pikturalno analizo, kontinuirana linija in robustna forma pa sta na določenih mestih prekinjeni, da bi poudaril spremenljivost zajetosti in površine. Prepoudarjene figure, obdelane kot posebne celote, raztresene in povezane, se istočasno kažejo surovo in nežno, na nenavadni način arhaično in maskirano.

Upošteva je sporočilnost teh del, psihološki naboj in likovne, še zlasti

pikturalne vrednosti, lahko rečem, da Sergej Andreevski zanesljivo in s samozaupanjem osvaja prostore slikarstva kot eden tistih umetnikov, ki prispevajo k spremembi in svežemu valu sodobnega makedonskega slikarstva, končuje svoje »razmišljanje likovni kritik Vladimir Veličkovski.

Razstava slik akademskega slikarja Sergeja Andreevskega iz Skopja bo v razstavnem salonu DOLIK na ogled od vključno 29. aprila. Salon je odprt vsak dan, razen sobot popoldan in nedelj, od 9. do 12. ure in od 16. do 19. ure.

XIV. mednarodni festival amaterskega filma Jesenice

Pod pokroviteljstvom Skupščine občine Jesenice, Zveze kulturnih organizacij Jesenice in konference osnovnih organizacij sindikata Železarne Jesenice bo na Jesenicah od 16. do 18. aprila potekal XIV. mednarodni festival amaterskega filma, na katerem sodelujejo filmi iz sedemnajstih evropskih in izvenevropskih držav. Festival bo potekal po naslednjem programu:

— 16. aprila: ob 19. uri slovesna otvoritev festivala s kratkim kulturnim programom, ki ga bosta izvajala pianist Primož Kerštanj in pozavnist Domen Jeraša, in predvajanjem izbranih filmov;

— 17. aprila: ob 16. in 19. uri predvajanje izbranih filmov;

— 18. aprila: ob 15. uri predvajanje najboljših sportskih in planinskih filmov, ob 18. uri podelitev nagrad in predvajanje najboljših nagrajenih filmov s krajšim kulturnim programom, ki ga bo izvajal instrumentalni ansambel Centra srednjega usmerjenega izobraževanja Jesenice.

Vse prireditve bodo v dvorani Gledališča Tone Čufar Jesenice.

VZPOREDNE PRIREDITVE

— 10. maja ob 18. uri v galeriji Kosova graščina otvoritev razstave SODOBNE MAKEDONSKE KARIKATURE, ki bo odprta do 5. maja;

— 17. aprila ob 18. uri otvoritev razstave slik akademskega slikarja Sergeja Andreevskega iz Skopja — SR Makedonija, ki bo odprta do vključno 24. aprila.

POVSOD SMO LUTKARJI DOMA

Ste že kdaj premišljevali, koliko dela je potrebno, da si lahko ogledate lutkovno igrice? Ne? Seveda ne, ko pa vse izgleda tako enostavno. Lutke skačejo po odru, igralci govori, najbrž kar berejo tekst... Le za kaj sploh rabijo vaje? Pa ste se pošteno zmotili, če tako mislite. Treba je izdelovati vse lepo po vrsti, brez prehitenej.

V letošnjem letu smo se na naši šoli odločili za lutkovno igrico Zlato jabolko.

Prav gotovo ste že slišali pravljico o žalostni kraljici, ki je nihče ne more spraviti v smeh. Lepa pravljica, a s pomočjo naše izdelovalke lutk Anne Čeh, ki je napravila prekrasne lutke, režiserja Rada Mužana ter »lučmana« Pavlija Torkarja in Slavka Mežka, ki je uglasbil pesmico, nam je uspelo, da je igrice postala boljša, bolj živa, bolj razgibana kot pravljica.

Pa pojdimo lepo po vrsti. Saj veste kako. Najprej smo določili vloge, potem smo se učili tekste in šele nato začeli z lutkami, kar pa tudi ni enostavno. Z lutko je treba živeti, se živeti v vlogi, ki jo igraš, in ko zmoreš vse to... no potem pa je ta stvar že bolj preprosta.

Ko smo izdelali posamezne podrobnosti, smo igrice dodali še glasbo. Ob zvoku kitare in petju je pravljica postala živa, kar nekako resnična.

Premiero smo imeli v šoli za otroke vrtca in seveda tudi za naše vrstnike.

Potem pa so se vrstili nastopi po vsej občini. Šli smo tudi v Bohinj na

področno srečanje lutkovnih skupin. Selektorjem je bila naša igrica všeč, pa so nas poslali v Maribor na srečanje slovenskih lutkovnih skupin. Ne vprašajte, koliko veselja je bilo. Še nikoli se nismo z nobeno igrico (Zogica Nogica, Volk in sedem kozličkov) uvrstili tako visoko.

Pa smo šli v Maribor 3. aprila. Lep dan. Z veseljem smo se vozili po avtocestah in napeto čakali, da pride mo na Štajersko. Najprej smo si malo ogledali mesto, kjer smo obvezno oblezli vse večje trgovine. Nato smo si v lutkovnem gledališču ogledali zanimivo lutkovno igrico Cesarjeva nova oblačila. Po kosilu smo si na Pedagoški akademiji ogledali predstavo, ki so jo pripravile dijakine pedagoške šole in nato v lutkovnem gledališču še igrice lutkarja Cveta Severja Vodnjak življenja. Potem smo bili na vrsti mi. Imeli smo tremo, a smo jo kmalu premagali in igrice je stekla. Prireditelji so nas obdarili s sladkarijami. Izročili so nam priznanje, najbolj pa smo se razveselili pohvale gledalcev — navdušenega ploskanja. Še na večerjo so nas peljali potem pa nas je naš kombi odpeljal proti Gorenjski.

Enajst mladih lutkarjev. Poskušali smo čim bolj predstaviti šolo, na so občino. Mislim, da smo uspeli, to da brez naše Anne Čeh, režiserja Rada Mužana in drugih sodelavcev ne bi šlo. Uspelo nam je skupaj ir brez »HVALA« se ne moremo poslo viti.

Nataša Drolc, 8. r
COŠ Gorenjskega
odreda Žirovnica

Uspešna predstavitev opernih arij

Amatersko gledališče Tone Čufar Jesenice je za zadnji koncertni abonma v tej sezoni v soboto, 11. aprila, pripravilo večer opernih arij. Nastopili so solisti Ljubljanske opere: Olga Gracelj (sopran), Milena Morača (sopran) in Jaka Jeraša (bariton) ob spremljavi pianista Igorja Svara.

Nastop znanih solistov je bil prijeten koncertni dogodek, na nivoju resne glasbene prireditve. Gracelja in Jeraša sta »stara« znanca jeseniških ljubiteljev resne glasbe. Jeraša je domačin, Gracelja pa z Bleda. Oba sta že nastopala na Jesenicah in jih ni potrebno predstavljati. Olga Gracelj se posebno uspešno nastopa na raznih solističnih koncertih doma in v tujini in sodi v sam vrh naših opernih in koncertnih pevk. Jeseničanom manj znana Milena Morača je končala Akademijo za glasbo v Ljubljani in je od leta 1981 solistka v Ljubljanski operi. Že leta 1979 je prejela drugo nagrado na mednarodnem tekmovanju Mario del Monaco v Villa Manin — Italija. Na odru Ljubljanske opere nastopa v operah: Rigoletto, Lucia Lamermoor, Seviljski brivec, Kapljice za ljubezen, Don Pasquale, Zvedava ženska in v drugih. Uspešno gostuje doma in v tujini.

Ljubljanski umetniki so se na Jesenicah predstavili s popularnim in tudi zahtevnim sporedom, ki je bil poslušalcem v pravo slast.

Vse arije in dueti so bili zapeti pri srčno, z dobrim glasbenim okusom, pevsko izenačenostjo, kontinuiranim lokom izraznih občutij. Lahka izpeljava visokih partov obeh sopranistik in zlahtni glas baritona so omogočili kar najboljše in najlepše vsebinsko posredovanje zapetih spevov. Vsi trije pevci imajo izreden posluh za dinamično niansiranje od prodornih fortov do najlepših pianisimov, s polno pevsko (podčrtal F. R.) dikcijo. Z izredno muzikalno in glasovno tehnično dovršenostjo so se enkrat potrdili spoznanje, da je najlepši instrument človeški glas.

Klavirski delež je prispeval Igor Svara. Njegova spremljava je bila zvočno natančno odmerjena in je prispevala velik delež k skupnemu umetniškemu dosežku.

To je bil zanesljiv umetniški nastop, ki je prikazal del glasbene in umetniške dejavnosti nastopajočih, poslušalce pa razveselil, da so v ne prav posrečenem ciklu abonmajskih koncertov le prišli na svoj račun. Vse je dobro, če se dobro konča!

Franoj Ropret

Stara Sava (foto: I. Kučina)

mogli nikoli vrniti, če ne bomo odstranili žarišč inflacije, kar pomeni temeljito preobrazbo, povezano z likvidacijami izgubljene in sploh vseh iracionalnosti v našem družbenoekonomskem sistemu. Naraščanje inflacije pomeni namreč naraščanje naše neučinkovitosti in nekonkurenčnosti na svetovnih tržiščih, ki so bila, so in še bodo, pa če nam je to prav ali ne, kriterij uspešnosti posameznih nacionalnih ekonomij. Določeno blago določene kvalitete se tam prodaja po določeni ceni, ki je največkrat nižja od naših prodajnih cen za tako blago, v vedno več primerih celo nižja od naše stroškovne cene. Tako z izvozom v takih primerih dosegamo direktno izgubo, čemur pa se največkrat ne da izogniti, saj je treba izvažati, da bi prišli do potrebnih deviz za plačilo uvoza in zapadlih obveznosti iz naslova zunanega zadolževanja. Da je zmeda in z njo škoda večja, prispeva neobstoje izvozne strategije, nore in samomorilski konkuriranje naših izvoznikov, kar znajo tudi uvozniki izrabiti v svojo korist in kar je povsem normalno (posli so posli — tu ni ljubezni) ter neobstoje deviznega trga, kar sili v izvoz vse, ki potrebuje devize. Še turizma, s katerim je najlažje priti do deviz, pa tudi najhitreje in najceneje, ne znamo izrabiti, kot bi ga lahko. Tako je naša dejanska izvozna strategija izvoz za vsako ceno, ki dolgoročno pomeni ekonomski samomor.

Dolgove je treba vrniti, kakor tudi zagotavljati sredstva za potreben uvoz, saj je jasno, da avtarkija (5) ni možna (sploh pa ne zdrava). Reprogramiranje dolgov ne pomaga kaj prida — pomeni le odložitev vračila in seveda plačilo še večjih obresti, torej podražitev izposojanja. Če inflacije ne bomo obvladali, bodo cene še naraščale, tečaj dinarja napram konvertibilnim valutam še drsel (beri padal). Tečaj namreč mora padati v skladu z naraščanjem inflacije (dejansko sicer za tem nekoliko zaostaja), da se obdrži konkurenčnost naših proizvodov in storitev (s tega vidika) in da ne pride do ekstremnih primanjkljajev v tekoči trgovinski bilanci. Seveda smo na ta način v primerjavi z zdravimi gospodarstvi iz leta v leto na slabšem. Uvoz nas vedno več stane, mi smo za tujce vedno bolj poceni, tako da bi na koncu te zgodbe prišlo do prave razprodaje narodnega bogastva, saj bi bilo treba za določeno vsoto deviz izvoziti vedno večjo količino blaga in/ali storitev. Zaključka nadaljevanja teh tendenc si najbrž ni težko predstavljati.

Tako gospodarstvo lahko obstaja le ob državni zaščiti in pomoči (carine, subvencije, itd., itd.), ki daleč presega normalne okvire, saj bi ga odprtost svetu takoj uničila in to dobesedno. Ampak tudi zaščita ima smisel le določen čas, po preteku

tega časa jo je treba ukiniti, zaščiten gospodarska panoga pa mora začeti in se razvijati v pogojih konkurence ali pa propasti. Še toliko bolj velja to za posamezna podjetja. Ne pa, kot se dogaja pri nas, npr. z avtomobilsko industrijo, ki jo ščitimo že štirideset let, a nima kaj prida pokazati.

V ozadju so razlike v produktivnosti dela in upravljanja (sistemске rešitve) posameznih nacionalnih ekonomij, ki nam niso ravno v prid. Samo, da se tega ne da nadomestiti z različnimi administrativnimi pogruntavščinami, posledice se lahko le nekaj časa odlagajo, da bi kasneje udarile še močneje.

Skratka, ekonomski sistem, kakršnega imamo, ni sistem v pravem pomenu besede, saj ni sposoben avtonomnega funkcioniranja, je le iz nekonkistentnih ekonomskih politik skrpana celota, ki jo drži skupaj državna intervencija. Kot tak nudi administraciji obilico možnosti, da se postavi v vlogo odrešitelja, navideznega seveda, saj dejansko sama povzroča težave, katerih potem ni sposobna zadovoljivo reševati.

Ekspanzivna investicijska politika tako ni dala pravih rezultatov. Denar je bil v veliki meri vržen v veter, še več, oziroma še huje, uporabljen je bil za ustanovitev gospodarskih monstrumov (izgubljajev), ki po naši ustaljeni praksi še danes vegetirajo. Ekonomska politika jih na silo ohranja pri življenju s stalno pomočjo na račun dobrih gospodarjev in vse skupnosti. Ni še daleč čas, ko smo se hvalili, kako malo (skoraj nič) stečajev je bilo pri nas, medtem ko se na zahodu vrstijo kot na tekočem traku. Tragikomično, mar ne? Danes uradno mnenje le ni več tako (vsaj deklarativno), še vedno pa nismo prepričani, da je končno le treba resno začeti, kar nam dokazujejo delegatske razprave in stališča v zvezi z zakonom o sanaciji.

Za konec naj samo ponovim, da bo ceno za prehod iz neresne v resno ekonomijo na vsak način treba plačati, pri čemer je pomembno to, da mora biti ta čim nižja. In tako bo le, če bomo s prehodom začeli v najkrajšem času.

Sedaj se na obzorju kaže svetla pega (zakon o obračunskem sistemu, o amortizaciji, zakon o sanaciji, o kreditni politiki in o bančnem sistemu), kako bo s tem dejansko v praksi, pa bomo šele videli. Predolgo je uradna politika zganjala socialo, da bi to ljudje kar pozabili. Tega je večina preveč navajena in to smatra že najmanj za svoje neodtujljive pravice. Nezadovoljstvo, ki izhaja iz tega, lahko vpliva na zakonodajalca v smeri odstopanja od začrtane politike. Saj pravim, bomo videli. Doslej smo bili že prevečkrat razočarani, da bi verjeli na prvo besedo.

Opombe

1) Značilno za tako politiko je, da centralna banka (Narodna banka Jugoslavije) daje v obtok velike količine denarja po nizki obrestni meri.

2) Za restriktivno posojilno — denarno politiko velja ravno nasprotno kot za ekspanzivno — kreditne ekspanzije ni, denar je praviloma dražji kot v obdobju ekspanzivne politike.

3) Gre za medsebojno neposredno kreditiranje podjetij v okviru gospodarstva, denar se z lahkoto nadomešča z medsebojnimi terjatvami ali s finančnimi oblikami. Podjetja v to prisili pomanjkanje bančnega denarja zaradi priprtih kreditnih pip, finančna nedisciplina se poveča, država je posledno ne sankcionira, nedorečenosti oziroma napake, ki predstavljajo glavna žarišča naše inflacije.

4) Kot strukturno pojmujeemo inflacijo, ki je posledica neusklajene gospodarske strukture z vidika kapacitet. Dober primer so zmogljivosti za predelavo nafte. Te so precej večje, kot bi bilo potrebno glede na dejansko predelane količine nafte. Te »presežne« kapacitete povzročajo stroške, namreč fiksne — tj. tiste, ki se pojavljajo tudi, če zmogljivosti ne obratujejo (npr. stroški amortizacije in zavarovalnin). Posledice tega je dražja nafta, kot bi bila, če bi bile kapacitete pravilno dimenzionirane. Dražja nafta pomeni nadalje dražji transport in s tem višje cene proizvodov in storitev v narodnem gospodarstvu, kot bi bile, če bi bila nafta cenejša. Tako se ti večji stroški predelave nafte prenesajo ne vse nivoje narodnega gospodarstva in dražijo, največkrat multiplikativno, proizvode in storitve drugih gospodarskih in negospodarskih dejavnosti.

Kot primer lahko navedemo še kapacitete za predelavo sladkorne pese. Car je v tem, da taka podjetja stalno dvigajo cene svojih proizvodov in storitev, da ne bi prišla v izgubo, na ta način pa povzročajo nove in nove inflacijske valove.

5) Pomeni samozadostnost nekega narodnega gospodarstva in zaprtost v svoje meje. Taka politika pripelje do zaostajanja v razvoju glede na ostali svet in pripelje tako državo na rep držav, ki tvorijo svetovno gospodarstvo. Dober primer je Albanija.

Približevanje temu repu (vedno hitreje) pa tudi Jugoslaviji niti naključno ni nepoznano iz lastnih izkušenj v zadnjih letih, še predvsem ne v okviru Evrope.

Nogomet

V soboto in nedeljo, 11. in 12. aprila, so tekmovalno nogometno sezono začeli di jeseniški nogometaši. Clanska ekipa je za jugoslovanski pokal pomerila v tih z ekipo Alpine, mladinci pa so v soboto in nedeljo odigrali kar dve prvenstveni tekmi v manj kot dvajsetih urah z ekipama Alpine in Lesc. Do takšnega soreda je prišlo na željo Jesenic, da se manjšajo stroški prevoza.

Mladinci — Alpina : Jesenice 3:5 (3:2)

Jeseniški mladinci so zamudili precej riložnosti, na drugi strani pa so po nekaj glavnega sodnika prejeli tri zadetke iz »offsida«. Sicer pa je bil sodnik polavje zase na tej tekmi, kar pa ne opricuje, da so se nekateri posamezniki obašali nešportno oziroma zvezdniško. gralci se morajo zavedati, da je le z resim odnosom in predvsem s kolektivno gro močjo premagovati svoje nasprotnike z visokimi rezultati ne pa s tekmoanjem, kdo bo večkrat zadel nasprotni-ova vrata.

Strelci so bili: Stankovič 3, Basta, Šur

Mladinci: Jesenice : Lesce 3:1 (0:0)

Svojega najresnejšega nasprotnika so ladi jeseniški nogometaši premagali uradi boljše igre v drugem delu, ko so li doseženi vsi zadetki. Igralcem se je zznala utrujenost zaradi tekme prejšjega dne, prav tako pa tudi nekatere remembe v moštvu zaradi kazni. Najvsem, da so domačini že v prvem delu igrešli enajstmetrovko.

Strelci: Basta, Dombič, Hadžić
Zdaj imajo Jesenice 16 točk, sledijo esce 8 itd.

Nastopili so: Jašarevič, Pivač, I. Mitro-č, A. Dordevski, Bergant, Poljanšek, adžić, Stankovič, Basta, Šučur, Džom-č.

Z.K.

O.N.

Občni zbor TVD Partizan Gorje

TVD Partizan Gorje, društvo za telesno vzgojo in rekreacijo vabi svoje člane in prijatelje društva na 33. občni zbor, ki bo v soboto, 25. aprila, ob 19. uri v domu Partizan Zgornje Gorje.

Vabljeni!

Alpina : Jesenice 7 : 8 (2:2, 1:1)

Strelci: Ibrahimović (11 m), Pihler v regularnem delu in Pihler, M. Omanović, Panič, Tokić, Džamastagić in Razboršek iz enajstmetrovk.

V četrtfinalni tekmi za pokal maršala Tita so jeseniški nogometaši gostovali v Žireh in zaslužno zmagali po izvajanju enajstmetrovk. Jeseničani so tekmo začeli napadalno in že po nekaj minutah igre je bil v kazenskem prostoru zrušen Pihler, zanesljiv strelac pa je bil Ibrahimović. Jeseniški igralci so z lahkoto osvajali igrišče in s hitrimi napadi prišli do lepih priložnosti, vendar pravega zaključka akcij ni bilo, kar pa je razumljivo glede na pogoje, v kakršnih so trenirali (igrišče je bilo do nedavnega še pod snežno odejo). Sredi polčasa so domačini po nekaj zaporednih napakah jeseniških igralcev izenačili. V drugem polčasu so bili Jeseničani popolni gospodarji na igrišču. Lepe priložnosti so se vrstile ena za drugo, vendar zadetka ni bilo do 60. min., ko je po lepi akciji člega napada Pihler porinil žogo v prazna vrata. Le nekaj minut zatem je nenevaren strel nekoga od domačih igralcev oplazil Džamastagića in Tokić je bil nemočen. V zadnjih minutah so jeseniški igralci močno napadali, vendar jim ni uspelo doseči še enega zadetka. Najlepšo priložnost je imel Čatak, ki se je znašel sam pred domačim vratarjem, vendar ga je v trenutku, ko je hotel streljati, obrambni igralec zrušil, toda sodnik ni dosodil očitne enajstmetrovke.

Pri izvajanju enajstmetrovk je kot prvi zgrešil Ibrahimović (tako kot tretji strelac Alpine), vsi ostali pa so bili uspešni. Zadnji strel domačega igralca je vratar Tokić ubranil. Polfinalni tekmi bosta danes, 16. aprila, žal pa do tega trenutka ne vemo, kdo bo nasprotnik Jesenic, niti kje bo tekma. Če bo tekma na Jesenicah, boste obveščeni preko plakatov in vas že sedaj vabimo, da si tekmo ogledate.

Nastopili so: Tokić, Marič, Panič, M. Omanović, Ibrahimović, Poljanšek, Čatak, Džamastagić, Razboršek, N. Omanović, Pihler

TOMBOLA, TOMBOLA, TOMBOLA

HK Jesenice prireja 21. junija ob 14. uri

VELIKO
HOKEJSKO
TOMBOLO

Vabljeni

Košarka

1. SKL-ženske

COMET : JESENICE 63:74 (40:33)

Jesenice: Deretič 6, Šmitran 10, Felc 16, Bartelj, Lah 13, Stražišar 14, Krznarič 8, Ulčar 4, Smolej 2, Zrnič 1, Bešič.

Igralke domače ekipe so v prvem polčasu presenetile z odlično igro v napadu. Vedele so, da imajo malo možnosti proti visoki ekipi Jesenic, zato so večino napadov izvedle z položajev v bližini linije 6,25 m, po zgrešenih metih pa so izredno agresivno skakale za odbitimi žogami, pri čemer so imele zaradi široke obrambe gostij in slabega zapiranja dosti uspeha. Ko so po nekaj zaporednih uspešnih metih za tri točke Jeseničanke prešle na obrambo 3:2, so se igralke Cometa temu hitro prilagodile, izkoristile slabo gibanje obrambe gostij pod košem in več napadov končale s krilnih položajev. Ob slabi igri v obrambi Jeseničanke niso blestele niti v napadu, tako da je domača ekipa uspela povesti za 15 košev. Ker očitno variante conske obrambe niso zaustavile gostiteljice, so Jeseničanke prešle na široko osebno obrambo, zaradi katere igralke iz Slovenskih Konjic niso več našle možnosti za svojo igro. Do konca polčasa so razliko zmanjšale na 7 košev, v prvih minutah drugega polčasa pa so povedle. Kljub dobri igri Jeseničank bi skoraj vse upe na zmago pokopala sodnika, ki sta že v prvem polčasu sodila pretežno v korist domače ekipe. V 27. minuti sta dosodila, blago rečeno, sumljivo peto osebno napako Felčevi. Na srečo so igralke Jesenic očitno dobile na tekmi z Metko zadosti izkušenj, tako, da so se krizi igre brez Felčeve uspešno izognile. Odločilno vlogo pri tem sta odigrali obe branilki Lahova in Krznaričeva, ki sta v tem delu igre dosegli 21 košev. Odlično sta organizirali igro poleg tega pa sta dobro igrali v obrambi. Gostiteljice so sicer skušale z večjo agresivnostjo in meti za tri točke spremeniti rezultat v svojo korist, za kar pa ob odlični obrambi Jeseničank v drugem polčasu niso imele nikakršnih možnosti.

JESENICE : POMURJE 79:48 (34:33)

Jesenice, dvorana CSUI, gledalcev 100
Jesenice: Deretič, Šmitran 13, Felc 15, Bartelj, Lah 6, Stražišar 22, Krznarič 4, Bešič, Ulčar 3, Smolej 2, Zrnič 6.

Jeseničanke so si zmago v zadnji tekmi prvenstva priborile po ogorčeni borbi. Tekma je bilo izredno razburljiva od prve do zadnje minute. Igralke Pomurja so igrale odlično, domači ekipi pa ni uspelo praktično ničesar. Ravnotežje v rezultatu so obdržale le zaradi boljšega skoka in uspešnih metov za tri točke. Zahvaljujoč skoku in trojкам so ob koncu prvega polčasa tudi povedle.

V drugem delu tekme so se poigrale z živci vseh prisotnih. Začele so odlično. Bolje so igrale v obrambi, v napadu pa se je razigrala Stražišarjeva, ki je v prvem polčasu dosegla le eno trojko, v drugem pa kar 19 košev. Žal to ni bilo dovolj. Po prednosti dvanajstih košev so zopet pustile in dovolile gostjam, da so zmanj-

šale razliko le na točko. To jih je ponovno vzpodbudilo k boljši igri, s katero so si zopet zagotovili prednost desetih košev. Potem pa je zopet sledil padec v igri. Gostje so v zadnjih minutah izkoristile vse napake Jeseničank v obrambi in napadu. Slabo minuto pred koncem tekme so zadele trojko in zmanjšale razliko le na tri točke (78:75). Jeseničanke se v tej zadnji minuti niso najbolje znašle. Ko naj bi z dolgim napadom skušale zadržati žogo in izsiliti osebno napako, so se odločile za hitro zaključevanje napada. Podajajo se prestregle gostje. V napadu, ki je sledil, so dosegle koš, do konca tekme pa je ostalo še 31 sekund. V zadnjem napadu so domače igralke ponovno naredile težko taktično napako. Namesto, da bi zaključile napad zares v zadnji sekundi z metom od daleč in s tem ne bi ogrozile zmage, je domača ekipa izvedla prodor pred iztekom časa za napad in iz ugodnega položaja zgrešila. V protinapadu je gostjam zares zmanjkala le sekunda za zmago, saj se je oglasila sirena tik pred metom igralke Pomurja na koš.

T.

Prvenstvo Železarne v kegljanju na ledu

Komisija za športno rekreacijo je v sodelovanju s Keglaškim klubom na ledu organiziralo prvenstvo ŽJ v kegljanju na ledu od 24. do 27. marca.

Rezultati:

Ženske: 1. Lilijana Pretnar — ETN, 2. Milena Lužnik — ETN, 3. Darinka Lahajnar — Jeklarna, 4. Vojka Mihelič — KSI, 5. Alenka Žvab — SD, 6. Marjana Svetina — KO - FI, 7. Zdenka Vogrič — Družbeni standard, 8. Bojana Lavtižar — Jeklarna, 9. Irena Smolej — Jeklarna, 10. Andreja Mahnič — ETN.

Moški: 1. Boris Čučak — Vratni podboji, 2. Darko Močnik — HVB, 3. Said Čučak — SD, 4. Andrej Onič — RD, 5. Alojz Sašek — Energetika, 6. Vladimir Klinar — KSI, 7. Srečko Žen — Elektrode, 8. Anton Horvat — Vzdrževanje, 9. Vinko Seljak — RD, 10. Alojz Mestek — ETN.

Registrirani tekmovalci: 1. Rudi Šapek — Vzdrževanje, Milan Cop — KO - FI, 3. Roman Leban — Energetika, 4. Sandi Lužnik — HVJ, 5. Lado Sodja — RD, 6. Alojz Babnik — ETN, 7. Marjan Pajsar — Vzdrževanje, 8. Milan Lasnik — HVJ, 9. Andrej Kutin — Jeklarna, 10. Simon Bedene — Žičarna.

Ekipno: Ženske: 1. ETN, 2. Jeklarna, 3. KSI, 4. KO - FI, 5. Družbeni standard, 6. Komerciala, 7. SD, 8. RD, 9. Žičarna

Moški: 1. HVB, 2. ETN, 3. RD, 4. SD, 5. Transport, 6. VBS, 7. Vzdrževanje, 8. Žičarna, 9. Energetika, 10. Družbeni standard, 11. KSI, 12. Livarna, 13. Jeklarna, 14. Plavž, 15. Vratni podboji, 16. Elektrode, 17. Profilarna, 18. Komerciala, 19. HVJ, 20. Valj. deb. ploč., 21. KO - FI, 22. Jeklovlek.

Nastopilo je 230 tekmovalcev.

KIVI

Judo

Judo klub Alpina Žiri je organiziral republiško prvenstvo po pasovih. Nastopilo je 96 tekmovalcev iz 15 klubov Slovenije. V kategoriji rumenih pasov je nastopilo 32 tekmovalcev.

V tej kategoriji so Jeseničani osvojili naslednja mesta:

Krupenko je osvojil 6. mesto, Horvat, Balic, Ferjan so izpadli v prvem kolu, Kunšek v drugem kolu.

Oranžni pas: Gračnar — 5. mesto.

Rjavi pas: Vidic — 3. mesto.

Troboj pionirjev Šiške, Nove Gorice in Jesenic je organizirala judo sekcija Šiška. Na tem turnirju so mladi judoisti prikazali zelo dobro tehniko in ekipno osvojili prvo mesto, Šiška je bila druga in Nova Gorica tretja. Največ zaslug za tak uspeh imajo Herman, Krupenko, Japelj, Matarugić in Sitar.

3. mednarodni turnir Tarcento

Na tem turnirju so mladi judoisti Jesenic nastopili prvič. Na turnirju je tekmovalo 245 pionirjev in 120 žensk iz 27 klubov Italije, iz Avstrije in z Jesenic. V ženski konkurenci so tekmovalke imele izbirno tekmovanje za sestavo reprezentance za olimpijske igre v Seulu, kjer bo ženski judo prvič na sporedu.

Rezultati:

— Grčar do 48 kg — 5. mesto,
— Herman do 57 kg — 1. mesto,
— Tomazin izpadel v prvem kolu,
— Japelj do 68 kg — 1. mesto,
— Krupenko do 68 kg — 3. mesto,
— Tanja Makuc do 56 kg — 3. mesto.
Dvoršak

NAMIZNI TENIS

Sezona se počasi bliža koncu

Vsa letošnja republiška prvenstva so že odigrana, ta teden pa so bili odigrani še zadnji selekcijski turnirji za pionirke in pionirje. Neodigrani ostajajo le še drugi republiški selekcijski turnirji za mladince in mladinke ter nekaj kol republiške lige.

Ta teden so nastopili jeseniški pionirji na 3. selekcijskem namiznoteniškem turnirju SRS v Beltincih, pionirke pa na enakem turnirju v Izoli. Na vsakem turnirju je nastopilo po 30 igralcev oziroma igralk v treh jakostnih skupinah po deset.

Jeseniški igralci so se tokrat uvrstili na naslednja mesta: v Beltincih je v prvi jakostni skupini Zmago Pem pristal na petem mestu, v drugi skupini Klemen Markez na desetem mestu in v tretji skupini Grega Rožič na sedmem mestu. V Izoli je v prvi jakostni skupini Urša Samar pristala na osmem mestu, v drugi skupini pa je bila Zdravka Soklič druga.

/S/

France Voga

9

SPOMINI NA DOVJE

Na rovtih je bilo »fletno«

Harmonikarji so bili na rovtih tako obražani — upoštevani, da je nekoč, se spominja še danes Zrnov Frana, Potočarjev Fronc, ki je bil pri Zrnu priženjen, rovt na Ravnah, ki je med največjimi, s harmoniko »pospravil«.

Po prihodu z rovtov je bilo vedno boljše kosilo ali večerja in tudi fantovci — krofi so se morali speči.

Mlatev

Po vrnitvi z rovtov se je začela mlatev. Žito se je medtem v stogih dobro osušilo. Z elektriko so se pojavile prve mlatilnice, prej pa se je to delo opravljalo ročno.

Oves, rž in pšenica se je običajno »šapala«. Cel snop se je na deski otepel, kar je zrnja ostalo, pa se je s palico potolkel. Snopi so se zložili v »škompe«, po pet na vsako stran in povezali s povsomo — iz slame narejenim omotom. Škompi so se zložili na hlev na petra — pod sleme. Pozimi se je ta slama rezala za krmo živini.

Mlatili so: ječmen, deteljo, ajdo, lan in konopljo. Mlatili so po štirje mlatiči s cepovi — cepci. Pri tem je bilo treba zelo paziti na takt; da se je lepo po redu udarjalo. Ko je bilo žito po eni strani omlateno, so ga obrnili in omlatili še po drugi strani. Nato se je slama z vilami pretresla in odstranila. Žito se je pograbilo in šlo na »pajkela«, kjer se je prevetrilo

in posortiralo, zrnje se je znosilo v košče — kašče — velike lesene zaboje. Količina zrnja se je merila v mernikih.

Koši so bili običajno v hiši na »podstrejšni«. Ajdove in ovsnene pleve so kuhali za prašiče, na plevnicah, polnjenih z ovsnimi plevami, pa še danes leži kakšen dojenček.

Vejniki

Po robovih travnikov in tudi po srejskih pašnikih so imeli kmetje posajene jesene. Te in tudi divje češnje so vsako drugo leto obsekovali. Iz vej so delali butarice — vejnike, s katerimi so pozimi krmili ovce. Te so imele vejnike rajši kot seno. Lahko pa so z njimi krmili tudi govedo, če je sena primanjkovala.

Vejje so obsekovali z brtoski — dolgimi, na koncu zakrivljenimi rezili. Vejniki pa se je povezal z vrbovo šibo. Obsekovalo se je med šmarni (od 15. avgusta do 8. septembra). Tedaj listje še ni odpadlo z vej, drugače bi ga kaj malo ostalo v vejnikih.

Jesen

Jeseni zemlja kmetu vrne, kar je med letom vlagal vanjo. Če je dobro gnojil, plel, okopaval in ni bilo prevelike suše, toče ali kakšnih drugih nadlog, tedaj je bilo vsega v izobilju.

Preko dneva so pridelke pospravljali s polja in vozili domov. Zvečer in pozno v noč so delali doma. Na dvorišču in pozneje, ko je pritisnil mraz, v veži so prebirali krompir, obrezovali korenje, repo in peso ter ribali zelje in repo.

Ko je dozorela koruza in se je obtrgana zvozila domov, ni bilo treba iskati pomočnikov za delo. Kdorkoli je prišel, je bil dobrodošel. Tudi po petdeset in več se jih je zbralo zvečer pri »lušenju sirka«. Eni so luščili, drugi povezovali, tretji v jerbasih nosili na podstrešje, četrti razobešali po latah. Ko je bilo podstrešje polno, so koruzo razobešili tudi med late na gankih.

Vsi so hoteli, da bi bilo delo čimprej opravljeno, saj se je potem oglasila harmonika in mladina je še dolgo v noč plesala. Med polkami so bili plesi »s špeglo«, »tapogledana« in na koncu obvezno »povštertanca«, ki je ples zaključil.

S prvo slano je dozorela ajda. Če je bila dovolj visoka, so jo poželi, drugače pa kar popuili in povežali v snope. V kozolcu se je potem sušila včasih skoraj do božiča. Iz kozolca so jo pobrali ob posebno močnem vetru, ki so mu pravili ajdovč. Nato so jo doma na hlevu omlatili in prevetrili.

Eno zadnjih jesenskih del je bilo grabljenje listja. Listje sadnega drevja — ta žlahtno, so nagrabili za krmo ovcam. Leskovč in hrastovč so grabili za nastiljo živini. Bukovč so grabili že poleti v lepem vremenu. Če je sneg zapadel pre zgodaj, so listje nagrabili spomladi, ali pa tudi pozimi med kakšno daljšo odjugo.

Trenje lanu

Z nobeno poljedelsko kulturo ni bilo toliko dela kot z lanom. Spomladi so pripravili njivo, vsejali lan in ko je vzkalil, so ga morali trikrat natančno opleti. Pozno poleti so ga poželi in snope vložili v kozolec. Posušenega so omlatili, da so dobili seme za novo setev, stebila pa so natančno razprostrli po travi. V jeseni, nekako po treh tednih, se je moral cmagat — oluščiti ovojnico stebila. Šele tak je bil lan goden za trenje. Po trenju se je lan »govin« na grebenu — deski z dolgimi žebli. Najbolj finega so uporabili za niti za šivanje, boljšega za posteljino in perilo in slabšega za listnarne — rjuhe za seno. Pozimi so predivo spredli in niti navili v štrne, ki so jih morali večkrat požehtati — oprati. Pri pranju so štrne tolkli z opučem — obdelanim kolom. Po pranju so laneno nit na trdo povili v kočice — klobčiče. To se je naredilo z vivčkom — kosom lesa, ki je imel na sredi luknjo, skozi katero je šla nit, in se je držal v roki.

Jonezova hiša (foto: I. Kučina)

Ko je nastopila pomlad, je bil lan pripravljen za tkanje. Platno so nosili delat v Bodešče ali Ribno. Čež kakšnega pol leta ali leto in več je bilo platno gotovo. Tedaj so platno razrezali in začeli beliti. Razprostrli so ga po travi in večkrat dnevno škropili z vodo. Po dveh mesecih je bilo obeljeno in pripravljeno za šivanje posteljnine ali perila.

Lan so trli na posebnih prostorih, ki so bili malo odmaknjeni od vasi, ker so se vedno bali ognja.

Prostor je imel kurišče. Kurili so bukova in vovšova — jelševa drva (smrekova ne zaradi isker), kurišče pa se je pripravilo z železnim zaslonom.

Nadaljevanje

Zahvale

Ob izgubi našega dragega

PAVLA SMOLEJA

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so ga v tako velikem številu spremlili na njegovi zadnji poti.

Dr. Grošlju se zahvaljujemo za zdravljenje na domu, kot tudi vsem, ki so ga v času njegove bolezni obiskovali. Predvsem pa se želimo zahvaliti Minki Mišič, ki je od začetka njegove bolezni pomagala pri negi.

Najlepše se zahvaljujemo gasilcem za izkazano pozornost in spoštovanje do njihovega dolgoletnega člana, pevcem za zapete žalostinke, duhovniku za obred, planincem za pozornost. Hvala tudi sosedom za denarno pomoč in vsem, ki so mu darovali cvetje ter pisno in ustno izrekli sožalje.

Še enkrat vsem najlepša hvala.
Vsi njegovi

Ob prerani in boleči izgubi našega dragega

LADA STRMŠKA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so sočustvovali z nami, ga spremlili na zadnji poti in ga obsoili s cvetjem.

Preskromna je beseda hvala dr. Alenki Kralj — Odar za lajšanje bolečin, tovarišu Kalanu za poslovlilne besede, Ladovim sodelavcem z vleka — promet in mojim sodelavcem iz votličarne za denarno pomoč. Hvala pevcem za zapete žalostinke in sodelavcem Titove 2 za denarno pomoč.

Vsem še enkrat iskrena hvala.
Žena Betka v imenu vsega sorodstva

CECILJA SODJA p. d. Mentnova

Zahvaljujemo se vsem, ki ste jo obiskovali v času njene bolezni, ji krajšali čas in namenili prijazno besedo. Hvaležni smo dr. Resmanu za njegovo toplo človečnost in za vso pozornost, ki jo je izkazal naši ljubi mami. Hvala župniku za opravljeni obred in pevcem za zapete žalostinke. Hvala vsem, ki ste nam izrazili ustna in pisna sožalja, ji prekrili grob s cvetjem in jo spremljali na zadnji poti.

Žalujoči: vsi njeni

Ob nenadni in boleči izgubi sina, vnuka in brata

MIROSLAVA SVETINA

se iskreno zahvaljujemo za izrečena in pisna sožalja vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem. Posebna zahvala za denarno pomoč in cvetje. Hvala za požrtvovalno delo družini Radičič in Angelci Oman za vsestransko pomoč, vsem, ki so nam stali ob strani, hvala Železarni Jesenice za venec. Zahvaljujemo se tudi pevcem za lepe pesmi, ki so jih zapeli ob odprtem grobu.

Vsem še enkrat iskrena hvala.
Vsi njegovi

Vodstvu in sindikalni organizaciji Transporta se zahvaljujemo za prijeten družabni večer. Posebej se zahvaljujemo mladim pobudnikom srečanja za organizacijo.

Upokojenke in upokojenci

Sodelavcem Remontnih delavnic se zahvaljujem za darilo.
Tanja Vrbnjak

Društvu upokojencev Javornik-Koroška Bela se lepo zahvaljujem za čestitko ob mojem življenjskem prazniku in jim želim še veliko uspeha pri delu in osebne sreče.

Fani Šoberl

Zahvaljujem se vsem sodelavcem vzdrževanja Plavž in sodelavcem obrata Plavž za prejeto darila ob odhodu v pokoj, ki mi bodo lep spomin.
Franc Hudolin

Dežurni trgovini

V soboto, 18. aprila, bosta na Jesenicah od 7. do 18. ure odprti trgovini:
EMONA MARKET Jesenice, (Pri hotelu Pošta) in
DELIKATESA, poslovalnica 5, Tomšičeva 70.

Dežurna lekarna

V aprilu je za občini Radovljica in Jesenice dežurna lekarna v Radovljici.

Rešitev križanke iz 14. številke Železarja:

TG, vrč, TK, tur, cilinder, osredek, francoz, violina, Ade, Rinka, Menam, Niro, Lear, fenek, Kock, obrnilo, las, Eliot, Oparin, akt, ajvar, IP, Ta, Ork, Aarau, maper, žur, stol, NT, klarinetist, Alaska, venst, svak, čarter, Este, ata.

Menjava in centriranje koles

Naš sodelavec Miloš Ferk, zaposlen na sektorju novogradenj, obvešča bralce Železarja, da ima delavnico za menjava gum in centriranje koles na Blejski Dobravi 7/a odprto vsak dan od 15. do 19. ure, ob prostih sobotah od 9. do 12. ure.

Članom DU Žirovnica

Društvo upokojencev Žirovnica sprejema prijave za letovanje v počitniških domovih Železarne Jesenice vsak torek od 17. do 18. ure do vključno 28. aprila v pisarni društva na Selu. Podrobne informacije lahko dobite v trafiki v Žirovnici ali po ☎ 80-638.

Prijavijo se lahko upokojenci Železarne ali njihove vdove.

Obvestilo članom AMD Jesenice

Predsedstvo AMD Jesenice je sklenilo, da obvesti svoje člane o problemih svoje avtopralnice. Pralnica je vse bolj zanemarjena, perejo v njej pretežno nečlani, zaradi malomarne porabe vode za pranje so se mesečni stroški vodarine povzpeli čez vse razumne meje itd... Sklicali bodo sestanek z vsemi uporabniki pralnice, na katerem se bodo poskušali dogovoriti za nov red uporabe pralnice. Vse zainteresirane člane vabijo na sestanek v četrtek, 23. aprila, ob 17. uri na prostoru pred avtopralnico AMD Jesenice, B. Kidriča 26/c. Če se sestanka ne bodo udeležili, bodo avtopralnico morali zapreti.

Kaj bomo gledali v kinu

KINO ŽELEZAR

17. aprila, amer. barv. akcij. krim. film KOBRA ob 16., 18. in 20. uri.
18. aprila, amer. barv. akcij. krim. film KOBRA ob 16. in 18. uri, ob 20. uri premiera amer. barv. komedije NORI DAN — BEATLESMANIA.
19. aprila, franc. barv. komedija UČITELJ ob 10. uri, ob 16., 18. in 20. uri amer. barv. akcij. krim. film KOBRA.
20. aprila, franc. barv. thriller film NEDOTAKLJIVI ob 16. in 18. uri, ob 20. uri amer. barv. ljub. drama MOJA AFRIKA (cena 700 din).
21. aprila, franc. barv. thriller film NEDOTAKLJIVI ob 16. in 18. uri, ob 20. uri amer. barv. ljub. drama MOJA AFRIKA.
22. aprila, amer. barv. ljub. film STAR 80 ob 16. in 18. uri, ob 20. uri izrael. barv. film NOČ KOMETA — FILMSKO GLEDALIŠČE.
23. aprila, amer. barv. krim. film ŠAKALI — AMERIŠKA PRAVICA ob 16., 18. in 20. uri.

KINO PLAVŽ

18. aprila, hongkon. barv. pust. film BOŽJI OKLEP ob 18. in 20. uri.
19. aprila, hongkon. barv. pust. film BOŽJI OKLEP ob 16. in 18. uri, ob 20. uri grški barv. erot. film MAC-

Filmsko gledališče

Vojakova zgodba

Zgodba filma se odvija v vojni bazi ZDA ob koncu druge svetovne vojne in govori o umoru črnega narednika. Preiskavo o uboju vodi prav tako črnc in to izziva napetost in številne rasne spore med črnimi vojaki in belimi stašinami. Film govori torej o resnih rasnih problemih, zato ni naključje, da so ga zaradi prave ideološke barve povabili na festival v Moskvo in ga tam tudi nagradili.

Režiser filma je Norman Jewison, znan po filmih kot so F.I.S.T., ROL-LERBALL, JESUS CHRIST SUPERSTAR, RUSI PRIHAJAJO... Program-ska knjižica filmskega gledališča obljublja, da je film prava filmska »klasi-ka«, ki ustreza pravilom »art — filma«, hkrati pa kot izjemno komunikati-ven film ustreza modelu »komercialnega« filma.

Moja Afrika

Na naša platna spet prihaja film Sydneya Pollacka Moja Afrika. Glavne vloge igrajo filmske zvezde: Meryl Streep, Robert Redford in Klaus Maria Brandauer.

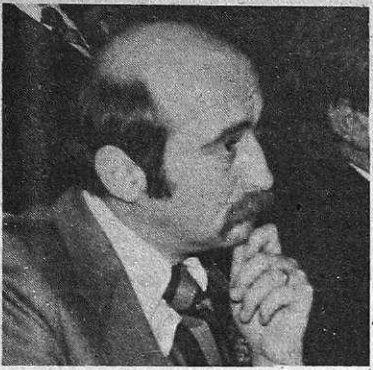
Za razliko od ambicioznih »umetniških«, toda negledanih in negledljivih slovenskih filmov, se Moja Afrika nič ne trudi, da bi gledalcu prinesla ali celo vsilila kakšno posebno sporočilo. Izreden uspeh filma lahko pripišemo Pollackovemu smislu za atmosfero in nostalgичnim občutjem, ki jih vzbuja. Film uspešno brenka na strune dopadljivosti, ki jih je sposobna proizvesti hollywoodska filmska mašinerija. Moja Afrika nazorno pokaže, kako učinkovit je lahko film, ki se podreja »zakonom« filmskega medija.

Film si lahko ogledate v ponedeljek in torek, 20. in 21. aprila, ob 20 uri v kinu Železar.

Članom DU Jesenice

Društvo upokojencev Jesenice obvešča svoje člane, da vsak torek in petek od 16. do 18. ure do vključno 24. aprila sprejema prijave za od-dih v počitniških domovih Železarne. Prijave sprejemajo v društveni pisarni.

		ZAKR-NA SMER		NOTRA-NJA NAPETOST		ŽIGON		SVETO-VNO PRIGUST		BORILNI MEČ		SLOV. MOTOR-OSIŠI DRAGO	
TRI ENJAKE KARTJE PE POKERU		PREČNI DROG V MOBOLCU		ZVEZDA PREMI-ČENICA		DVOJICA ZAPOR JEČA		PAUL ELUARD		KISAR			
MEDNET BOLEČINE		OZHOJ-NA STRAŽA		ZVEZA DEŽAV		ANGLES: ATLET							
AGREST-VNOST										POMORS-EAK		FR.FILON HIPPOKISTE	
NATON				IVAN RZINSKI		TOVAR. AV. SARA-JEVO		TEKSTIL DELAVKA		PRIPAD. APARTH-EIDA		OBMOČJE	
BIRT				SUKANEC UMRLA ROCK PEVKA, POPUN									
STARA JAPON. PREST-DUJICA				KURIRSKI POSTAJA ŽIVAL Ž DRAGOC. KREJNOVI						ZVALSKA MAŠČOBA		KILAVOST	
SESTAVI DVOSEK		AMER. FILMSKI REŽISER PECKIN-PACH		STARA UTEGVA ENOTA		SLA PO OMANU-ANJU							
ROJEM V ELEKTRO TEHNIKI						SESTAVA MASTNIH OLJ						GORSKI PRELAZ V ČENIGORI	
ITALIJ. FILM. IGRAVKA ISABELLE						KAMNITA GMOTA						KOŠNJA TRAVE	
IZUMRJA PTICA				ZAGAR STANE		DIHOVN-ISO OBLACILO				GARANT			
												MANJSE NASEJCE	
												JOSIP VIDMAR	
												PRIPAD. STARE CIVILIZA-CIJE	
												OTOK V SPORA-DIH	
												RAHOJNI VOJAŠKI PAKT	
												MITOLO-SKI LETALEC	
												SRBSKO MOŠKO IMF	
												ORIENT-ALSKO ŽGANJE	

POGOVOR Z IGORJEM URŠIČEM, PREDSEDNIKOM KOLEGIJSKEGA POSLOVODNEGA SVETA SOZD SŽ

Podrejanje lastnega interesa skupnemu je osnovna demarkacijska črta v SOZD in širše

ZA VEČJO DELITEV DELA

Na nekaterih področjih v SOZD dobro sodelujemo, tako npr. pri nabavi surovin, pri usklajevanju OD, pri letovanjih, rekreaciji, kulturi in še kje. Pri prodaji se že bolj zapiramo vsak v svojo delovno organizacijo in nemara se kje vlečemo vsak po svoje. Kaj bi po vašem bilo treba storiti, da bi se na ravni SOZD bolje uskladjali in na katerih področjih bi bilo to realno možno?

»Ni področja v tekočem delu, poslovanju in razvoju SOZD, kjer se ne bi bilo treba usklajevati in dogovarjati in kjer se ni mogoče uskladiti. Osnovno vprašanje, pa ne samo Slovenskih železnar, ostaja ali smo sposobni svoj lastni interes podrediti skupnemu. To je osnovna demarkacijska črta tako v proizvodnji kot pri oblikovanju življenja v krajevni skupnosti, v mestu, v regiji. To je tista črta, ki kaže pravzaprav na večji ali manjši nivo samoupravljalne zavesti.

V Slovenskih železnarh smo sprejeli srednjeročne načrte sleherne delovne organizacije in razvoja SOZD. Intenzivno smo delali in sprejeli osnove dolgoročnega razvoja SOZD do leta 2000. Ti dokumenti pa bodo morali doživeti veliko, konkretno in precizno predelavo zaradi upoštevanja drugih pogojev gospodarjenja in trendov, s katerimi se srečujemo po svetu nasploh in posebej v črni metalurgiji.

Od vsega začetka smo se dogovorili, da je temeljni cilj SOZD, da ostane oziroma postanemo proizvajalci najbolj zahtevnih vrst jekla oziroma jeklarskih izdelkov v Jugoslaviji. Zato smo se tudi odločili za pomembne investicije v metalurgiji, kakor so Jeklarne 2 na Jesenicah, rekonstrukcija jeklarne in valjarne v Štoreh in na Ravnah, ki bodo dale objektivne možnosti, da to svojo osnovno opredelitev tudi uresničimo.

Iz Jeklarne 2 je za naše razmere v rekordnem času priteklo surovo jeklo. V pomembnem delu je dokončana investicija v Štoreh in na Ravnah. S tem se bo odprla nadaljnja možnost procesa modernizacije, avtomatizacije in robotizacije, predvsem pa računalniškega vodenja proizvodnje, ki je nujen pogoj za produktivnejše delo in boljše ekonomske rezultate na eni strani ter predvsem tudi za zmanjševanje deleža živga dela in obremenitve na delovnih mestih s težkimi pogoji.

Tisto, kar na neki način kot Damoklejev meč visi nad našo proizvodnjo, je cena jekla, izdelanega v naših železnarh. Že letos se srečujemo tako z domačo kot tujo konkurenco na tržišču in ta konkurenca bo iz leta v leto večja. Zato moramo delo tako posodobiti in organizirati, da bomo objektivno sposobni narediti cenejše jeklo in da bomo na tej osnovi tudi vzpostavili našo ustrezno konkurenčnost. To pa seveda zahteva celo vrsto tehnoloških in tudi miselnih sprememb.

Npr.: imamo tri jeklarne, ki so sposobne narediti skoraj enake kvalitete jekla in v vsaki železnari delamo od 150 do 400 kvalitete. To je ena od stvari, ki si jih v prihodnje ne smemo več privoščiti. To pomeni, da bomo morali sprejeti osnovno filozofijo: vzpostaviti tak asortiment proizvodnje jekla, da bodo vse jeklarne skupaj in ne vsaka zase izdelovale zaokroženo paleto jekel. To pa seveda pomeni tudi, da moramo v Slovenskih železnarh (če to hočemo ali ne) narediti nekaj več pri delitvi dela. V SOZD zelo argumentirano in smiselno opozarjamo na neizvedeno delitev dela v jugoslovanski črni metalurgiji. Resnici na ljubo je treba reči, da moramo najprej marsikaj postaviti tudi v svoji lastni hiši.

Naslednje vprašanje, ki ga moramo reševati skupaj, je problem energije. Ne samo, da je energija objektivno limit naše nadaljnje proizvodnje, je tudi eden od osnovnih ekonomskih limitov naše uspešnosti. To pomeni, da moramo mnogo bolj agresivno zmanjševati specifično porabo energije za enoto proizvoda, pri čemer to seveda pomeni bistveno prestrukturiranje naših proizvodnih programov.

Če omenim še eno vprašanje iz proizvodnje, potem se mi zdi, da smo v teh osmih letih v SOZD dejansko premalo naredili pri predelovalnih programih. Predvsem pri tistih, ki so bili naravnani izvozno, kajti naš na-

daljnji napredek je v veliki meri odvisen od tega, ali bomo v največji meri sposobni sami reševati probleme uvoza surovin, repromateriala in rezervnih delov — poznavajoč naše objektivno stanje v državi. Če je energetski problem eden od bistvenih za našo nadaljnje delo, je druga naša nadaljnja usmeritev predelave in to takšna, ki se ne bo zapirala zgolj na enem tovarniškem dvorišču, ampak kjer bomo izkoriščali prednosti naše skupne organiziranosti, povezanosti, odločnosti in politike, da moramo hitreje kreniti v predelovalne programe.

Veliko je torej še področij, kjer se moramo ne samo pogovarjati, ampak tudi odločiti skupno, kaj bomo v posameznih delovnih organizacijah storili, da bo učinek našega skupnega dela čim večji.

PRI TRŽENJU MORAMO MOČNO SPREMENITI MISELNOST

»Doma in na tujem se uveljavljajo višje oblike trženja. Kako se v našem SOZD odzivamo na te spremembe?»

»Eno od osnovnih vprašanj v spreminjanju miselnosti nas železarjev je vprašanje trženja. Skoraj v vseh delovnih organizacijah nam do sedaj ni bilo treba tržiti naših izdelkov, ampak smo jih v glavnem le delili. To stanje pa je povratno vplivalo na našo pozornost na kvaliteto, na izpolnjenost in asortiment, saj smo lahko prodali vse, kar smo naredili. Tako tržno stanje je seveda uspavalo celo vrsto strokovnih delavcev, predvsem tiste, ki bi morali razvijati nove asortimente in novo proizvodnjo. Utrjevanje Slovenskih železnar kot sodobnega proizvodnega in poslovnega sistema, ki seveda mora biti in ostati rentabilen, je neposredno odvisno od osvajanja novih trgov in kupcev, od fleksibilnega prilagajanja tržnim zahtevam in seveda od uvajanja novih tehnologij in izdelkov.

Pri enotnem nastopu smo nekaj naredili, vendar mnogo premalo. Prav tu nismo izkoristili tiste prednosti, ki jo kot sistem imamo. Razlogov za to je najbrž veliko, osnovni je pač ta, da smo prodali vse, kar smo izdelali, da nismo imeli izrazitejših težav z devizami, da pa se seveda zdaj obe postavki bistveno spreminjata.

Zato moramo prav pri trženju narediti največji kvaliteten skok pri spremembi miselnosti, saj čas postavlja pred nas imperativ prodaje, ne pa več imperativ proizvodnje. Če tega vprašanja ne bomo rešili ustrezno, bomo prišli tudi znotraj delovnih organizacij v konflikte, saj bodo naši delavci, ki so direktno zaposleni v proizvodnji, svoje delo opravili, rezultat njihovega dela pa ne bo vrednoten na trgu, ker očitno nismo znali dobro opredeliti osnovne tržne postavke.

S trženjem se ukvarja tudi preveč ljudi in to premalo kvalitetno. Če seštejem, koliko ljudi v naših delovnih organizacijah se ali naj bi se ukvarjalo s trženjem, potem je to relativno velika številka, pri čemer pa izplen tega dela še približno ni tak, kot bi moral biti. Da ne bom nekorekten samo do tovarništev, ki so neposredno vezani na to področje — tudi na ostalih delih proizvodnje se moramo soočiti z dejstvom, da nas je preveč za take rezultate, kot jih dosegamo. Pri tem še daleč ne mislim, da je treba delati problem iz fizične produktivnosti, ampak predvsem, da moramo jasno oceniti našo strukturo proizvodnje, našo organizacijo, tehnologijo, tehnološko disciplino in na tej osnovi narediti ustrezne sklepe.

Ze sedaj smo s približno 20 odstotki svoje proizvodnje navzoči na tujem trgu. To je za železarstvo relativno visoka številka, premik pa moramo doseči v strukturi in asortimentu izvoza. Zaradi naših potreb sedaj na konvertibilne trge izvažamo manj kvalitetna in zahtevna jekla, na klirinške trge pa v večji meri naše kvalitetne izdelke. Če hočemo doseči spremembo, moramo oblikovati strategijo nastopa na vsakem trgu. Te strategije za posamezna tržišča in posamezne države nimamo, pač pa se v posameznih državah (sicer vedno manj) pojavljamo celo vsak zase. Vse to jasno kaže, da moramo pri trženju, se pravi, v naših komercialnih službah v delovnih organizacijah in v SOZD, doseči večjo stopnjo medsebojnega sodelovanja, pri čemer pa je osnovni problem medsebojno zaupanje.

Z DOBRIM INFORMIRANJEM DO MEDSEBOJNEGA ZAUPANJA IN SPOŠTOVANJA

»Informiranje o dogajanjih na ravni SOZD ni najboljšo. Glavni vir so slejkoprej gradiva za organe upravljanja in zapisniki z njihovih sej. Ali naj se uredniki kdaj povabimo k vam na tiskovne konference, lahko v SOZD občasno razmnožite obvestila o najpomembnejših dogajanjih ali svetujete kaj drugega?»

»Zaupanje ne nastane samo po sebi, ampak se zaupanje in medsebojno spoštovanje oblikuje skozi skupno reševanje vprašanj in skozi delo ter seveda ob visoki stopnji informiranosti o tem, kaj se dogaja v drugih delovnih organizacijah, kakšne probleme imajo tam in kako jih rešujejo. Posebno vprašanje je informiranje z ravni SOZD, pri čemer je seveda enkrat treba dokončno reči, kaj SOZD je. Še največkrat mislimo, da je SOZD 35 ljudi v delovni skupnosti SOZD v Ljubljani, ne pa, da je SOZD interesno povezan sistem delovnih organizacij, kjer je njihova medsebojna odgovornost in odgovornost do skupno dogovorjenih ciljev na ravni SOZD enaka.

Do sedaj je bilo informiranje med delovnimi organizacijami na ustrezni ravni zato, ker imamo v vsaki lastno glasilo, ki si jih izmenjujemo. Pred leti smo se odločili proti temu, da bi izdajali skupno glasilo za ves

SOZD, smo pa sklenili, da bi dobili v delovno skupnost delavca, ki bi skupaj z uredniki tovarniških glasil oblikoval ustrezno vzdušje in metode medsebojnega informiranja in pretok informacij na eni strani, na drugi pa, kar vsi skupaj čutimo, da bi naši problemi in uspehi morali biti v večji meri prikazani v javnih medijih obveščanja. Razen redkih izjem (avnojska nagrada železnari Ravne) se o železnarh piše skoraj samo, če pride v njih do nesreč. Krivo je seveda tudi to, ker sami nismo dovolj agresivni in organizirani, da bi naše uspehe in probleme ustrezno predstavljali javnosti.

Dokler takega delavca nimamo, bi kazalo uresničiti predlog o tiskovnih konferencah ali delovnih pogovorih, tako da bi se vsake nekaj časa sešli v Ljubljani ali v eni od delovnih organizacij in sproti poskušali ocenjevati rešitve našega razvoja, predvsem pa ustvarjati pristen stik glede tega, kaj se v SOZD dogaja in na ta način krepiti pripadnost vsakega od nas Slovenskim železnarom.

Zakaj ta pripadnost? Zdi se mi, da živimo v času, ko je takšna pripadnost zelo pomembna, saj pomeni podživljanje vprašanj svojega celovskega kolege, skupno reševanje sprotih socialnih in drugih problemov itn. Ta pripadnost skozi svojo matično organizacijo celotnemu poslovnemu sistemu nas bi morala in nas bo plemenitila.

»Tovariš predsednik, za odgovore najlepša hvala!«

Marjan Kolar

SŽ — ŽELEZARNA JESENICE — z o. sol. o., c. Železarjev 8, 64270 JESENICE

razpisuje za šolsko leto 1987/88 naslednje štipendije

Usmeritev — program	Stop. zaht.	Štev. razp. štipendij
VISOKE ŠOLE		
dipl. inž. metalurgije	VII	20
dipl. inž. kemije (tehnolog)	VII	2
dipl. inž. strojništva	VII	8
dipl. inž. elektrotehnike	VII	10
dipl. inž. matematike	VII	4
dipl. ekonomist	VII	12
dipl. pravnik	VII	1
VIŠJE ŠOLE		
inž. strojništva	VI	4
inž. elektrotehnike	VI	3
inž. kemijske tehnologije	VI	1
SREDNJE USMERJENO IZOBRAŽEVANJE		
METALURŠKA USMERITEV		
4-letni program	V	30
3-letni program (livar, talilec, valjavec)	IV	60
3-letni program — modelni mizar	IV	5
2-letni program	II	20
KOVINSKO PREDDELOVALNA USMERITEV		
3-letni in 4-letni program	IV, V	100
2-letni program	II	10
ELEKTROTEHNIŠKA USMERITEV		
4-letni program — energetik	V	10
4-letni program — elektronik	V	10
3-letni program — elektrikar	IV	30
KEMIJSKA USMERITEV		
4-letni program	V	6
NARAVOSLOVNO-MATEMATIČNA USMERITEV		
(CSUI Jesenice)	V	20
GRADBENA USMERITEV		
3-(2)-letni program	V	5
KULturna USMERITEV		
4-letni program — fotograf	V	1
GOSTINSKO TURISTIČNA USMERITEV		
3-letni program — kuhar	IV	2
3-letni program — natakar	IV	2

1. Kandidati zaprosijo za štipendijo s posebnim obrazcem »Vloga za štipendijo v Železnari Jesenice«, ki ga priredila Železnarna za svoje potrebe in ga je mogoče dobiti na vseh osnovnih šolah, Centru srednjega usmerjenega izobraževanja Jesenice in kadrovskem sektorju Železnarne Jesenice ali z obrazcem DZS 8.40, ki ga kupijo v knjigarni.

2. Osebnih dohodkov staršev za leto 1986 vpišejo delovne organizacije, v katerih so starši zaposleni; višina otroškega dodatka se posebej označi, sicer se smatra, da ga kandidat ne prejema.

Podatkov o osebnih dohodkih staršev ni treba vpisati učencem, ki so se vpisali v dve in triletno programe Centra srednjega usmerjenega izobraževanja na Jesenicah.

Za starše, ki so upokojeni, je treba priložiti odrezek pokojnine za december 1986 in napisati, če so upokojenci železnarne.

3. Fotokopijo zadnjega šolskega spričevala oz. potrdila o opravljenih izpitih predložijo vsi kandidati ob zaključku šolskega leta oz. najkasneje do 30. junija 1987.

4. Kandidati naj prijave za štipendijo po možnosti oddajo do 31. maja 1987 na kadrovskem sektorju Železnarne Jesenice.

ŽELEZARNA JESENICE
KADROVSKI SEKTOR